

Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Rukadjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarê. Rwỳk krax kurũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwỳnh. Nhym Paur Jeju'ã ujarênh kadjy apỳnh me õ pyka djàri'ỳr mrã. Nhym Ruka kôt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'òk no'òk ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Nãm prĩne me kute Jeju'ã ujarênh kunĩkôt kuman prĩne kabin kam 'ã kum pi'òk no'òk ne. Adjwỳnhdjwỳmã pi'òkbê *Metĩndjwỳnh Karõ Kute Meo Baja'ã* kum pi'òk no'òk ne.

Ruka Teopiremã amijarê.

1 ¹⁻⁴Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarê ba badjwỳ imã akĩnh ne wãm amã pi'òk no'òk ne.

Me krãptĩ ne me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'òk no'òk ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabẽn'ã ujarênh, me tãm ne me me imã arê nhym me amũ me ijuk'ã 'ã pi'òk no'òk ne.

Ba kam badjwỳ inhõkre kadjwỳnhbê,

—Be, mexkumrêx. Badjwỳ dja ba 'ã pi'òk no'òk nhym kam mexkumrêx, ane.

Mrãmri ne ba me'ỳr tẽ, me kute noo Jeju pumũnhja'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn prĩne abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm prĩne mỳjja kunĩ maro tẽn inomã kumẽn mar tỳx ne. Mar tỳx ne kam amã 'ã pi'òk no'òk ne. Dja ba prĩne mỳjja kraxrũm amã kôt 'ã idjujarênh tẽ, aje prĩne marmã. Me kute õbê amã arênh ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwỳ mekôt amã 'ã pi'òk no'òko tẽ, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarê, anhỳr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'òk no'òk ne.

Djakarij krabê Djuão rwỳkmã.

⁵Be, ẽ, ije amã katàt Jeju'ã idjujarênh kadjy dja ba amã Djakarij kumrêx jarẽn kam ijukri amã Jeju jarê. Mekbê idjaer nhõ pykabê Djudêjakam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh 'õ nhidjibê ne Djakarij. Nhym Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibê ne Abij. Ne kam prõdjwỳ idjibê Ixabeu, kubê ne Arão tàmdjwỳ 'õ. Nhym bep me õ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji ne memã

nhỹ. ⁶Nhym Djakarimẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhym Metĩndjwỳnh arkam kĩnhkumrẽx ne. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkõt amijo ba, Metĩndjwỳnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakõt amijo ban kute 'õ kudjar kêtumrẽx. ãm ar mexkumrẽx. ⁷Nhym bep Ixabeu kra kêt ne te kra prãme ar ba, mjẽnme ro'ã te ar ari kra prãme ba ne arỳm kubẽngẽtte.

⁸⁻⁹Be, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar ne me Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam àpẽnĩh tẽ, apỳnh me ingêt me kajmã'a àpẽnĩh'ỳr ngjẽnĩh djàri ne me me kudjwa Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩh tẽ. Nãm me ja kumrẽx mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam apẽn:kato. Nhym pãnh me ja ajte mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam kum apẽn:kato. Nãm ã meo anhỹro tẽ. Nhym kam mekbẽ Abij me ja pãnh 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩh ba. Nhym Djakarij, kubẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhkam mekõt Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩho ku'ẽ. Nhym me kute Metĩndjwỳnhmã kikre kudjỳ djà bõr kadjy kẽn mẽre à'ak ne kurẽn kõt 'ỳr wangij nhym Djakarij kukràdjà jakõt ate Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjỳ djà bõrmã. Ate ne me kudjwa 'ỳr wadjà ne kum kubõ.

¹⁰Nhym kute kum bõrkõt me kunĩ kikreti kabem Metĩndjwỳnhmã kabẽno ku'ẽ. ¹¹Nhym Djakarij bõro dja nhym aẽrbẽ Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjỳ djà bõr djà jakỳxkõt 'ỳr kato. ¹²Nhym omũn kam umar punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. ¹³Nhym kam kum,

—Djakarij, kwãrik wãnh atĩn prãm kêt. Arỳm ne Metĩndjwỳnh aje amijo adjà'wỳr ma. Dja on aprõbẽ Ixabeu tujarõ gar amim akra my mỳ. Akra my mỳn kam kum idji Djuão jarẽ. ¹⁴Dja gar tu akĩ:nhkumrẽx ne. Nhym me krãptĩ ar akõt kĩnhkumrẽx, ar akra rwỳkkam kĩnhkumrẽx. ¹⁵Nhym Metĩndjwỳnh kadjy godja akra rax ne kam kabẽn mexkumrẽx ne. Godja uba kangõ djàkrẽo kõm kêt, nãr atemã kadjwati kangõ^a 'õo kõm kêt. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ raxo akra kadjwỳnhbẽ nhỹn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metĩndjwỳnh Karõ mrãmri o ba.

¹⁶Nhym mekbẽ idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akẽx, akra kabẽnkõt 'ỳr amijo akẽx. ¹⁷Nhym akra dja Bẽnjadjwỳr kukãm tẽ, kute memã bõx djà'ã ujarẽnĩh nhym me kute kadjy amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ dja mrãmri o ba nhym uma ne, kute mrãmri ne Metĩndjwỳnh Karõ kute Erijo ba nhym umaja pyrãk. Dja akra memã arẽ nhym me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabẽ. Nhym ate ajte memã arẽ nhym me amakkre kêtja dja me akubyn katàt mrãn arỳm ajte kabẽn mexkumrẽx. Dja akra ã memã ane nhym me arỳm Metĩndjwỳnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh Djakarimã kabẽn jarẽnĩho ane.

¹⁸Nhym kam kum,

—Gêt kon ne. Mỳjkõt dja ba akabẽn ma? Arỳm iprõmẽ ar ibẽngẽtte. Djãm ar ijabatànĩh ny godja bar ikra mỳ?

^a 1.15 Mỳjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunija, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

¹⁹Nhym kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metĩndjwỳnh kabem dja. Ije amã kabẽn jarẽnhmã ne ijano ba awỳr tẽ. Mỳjja mextire ije amã arẽnhmã ne ijano ga ate “Kon ne” ane. ²⁰Aje amim ikabẽn mar kêt-kumrẽx pãnh gẽdja ga akabẽn kêt nhym akra ruw. Dja akra nhõ akati 'ỳr bõx nhym ruw ga kam ijukri akabẽn, ane. Nãm ã Gabrijeu kum ane.

²¹Nhym me kam kapõtã te Djakarij kam ama:, te bõx nhym me kute kukrãdjã 'õ marmãn kam abenmã kum,

—Ije tũ mỳj got ar o ba? ane.

²²Nhym kam arỳm katon te kute memã kabẽnmã. Nhym me,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam mỳjja 'õ pumũ, ane.

Nhym tu ikrao memã ujakreo djan kabẽn kêt mex ne.

²³Ne kam ar àpẽn ba:n arỳm inomã kumẽn kam katon akubyn ũrkwãmã tẽn bõx. ²⁴⁻²⁵Bõx nhym kãjbê 'ãtũm nhym kam prõbê Ixabeu tujarõn kam pijãm ne kam kikre bu'ãbit mrã. Kute amirĩt kêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, pijãm djaje, tujarõkam. Nãm,

—Ota Bẽnjadjwỳr ipumũn kum ikaprĩn arỳm ijo mex. Jakam dja me ijã kabẽn kêt ne, ane.

Marij kurũm Jeju rwỳkmã kum arẽ.

²⁶⁻²⁷Nhym kam arỳm tujarõ'a mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym Metĩndjwỳnh ajte kadjy mrãnh djwỳnhbê Gabrijeu jano, Marij'ỳr ano. Marij kurererkam ne kra kêt-kumrẽx, me'õ 'ỳr mõi kêt-kam. Nhym bep me'õbê Jõdje ne kum kabẽn kajgo, kraxje 'ỳr mõi kêt. Nhym bep Jõdje nhingêt ne Dawi. Apỳnh ne me õ pyka nhym bep tu pyka abenã tỳm nhidjibê ne Garrêja. Nhym bep kam krĩ 'õ nhidjibê ne Nadjare. Krĩ jakam ne Metĩndjwỳnh Marij'ỳr Gabrijeu jano. ²⁸Nhym arỳm 'ỳr tẽn bõx ne kum,

—Marij, djãm ga? Metĩndjwỳnh ne arỳm akam ukaprĩn ajo ba, ane.

²⁹Nhym Marij Gabrijeu kabẽn man axwe amikam umar ne õkre kadjwỳnhbê amim,

—Mỳj kabẽn got ja? ane.

³⁰Nhym kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, Marij, atĩn prãm kêt. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh akam kĩnhkumrẽx. ³¹Ota, dja ga on atujarõn kam akra my mỳn kam kum Jeju jarẽ. ³²Godja akra bẽnjadjwỳr rax ne ar meo ba nhym kam me 'ã abenmã kum, “Metĩndjwỳnh pymati kra”, ar o ba. Gẽdja Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh Jeju'ã bẽnjadjwỳr rax mẽ nhym kam ar meo ba. Ingêtbê Dawi bẽnjadjwỳr rax djõ'ã dja rax ne ar meo ba. ³³Tãm godja tũmrãm mekbê idjaer kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. Dja bẽnjadjwỳr rã'ã rã'ãn ar meo ban o ino rer kêt-kumrẽx, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kum ane. ³⁴Nhym kam kum, —Godjãm me'õ iwỳr mõi kêtjakam ba ije ikra mỳnhmã. Mỳj godja imã ikra dji? ane.

³⁵Nhym kam kum,

—Metĩndjwỳnh Karõ dja awỳr ruw. Metĩndjwỳnh pymati Karõ dja awỳr ruw. Djãm tãwãbê mỳjja tỳx? Ta gêdja tu amã akra jadjà nhym akurũm kato. Ne kam prĩrerũm mrãmri mexo tuknĩn mexkumrẽx. Kam axwe 'õ kêtumrẽx. Nhym me kam kum Metĩndjwỳnh Kra jarẽ.

³⁶Ota anhõbikwa Ixabeu te kubêngêtte ne arỳm tujarõ. Me kute Ixabeumã kra kêt jarẽnh ar o baja ne arỳm tujarõ. Adjwỳnhdjwỳ ne kra my wajêt nhym arỳm jêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut. ³⁷Djãm Metĩndjwỳnhbê mỳjja 'õ bipdjur got? ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kum ane. ³⁸Nhym kam kum,

—Ã, mrãmri. Ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpẽnũ tũm. Gora gê akabẽnkõt ã ijo ane, ane. Marij ã kum ane nhym arỳm mã kurũm tẽ.

Marij Ixabeu'ỳr bõx.

³⁹⁻⁴⁰Nhym kam Marij no kator mex ne mã Ixabeu'ỳr tẽ, kute omũnhmã 'ỳr tẽ. Pykabê Djudêjakam krĩ 'õ'ỳr tẽ. Kam ne krãnh kumex. Nhym tẽn bõx ne Djakarijmẽ Ixabeu ar ũrkwãmã wadjàn kam Ixabeumã kabẽn.

⁴¹Kum kabẽn nhym Ixabeu kute kabẽn marmẽ ro'ã kraja Marij kabẽn man kam kĩnh ne kàjmã amijã te. Nã tikkrekam kàjmã amijã te.

Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo Ixabeu kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba ⁴²nhym kàj bẽ kabẽn ne kum,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm ajo kĩnh, me nire kunĩ kurãm ajo kĩnh ne. Ne atikkrekam akra jêtjadjwỳ o kĩnhkumrẽx ne. ⁴³Xõ kum djãm ibẽnjadjwỳr rax ne Metĩndjwỳnh kute ijo kĩnhmã iwỳr inhõ Bẽnjadjwỳr nã jano? ane. Arỳm ne inhõ Bẽnjadjwỳr nã iwỳr bõx ba arỳm ikĩnhkumrẽx ne. ⁴⁴Ê, ga imã akabẽn, ba akabẽn ma nhym kam ikra kĩnhkumrẽx. Itikkrekam jêtja kĩnhkumrẽx ne kam kàjmã amijã te, ba kam amã ikabẽn jarẽ. ⁴⁵Õ kwep akĩnhkumrẽx. Bẽnjadjwỳr ne arỳm amã kabẽn ga tu amijã akra kamnhĩxkumrẽx ne amim, “Mrãmri, Metĩndjwỳnh kabẽnkõt dja ikra rwỳkkumrẽx”, ane. Kam ne ga akĩnhkumrẽx ne. Nãm ã Ixabeu Marijmã ane.

Marij kute Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh.

⁴⁶⁻⁴⁷Nhym kam Marij kutã kum kabẽn ne kàjmã Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhõ dja, ne,

—Dja ba mã Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kõt kum amikĩnh jarẽ. Metĩndjwỳnhbê ipytàr djwỳnhkam ne ba ikĩnh raxkumrẽx, ikadjwỳnhbê ikĩnh ne kam kum amijarẽ.

⁴⁸Metĩndjwỳnh ta ne kum ikaprĩn ijo amiptàn kam imã kĩnh jadjà.

Djãm adjàkam irax tũm? Xõ kum kati, ingrire. Âm ibê õ àpẽnũ kajgokumrẽx.

Ingrire nhym kam tu Bẽnjadjwỳr ijo amiptàn kam imã ikĩnh rax jadjà.

Jakam dja kamingrãny amũ aben nhijuk'ã abenmã ikĩnh jarẽnhõ tẽ, ikĩnh rax jarẽnhõ tẽ.

49 Ga prĩne kute ijo kĩnhja pumũ. Djãm Metĩndjwỳnh rerek got? Axwe tỳx. Ga kute mỳjja pumũnh kêt imã o amirĩtja pumũ.

O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri ne tãwã mexkumrêx. Nãm mexo uma.

50 Ne mekam ukapřikumrêx. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt kute ar amijo baja mekam ne ukapřĩ.

Nhym kamingrãny amũ me banhijuk'ã amũ maro tẽ nhym Metĩndjwỳnh me kamdjwỳ ukapřĩ, me banhijuk'ã me kamdjwỳ ukapřĩ tẽ.

51 Bep me kute amijo àmraja, me kute ôkre kadjwỳnhbê,

“Ba ne ba ibẽnjadjwỳr rax, ba ne ba irax”, anhỳrja, memã ne arỳm amimao pôx ne kàjbê me kumẽ.

52 Ne me bẽnjadjwỳr rũnh memã ỳrja me tãm ne tu arỳm meo kàtàm ne, ne kam pãnh me kute amijo kàtàmja, me kute amijo àmra kêtjao bẽnjadjwỳr rũnh ne.

53 Ne kam ajte me ô mỳjja kêt, me kum prãmja ne mỳjja mextireo memã ajne ne o me kĩnho ba.

Ne kam pãnh me ô pi'ôk kapřĩ rũnh, me ô djwỳ krãptĩja arỳm meo ajkẽn aminêje me ano nhym me ỳkam ar ba.

54 Metĩndjwỳnh kute amrêbê me bakukãmãremã katàt arẽnhkôt ne arỳm me baman kum me bakapřĩ.

Ne me babê idjaer, me babê ô àpênhja ne kum me bakapřĩn me bawỳr ruw ne amikôt me bajo môn me bajo djuw mex ne ar me bajo ba.

55 Amrêbê ne me banhingêt Abraãomã kabẽn ne kum kapřĩ, me bakajmã'ã kum kapřĩ ne kam kôpdji'ã me baman kum me bakapřĩ.

Dja kum me bakapřĩ rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã Marij kum kabẽno ane. 56 Ne kam Ixabeu kuri dja: nhym kam 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arỳm mã tẽ, mã ô pykamã tẽn bôx.

Djuão rwỳk'ã ujarênh.

57 Nhym kam Ixabeu kra rwỳk djà nhô akati arỳm 'ỳr bôx nhym kam kra my ruw. 58 Nhym kam ôbikwa kuman arỳm kĩnhkumrêx. Nhym atãri ar ỳrkwãkam me jadjwỳ kuman kam kôt kĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnh kam ukapřĩ raxkôt kuman kam kudjwa kĩnhkumrêx ne. 59-60 Nhym kam arỳm kra rwỳk'ã pi'ôk kamrêk pydji nhym me kute my nhinhu kà krãlyrmã bit kute kum Djakarij jarênhmã, bit kute kum bãm nhidji jarênhmã nhym nã memã kum, —Xô kum kati, idjibê ne Djuão, ane.

61-62 Nhym me kam kum,

—Je tô mỳkam? Nhỹnh ne anhôbikwa 'ô ã idji ane? anen kam bãm'ỳr akêx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjêr kadjy ne me bãm mã ikrao ajakre.

—Mã ne aje kum idji jarênhja kute? ane.

63 Nhym kam bãmja kute memã idji no'ôk kadjy mỳjja'ã me ku'uw nhym kam me kum o tẽ nhym kam memã idji no'ôk ne,

—Idjibê ne Djuão.

Nhym me omũn kam ari aben pumũn abenmã kum,

—Je tô mỳkam? Mỳj got ja? ane.

⁶⁴Nhym Djakarij kute idji no'ôkmẽ ro'ã arỳm ajte kabẽn ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho dja. ⁶⁵Nhym kam ar õ krôkam me ja tĩn prãm ne kam abenmã arẽnho ipôk ne. Pykabê Djudêjakam apỳnh krãnhrekam me õ krĩkam ne me abenmã arẽnho ipôk ne. ⁶⁶Nhym me kam kuma:n ar o ba, Metĩndjwỳnh kute ar krao bakam ne me mar ar o ban kam abenmã kum, —Mã gêdja abatãnh ne kute? ane.

Djakarij kute Metĩndjwỳnhmã mex jarẽn.

⁶⁷Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo bãmbê Djakarij kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym amũ Metĩndjwỳnh djô'ã kabẽn jarẽnho dja ne Jeju kumrêx'ã ajarê. Jejubê Bẽnjadjwỳr rax ne kubê mekbê idjaer pytãr djwỳnh'ã ajarê. Ne kam ijukri Djuão jarê. Nhym bep Jeju kumrêx ne 'ã ajarê ne memã kum,

⁶⁸—E kum me babê idjaer nhô Bẽnjadjwỳr mexkumrêx. Ba gop me amã me banhô Bẽnjadjwỳr, me banhô Metĩndjwỳnh mextire jarê. Mỳkam? Bir, nãm ta õ me ba djwỳnh'ỳr ruw, kute me bapytãrmã ne me bawỳr ruw.

⁶⁹Kute umao ar me bapytãr ne me bajo ba kadjy ne arỳm me bamã me bapytãr djwỳnh jano. Ingêt kukãmãre ne Dawi, õ àpênh tũmja. Ingêt kukãmãrebê Dawi jabatãnh djakam ne me bakadjy nõ. Abatãnh ne kute umao me bapytãr ne ar me bajo ba kadjy arỳm ingêt jabatãnh djakam nõ.

⁷⁰Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh kabẽn kôtô. Amrêbê ne Metĩndjwỳnh kute kabẽn jarẽn djwỳnh mexkumrêx jamã kabẽn jarẽn kôt ne arỳm me bamã ano.

⁷¹Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytãrmã, me kum me bakurê ne kute me bajo bajabê me bapytãrmã ne Metĩndjwỳnh me bawỳr ano.

⁷²Nãm me bakukãmãremã kabẽn pydjĩn arẽn memã kum,

“Dja ba imã me akapri”, ane.

Dja ba amikabẽn mexja mã kuman o ibiknor kêt, ane ne kam kôt me bawỳr ano.

⁷³Nãm ã me bakukãmãrebê Abraõomã kabẽn pydjĩn arẽnho anen kam katãt kôt kuma.

⁷⁴Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytãr, gu me badjumar mex ne arek ar baban kum badjãpênhmã.

⁷⁵Me bamextire ne katãt bamrãnh ne kum badjãpênhmã. Me batĩnri Metĩndjwỳnh kabem kribêm ar me babao rãm ne mũ jamã ne kum arê.

Nãm ã Abraõomã kabẽn jarẽnho anen kam katãt kôt kuman me bawỳr me bapytãr djwỳnh jano, Bẽnjadjwỳr jano, ane.

Nãm ã Djakarij memã Jeju jarẽnho anen kam ajte kramã kabẽn jarê, krabê Djuão 'ã karõ, Djuão Jeju kukãm tẽmmã 'ã kum karõ ne kum,

76 —Bep ga, akmere, ga dja ga Bēnjadjwỳr kukām tēn kutēp me akre gē me kuman Bēnjadjwỳr kam amakbē katāt amijo ba.

Kute mrāmri ne me kute me bēnjadjwỳrmā katāt pry djirja pyrāk.

Gēdja me ajā,

“Metīndjwỳnh Pymati kabēn jarēnh djwỳnh ne ja”, ane.

77 Nà, ga dja ga kukām tēn memā arē. Ta kute ō me ja pytār ne ar meo bamā memā arē. Mā ne me bapytār o?

Apỳnh me bajaxwe djàri kute tu o bingràngh ne me bakam ngryk kētmā. Kute ā ukaprīkōt me bapytāro anhyrmā.

78 Mrāmri ne me Batīn djwỳnh kum me bakaprī rax ne. Ne kam kàjkwa kurūm me bapytār djwỳnh me bawỳr ano.

Kute me bamā irā djā pyrāk. Kute mrāmri ne myt kute me bamā irān kute me bakurwỳja pyrāk ne me bawỳr ano.

79 Me kum tyk pyma, me tīn prāmja ne me kute mrāmri ne me akamāt kō tykkam me krīja pyrāk.

Nhym bep me bapytār djwỳnh dja me jamā tīn prāmo ajngrà. Ga akati kute akamāt kō nhipōnhja pumū.

Dja ā me bamā me batīn prām, me bamā batyk pyma ā o bingrànho ane gu me kam badjumar mexkumrēx ne ar baba. Tām ne ja.

Nām ā Djakarij kramā 'ā karōo ane, Jeju kukām tēm ne kute kutēp me akremā.

80 Nhym kam kra arỳm kāmā krā tēn kam Metīndjwỳnh kabēnkōt amijo ba. Kute kōt amijo ba rā'ān abatānh. Ne kam kapōt kukritkam ar ba. Ō akati kutēp ne kapōt kukritkam ar ba. Kute mekbē idjaermā amijo amirīt nhō akati amiwỳr kam amakbē kapōt kukritkam ar ba.

Jeju rwỳk'ā ujarēnh.

Mat 1.18

2 ¹Nhym kam bēnjadjwỳr raxbē Xedja Agujtu memā kabēn jarē. Xedja Agujtu ne me kunīmā nhỹ. Nām memā kabēn jarēn memā kum, —Me akunī, pyka kunīkōt dja ga me anhingēt nhō pyka'ỳr aba gē me me anhidji'ā pi'ōk no'ōk, ba ije me ajā akre kadjy, ane. ²Me kute me idji'ā pi'ōk no'ōko kutewa kadjy ne ja. Nhym Xirēnhu, bēnjadjwỳr bajtem, pykabē Xirijkam memā nhỹ. Kam ne me kute bēnjadjwỳr raxbē Xedja Agujtu kabēnkōt me idji'ā no'ōkmā.

³Nhym kam me kunī apỳnh krī djàri'ỳr ajmā. Apỳnh me ingēt nhō pykakam abatānh djàri'ỳr ajmān kam bōx. Bōx nhym me kam me idji'ā pi'ōk no'ōko tē.

⁴⁻⁵Nhym kam Jōdjemē Marij ar adjwỳnhdjwỳ me kudjwa ingēt nhō pyka'ỳr tē, ingētbē Dawi rwỳk djā'ỳr ne ar tē. Arỳm ne kum kabēn ne. Kraxje 'ỳr mōr kēt rā'ā. Nām kum kabēn kajgo. Tu pyka abenā mēnh nhidjibē ne Garrēja ne kam apỳnh ne krī djàri idji. Garrējakam krī nhidjibē ne Nadjare. Kurūm ne ar tē. Marij arỳm tujarō tỳx nhym ar tē. Atemā ajte pyka 'ō tu abenā tỳm nhidjibē ne Djudēja. 'Ỳr ne ar wabi ne kam tē:n kam krībē Berē'ỳr bōx. Ingētbē Dawi rwỳk djāmā tēn

(Ruka 2.6-7)

bôx, ô pyka nhidjibê Berēmā tēn bôx, me kute ar idji'ā pi'ôk no'ôkmā. ⁶⁻⁷Nhym kam me kumex ne prīne Ar kubê kikre kre jaê. Nhym kam kra rwÿk djā nhô akati arÿm 'ÿr bôx nhym kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nhym Marij kubêkào kupun o tēn mryti djākur djākam kudji, me kute prīne Ar kubê kikre kre jaêrkam.

Mry pumūnh djwÿnh Jeju'ÿr bôx.

⁸Nhym krī nokà'ā ne mry nhô kapôt. Nhym arÿm akamāt. Nhym kam mry nhô kapôtka ar kute mry pumūnh djwÿnhja ô krit pumūnhô dja. ⁹Nhym kam Metīndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh ar nokrekam kato nhym Metīndjwÿnh jadjēnh prīne ar kurwÿ ne arkum ipôk ne. Nhym arkum uma ne kam madjà tertet ne.

¹⁰Nhym kam kadjy mrānh djwÿnh arkum,
—Kwārīk wānh, ar amā uma kêt. Ota ba ije ar amā mÿjja mex jarēnhmā tē. Ê, me akīnh djā ne arÿm me akadjy kato. Me akunī akīnh kadjy, akīnh

raxmã. ¹¹Ê, akamàt ja tãmkam ne me apytâr djwýnh arým me akadjy ruw. Dawi nhõ pykakam ne ruw. Kubê ne Kritu, kubê ne Bênjadjwýr djwýnh.

¹²Tãm ne ajbir rwýk nhym nã kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irwã. Kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

¹³Nhym kam ar aêrbê kàjkwa kurũm Metĩndjwýnh me ano, amikadjy mrãnh djwýnh jano nhym katon kumex, kumrêx kator jakôt ne me katon kumex ne kam Metĩndjwýnhmã mextire jarênhõ kumex ne mry pumũnh djwýnhmã o amra,

¹⁴—Kàjkwakam ne Metĩndjwýnh me:xkumrêx, tỳ:xkumrêx, uma:kumrêx.

Gora gê me kunĩ kàjmã kum mex jarênhõ tẽ. Arým ne pykakam me wãmã umar mex jarẽ.

Gora gê õ me wãkam kĩnhwã umar mex ne ar ba, ane.

¹⁵Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh anen kam mã ar kurũm kàjkwamã wabi. Nhym kam ate mry pumũnh djwýnh abenmã kum,

—Gêtô gwaj gop Berẽmã mõi goja karàkôt omũ. Bênjadjwýr djwýnh kute gwaj bamã arênhja pumũ, anen kam 'ýr prôt ne. ¹⁶Prôt ne Marijmẽ Jôdje ar'ýr kato nhym mryti djàkur djàkam nõ, ngrire ne nõ nhym ar omũ. ¹⁷Nõrkôt omũn kam memã arênhõ ajkate. Kadjy mrãnh djwýnh kute mry pumũnh djwýnhmã arênhja, kute Marij kra jarênhja ne me memã arênhõ ajkate.

¹⁸Nhym me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mýj gotja? Mýkam got Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhja katon kumex? anen ari aben pumũnhõ akêx. ¹⁹Nhym bep âm Marij ta kute kraxkôt mar ne amikam mýjja kunĩ ma:ro tẽn 'õo biknor kêt ne.

²⁰Be, nhym kam mry pumũnh djwýnh kapôtã akêx. Kadjy mrãnh djwýnh kute arkum arênhkôt ne ar karà nõrkôt omũ. Kõnh ne arkum kudji nhym ar mýjja kunĩ pumũn kuman kam Metĩndjwýnhmã mex jarênhõ mõi. Ne kàjmã kum rax jarênhõ mõi kum,

—Metĩndjwýnh, gajbit ne ga apydjin adjukapri, amex, arax, atýx, anhýro mõi.

Ar kute Metĩndjwýnhmã Jeju djar.

²¹Nhym kam arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym ar my nhinhu kà krãtan kam ajte kum idji Jeju jarẽ. Tikkrekam jêt kêtiri Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kute kum idji jarênhja ne kum arẽ. ²²⁻²⁴Nhym kam akati krãptĩ nhym ar krĩraxbê Djeruxarẽ'ýr o tẽ. Ar kute Bênjadjwýr djwýnhbê Metĩndjwýnhmã armã ne ar o tẽ. Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'ók no'òkkam ne memã,

“Me akra my kutewa gêdja axidjuw ga me Bênjadjwýr djwýnhmã me umjuw, kute o aminhõmã”, ane.

Kôt ne ar kute Djeruxarẽmã Jejuo tẽn ne kum armã. Ar adjwýnhdjwý kute Metĩndjwýnhmã mry bõrmã. Arým ne Marij kamrõ ngràn kam kute Môjdjê kukràdjàkôt Metĩndjwýnhmã mry djâr ne kum õrmã. Amrêbê ne Môjdjê Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'ók no'òk ne memã kum,

“Ē, dja ga me akamrô ngràn kam Bēnjadjwỳr djwỳnhmã tutte amē agan kum angã, nàr tutti no tỳr nyre amē abĩn kum aga”, ane. Jakôt ne ar kute kum àr ne ôr nhym nãja akubyn Metĩndjwỳnhmã mex ne ô kikretimã àrmã Djeruxarēmã o tẽ.

²⁵Nhym bep Djeruxarēkam me'ô mybê Ximião. Mrānh katàt ne Metĩndjwỳnh kabēnkôt ar amijo ba. Nām arek mekbê idjaer pytār djwỳnh, memã kaprĩ rēnh djwỳnh, Kritukam ama. Nhym Metĩndjwỳnh Karô ar o ba. ²⁶Ar o ban kam arỳm kum,

—Ē, atĩn rã'ã dja ga Metĩndjwỳnh kute anorja'ỳr bôx ne omũ. Kute me apytarmã ne ano, kubê ne Kritu, tām dja ga omũ, anhýtã 'ỳr bôx ne anoo omũ, ane. Nām ã Metĩndjwỳnh Karô Ximiãomã ane nhym kuman ar o ba.

²⁷Ne kam Metĩndjwỳnh nhô kikreti'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnh Karô ne ano nhym tẽ. Kumrēx ne ar kukām tēn bôx. Nhym Jeju nāmẽ bām arkôt 'ỳr o bôx. Ar kute me amikukràdjà tũmkôt Metĩndjwỳnhmã armã ne ar 'ỳr o tēn o wadjà. ²⁸Nhym Ximião omũn kumỳn kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarēn kum amikĩnh jarēn kum,

²⁹—Bēnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga on imã ityk nhô akati jarē, ba ibê anhô àpēnh dja ba wām awỳr tẽ, aje imã arēnhkôt.

Arỳm ne ba omũn arỳm ikĩnhkumrēx ne arỳm idjumar mexkumrēx ne. Jakam dja ba idjumar mexbê ty, aje imã arēnhkôt.

³⁰Ga ga arỳm me utār djwỳnh jano ba inoo omũ.

³¹Anhỳr djwỳnhràr aje arēnhja ne ga arỳm memã o akato nhym me kunĩ pyka kunĩkôt omũ.

³²Me utār djwỳnhja ne kute a'u pyràk. Dja apỳnh me bajtemja no bô nhym me katàt mrã.

Nhym kam ajte me ibê idjaermădjwỳ kĩnh jadjà. Kôt dja me me imã me ikĩnh jarē, me irax jarē, ane.

Nām ã Ximião Jeju'ã ujarēnh ane. ³³Nhym kam bāmme nã ar kuman kam abenkam no tyn aben pumũho dja.

³⁴Nhym kam Ximião jām aro akēx ne Metĩndjwỳnhmã aro a'uw ne kum,

—Dja ga aro kĩnh ne adjukaprkôt aro djuw mex ne arkum umar mex jarē gē ar umar mex ne ar ba, ane. Ne kam ajte jām nãjao akēx ne kum,

—Ota arỳm akra kute meo bikjēmã bôx. Me babê idjaer kwỳ dja me kum kurēn kam kôt amijo ajkē. Dja te kute memã Metĩndjwỳnh amirĩtmã nhym me mã aprỳ. Nhym bep me bakwỳ dja gu me mã bamã abēn kam amiptàn kôt ar amijo baba. ³⁵Nhym akra ta dja ar mekmã apôx ba. Godja me ôkre kadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karô nhym akra ta tu ar memã apôx ba. Ga gadjwỳ akra djô'ã akaprĩ rax ne akra ma: ne. Kute mrāmri ne nānhre kute gadjwỳ anhôpôkkam akaprĩ pyràk, ane. Nām ã Ximião anhỳr djwỳnhràr kum arēnh ane.

³⁶⁻³⁷Nhym kam me'ô nibê Ana adjwỳnhdjwỳ ar'ỳr bôx. Kubê Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh 'ô, Panuwe kra, mekbê Axer 'ô. Nām 'uwtĩ. Amrēbê ne mjēn 'ỳr mō nhym 'ã amex amānhkrut ne amānhkrut ne amānhkrut ne

ikjêkêt nhym arÿm kubê ty. Nhym kam 'uwtĩn arÿm kubêngê:xte. Arÿm 'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam ku'ên kator kêtumrêx ne tu Metĩndjwÿnhmã àpênho dja. Akamàtmẽ akati kunĩkôt ne kum kabêno ku'ên kadjy amijajbu. ³⁸Ne kam kum ajmã ar'ÿr bôx ne Jeju pumũn kam Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarên kum ukapĩ jarê ne kam ajte me kute kam amakjamã Jeju jarê. Me utàr djwÿnh bôx ne kute me kurê djwÿnhbê akubyn me ô krĩraxbê Djeruxarê pytàrmã ne me kam ama. Memã ne Ana,

—Arÿm ne bôx. Arÿm ne me bapytàr djwÿnh bôx, ane. Nãm ã Ana me kute kam amakjamã arênho anen kam ajte mã wadjã.

³⁹Nhym kam Marijmẽ Jôdje ar Bẽnjadjwÿr djwÿnh kukràdjã kunĩkôt arÿm mÿjjao tẽn inomã kumên kam akubyn pykabê Garrêja'ÿr tẽn kam ar ô krĩbê Nadjarekam bôx. ⁴⁰Nhym kam kra kàjmã krã tẽn kam ĩ tÿx tẽ. Tẽn tẽn ĩ arÿm abatàn ne kam no mexkumrêx nhym kam Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx ne mã o djuw mex.

Jeju Bãm nhõ kikretikam ÿr.

⁴¹Nhym na mê gaga mrãnh kunĩkôt Jeju nãmẽ bãm ar Djeruxarêmã mrã. Me kute aben pydjĩn kute Metĩndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar ne ô kwÿ krên rax kadjy ne ar 'ÿr mrã. ⁴²⁻⁴³Nhym ajbir Jeju nôrny. Arÿm 'ã amexbê 12. Nhym ar kunĩ mekôt ajte me kute aben pydjĩ'ÿr wabin me'ÿr bôx ne mekôt ar ô kwÿ krên ba, Jejumẽ. Nhym me kam o ino re nhym nãmẽ bãm ar akubyn ô krĩmã tẽ. Tẽn kam pry konenh te abej aprã. Nhym be nãm nôrnyja, arek Djeruxarêkam ar ba nhym nãmẽ bãm ar kute mar kêt. ⁴⁴Nãm kute atemã me'ô arkôt mã tẽn pyrãk. Nhym 'ã akati pydjĩ nhym ar te ôbikwakam abej aprã. ⁴⁵Ne kam kute Djeruxarêkam ajte abejmã akubyn tẽn. Tẽn bôx ne kam te: ajte abej nhym 'ã akamàt. ⁴⁶Nhym akati kêt nhym ar te ajte abej.

Nhym kam akati nhym kam ar Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam kum kato. Nhym me ipôkri nhÿ, Môdjê kukràdjã jarên djwÿnh nhipôkri nhÿ, me kabên maro nhÿn kam me kukjêro nhÿ. ⁴⁷Nhym me Jejukam no tyn nhÿ. Nãm tu me aêrbê prĩne mÿjja ma. Nhym me jadjwÿ mÿjja jabej kukjêro nhÿ nhym no mexkôt katàt memã mÿjja jarênho nhÿ. Kam ne me kam no tyn nhÿ. ⁴⁸Nhym nãmẽ bãm ar mekôt omũn kam mekôt kam no tyn dja. Nhym nã kum,

—Akmere, mÿkam ne ga ar ibê ã anhÿr aba? Nã bãm abãmmẽ ar te ajabej aprãn axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrã, ane.

⁴⁹Nhym kam kum,

—Mÿkam ne gar ijabej ar mrã? Djãm ar aje imarja kêt? Arÿm ne ba Ibãm nhũrkwão inhũrkwãn kam idjàpênhmã, ane. ⁵⁰Nhym ar kute kabênja mar kêtumrêx. Ne te kute marmãn kam ôkre kadjwÿnhbê,

—Mÿj kabên got ja? ane.

⁵¹Nhym kam arkôt tẽ, arkôt Nadjarekam tẽn bôx ne kam ar kabênkôt ar amijo ba. Nhym bep nãja ne mÿjja kunĩ man kum kĩnh ne. ⁵²Nhym bep Jeju ta adjakamã no mex tũm ne amũ no mexo amikamênho tẽn

kam ĩ abatànħ mex ne. Nħym Metĩndjwỳnh kam kĩnhkumrẽx. Nħym mebêngòkredjwỳ^b kam kĩnhkumrẽx ne.

Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão.

Mat 3.1; Mak 1.1; Dju r 1.19

3 ¹⁻²Nħym bep Djuão kapôt kukritkam ar ba. Djuão, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nħym kam Metĩndjwỳnh kum kabên ne.

Be, nħym bep bẽnjadjwỳr raxbê Xiberu Xedja. Me bẽnjadjwỳr kunĩ kuràm rax ne me kunĩmã nhỹ. Ne kam amidjô'ã me kwỳ'ã bẽnjadjwỳr rẽ. Nãm pykabê Djudêjakam me ja kadjy Põxu Piratu'ã bẽnjadjwỳr mẽ, kubajtem. Ne kam ajte pykabê Garrêjakam me ja kadjy Erodji'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Iturejmẽ Tarakônĩkam me ja kadjy Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Erodji kamybê Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Abirênkam me ja kadjy Rixanij'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nħym ar kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Ananhmẽ Kajbajmẽ ar ar meo ba. Nħym arỳm Xiberu Xedja memã ỳr'ã amexbê 15 nħym ô'ã ar bẽnjadjwỳr nyreja arỳm memã krĩ.

Nħym kam Metĩndjwỳnh Djuãomã kabên ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabên ne. ³Nħym kam kabênkôt ngôbê Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum,

—On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx gê me ajaxweo aknon me akam ngyrk kêt. Ba kam on ngônħmã me ajangjê, me aje ajaxwemã anhirerkôt me kute me amar kadjy, ane.

⁴Amrêbê ne anhỹr djwỳnhrãm Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnhbê Idjaij ne 'ã pi'ók no'ók ne memã kum,

“Me'ô dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, me on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pry mex ne kute memã katàt pry jadjwỳrja pyræk.

⁵Nãm me inuw kunĩ amrã ne kam krãnhre rũnhmẽ kryremẽ, kunĩ abenãnħ imök rê nħym pyka aben pyræk ne ikwã.

Nħym pry nhirô nħym me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwỳ prĩne katen o aben pyræk nħym mêkumrẽx ne ikwãja pyræk.

Dja me ã Bẽnjadjwỳr djwỳnhrãm axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

⁶Nħym me kunĩ dja me Metĩndjwỳnh kute me utàrkôt me omũ', ane.” Nãm ã anhỹr djwỳnhrãm Idjaij memã arênhõ ane. Kôt ne Djuão Bẽnjadjwỳr kukãm katon me akre ar o ba, nħym me kwỳ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

^b 2.52 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngòkre kute mrãmri ne apỹnh me ô pyka djari kunĩkôt me kunĩ bêngòkre pyræk. Kubê kà jakamẽ me kakràtykmẽ me babêngòkremẽ ne me kunĩ bêngòkre.

7 Nãm Djuão me akre ar o ba nhym me itepato 'yr bao ku'ê. Kute ngônhmã me angjênhmã ne me 'yr bao ku'ê. Nhym kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mÿj me'ô ne me amã Metĩndjwýnh ngryk nhô akati jarê ga me umaje iwýr aprôt kajgo?

8 Gop on me katàt Metĩndjwýnhkôt amijo aba gê me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhirer ne aje Metĩndjwýnh'yr amijo akêx jabej gê me on me amã kato. Gê me me amexmã katon me akam kĩnho kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyrãk. Kwãrik wãnh me anhôkre kadjwýnhbê anhingêt kukãmãre Abraão adjãmra kêt ne amim, “Me ba ne ba me ibê Abraão tãmdjwý. Dja Metĩndjwýnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraókôt Metĩndjwýnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikênh kêtumrêx”, anhýr kêt. Kwãrik wãnh ga me ã anhýr ar aba kêt. Kati. Ê, ba me amã arê. Dja ga me te abê Abraão tãmdjwý nhym Metĩndjwýnh tu me ajo ajkê, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkê. Ne ren kum ajte Abraão tãmdjwý prãm jabej ren tu kējiao itun o amim Abraão tãmdjwý nhipêx nhym me ren tu katon kumex.

9 Ê, mrãmri arým 'yr. Metĩndjwýnh kute me axwe pãnh memã akati jarênh arým 'yr. Kute mrãmri ne pidjô apýnh abenkam ô kêt nhym me kute kãr ne o mrãnh ne kute kuwykam rênha pyrãk. Arým ne Metĩndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me ajaxwe pãnh kute me ajo bikênh 'yr. Dja me ajo môn kuwykam me amê. Arým 'yr. Kute mrãmri ne me'ô kute pidjômã 'yr kadjy kute parbê kãxkrãkô mýnh ne o ãm pyrãk, ane. Nãm ã Djuão me krãptimã arênho ane.

10 Nhym me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nê? ane. Metĩndjwýnh kute me ijo bikênh kêt kadjy, mã dja ba me nê?

11 Nhym memã kum,

—Dja ga me ajô nhô kubêkã amãnhkrut ne kam me'ô nhô kubêkã kêt mã ikjê ngã. Nhym me'ôdjwý ô kwý krên djã krãptĩn kam me'ô nhô djwý kêt mã amikutã kwý ngã, ane.

12 Nhym me kute bēnjadjwýr bajtemmã pi'ók kapriõ atom djwýnh me kudjwa Djuão'yr bõx, kute ngônhmã me angjênhmã. 'Yr bõx ne kum,

—Bēnjadjwýr, mã gēdja ba me nê? ane.

13 Nhym kam memã kum,

—Ê, me anhô bēnjadjwýr kute me amã pi'ók kapri jarênhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwãrik wãnh ga me ga amũ amim pi'ók kapri kamēnh ne amýnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamý, ane.

14 Nhym me krãkamngônhrēdjwý kum,

—Ne me badjwý, mã dja ba me nê? ane.

Nhym kam memã kum,

—Ê, kwãrik wãnh ga me me pa 'amýnh ne mekbê mýjjao aprôt kêt. Ne kwãrik wãnh ga me me kâtãm'ã axwe rēnh ne me axweo me utãr ne mekbê ijên me ô mýjjao aprôt kêt. Nhym bep ga adjãpēnh pãnh dja ga

pi'òk kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwārĩk wānh ga me adjàkrê kêt, ane. Nām ā Djuão memā kabēn jarēnho ane. ¹⁵Nhym me kunĩ Bēnjadjwýrbê kumkati jabej ajkam aman kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Bep birām tām ne ja. Birām Djuão got Metĩndjwýnh me bawýr ano, me bakadjy Bēnjadjwýrbê kumkatimā me bawýr ano, ane. Birām Kritu ne ja, ane.

¹⁶Nhym kam Djuão me kunĩmā kum,

—Mrāmri ba ne ba ngōnhmābit me ajangij. Nhym bep itotokbê me'ô bôxja. Me'ô tām ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bām te irax ne 'ā inhibôn ije kum parkā 'āpre bōnh ne o itēm prāme. Bep ām ren irax ne ba ren arým kum apê. Nhym bep kati, ām ingrire. Nām raxo ijakrenh mex ne. Tām ne arým bôx 'ýr. Djām ngōnhmā kute me ajangjēnhmā? Kati. Tām dja bôx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karō jano, me katāt amrānhbit'ýr dja ano, kute ar me ajo bamā. Ne kam me ajaxweja kute kuwymā me arēnhmā. ¹⁷Gêdja bôx ne kam kute mrāmri ne me kute kōtyk byr ne o kute bāygogore ka'uk ne kute kam mūm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykājao tēm ne kute kuwykam ýr nhym xêtja pyrāk. Dja me'ôja bôx ne ā me axweo anen kuwykam me kurē. Nhym kuwyja dja pōk rā'ā: rā'ān apēx kētkumrēx. Nhym bep bāygogo 'y mex'ā ne me mexja jakren mūm meo atom ne. Ne kàjkwakam ô pykamā meo mō gê me kam kam kīnhkumrēx ne ar ba. Arým kute ā meo anhýr 'ýr.

¹⁸Nām ā Djuão memā ane. Ne kam arek memā kabēn jarēnho tē. Nām atemā kukrādja krāptio me akre. Ne mā kabēn nyo, kabēn mexo ar me akreo ba.

¹⁹⁻²⁰Nhym bep bēnjadjwýrbê Erodji ne axwekumrēx. Nām axwe aben nhiby kumexo mō, aben nhiby adjwýro mōn kam ajte Djuão mekbê ijê djàkam iby kumē. Nām kamybê upānh'ýr mō, upānhbê Erodjij'ýr mō. Nhym kam Djuão arým kum kabēn jarēn kum,

—Kati, kwārĩk wānh, ane.

Nhym kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuãoobê ijê.

Kute ngômā Jeju jadjàr.

Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32

²¹⁻²²Anhýr djwýnhrà m me kute kubê ijê kētri ne Djuão ngōnhmā me kunĩ jangij ne kam ajte Jeju ngōnhmā adjā. Ngōnhmā adjā nhym kam Bāmmā kabēno dja. Kum kabēno ām rā'ā nhym kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhym Metĩndjwýnh Karō 'ýr ruw ne 'ā tým. Amijo tut ne 'ýr ruw ne 'ā tým. Nhym kàjkwa kurūm kabēn ne kum,

—Mrāmri abê ikrakumrēx. Imā ajabê. Ba akam ikīnhkumrēx, ane.

²³⁻³⁸Nhym kam Jeju arým ta àpēnhmā o krax ne. Arým 'ā amexbê 30 ne kum o krax ne.

Jeju nhingêt nhidji.

Mat 1.1

Nhym me we Jôdjeo Jeju bām.

Nhym Jôdje bãm ne Eri.
Nhym Eri bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Djananh.
Nhym Djananh bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Amox.
Nhym Amox bãm ne Naũ.
Nhym Naũ bãm ne Exi.
Nhym Exi bãm ne Naganh.
Nhym Naganh bãm ne Ma'at.
Nhym Ma'at bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Xemê.
Nhym Xemê bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djoda.
Nhym Djoda bãm ne Djôwanã.
Nhym Djôwanã bãm ne Rexa.
Nhym Rexa bãm ne Djorba.
Nhym Djorba bãm ne Xarati.
Nhym Xarati bãm ne Neri.
Nhym Neri bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Adjì.
Nhym Adjì bãm ne Kodjã.
Nhym Kodjã bãm ne Erma.
Nhym Erma bãm ne Êr.
Nhym Êr bãm ne Djodjuwe.
Nhym Djodjuwe bãm ne Eridjê.
Nhym Eridjê bãm ne Djorĩ.
Nhym Djorĩ bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Ximião.
Nhym Ximião bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djônã.
Nhym Djônã bãm ne Erijkĩ.
Nhym Erijkĩ bãm ne Merja.
Nhym Merja bãm ne Mena.
Nhym Mena bãm ne Matata.
Nhym Matata bãm ne Natã.
Nhym Natã bãm ne Dawi.
Nhym Dawi bãm ne Djexe.

Nhym Djexe bām ne Ôbet.
 Nhym Ôbet bām ne Bôadji.
 Nhym Bôadji bām ne Xara.
 Nhym Xara bām ne Naxõ.
 Nhym Naxõ bām ne Amĩnadabi.
 Nhym Amĩnadabi bām ne Adjimĩ.
 Nhym Adjimĩ bām ne Ani.
 Nhym Ani bām ne Êrõ.
 Nhym Êrõ bām ne Perê.
 Nhym Perê bām ne Djuda.
 Nhym Djuda bām ne Djako.
 Nhym Djako bām ne Idjak.
 Nhym Idjak bām ne Abraão.
 Nhym Abraão bām ne Tera.
 Nhym Tera bām ne Nakô.
 Nhym Nakô bām ne Xeruk.
 Nhym Xeruk bām ne Ragau.
 Nhym Ragau bām ne Parek.
 Nhym Parek bām ne Ebe.
 Nhym Ebe bām ne Xara.
 Nhym Xara bām ne Kajná.
 Nhym Kajná bām ne Arpaxa.
 Nhym Arpaxa bām ne Xê.
 Nhym Xê bām ne Nôwe.
 Nhym Nôwe bām ne Ramek.
 Nhym Ramek bām ne Mexare.
 Nhym Mexare bām ne Enoki.
 Nhym Enoki bām ne Djarexi.
 Nhym Djarexi bām ne Mareju.
 Nhym Mareju bām ne Kajná.
 Nhym Kajná bām ne Inox.
 Nhym Inox bām ne Xexi.
 Nhym Xexi bām ne Adão.
 Nhym Adão bām ne Metĩndjwỳnh.

Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.

Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

4 ¹⁻²Arỳm Djuão kute ngônhmã Jeju jadjàr nhym Metĩndjwỳnh Karõ
 kute amijo tut ne rwỳk ne 'ã tỳm nhym Bām kute kum kabênja kurũm
 Jeju tẽ. Ngôbê Djodão kurũm ne arỳm Jeju tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ
 raxo kadjwỳnhbê nhỳn ar o ban kam kapôt kukrit'ỳr o bôx nhym kam kam
 ar ba. Nhym kam Xatanaj 'ỳr bôx ne te kum mỳjja'ã apnê. Kute kabênkôt

amijo ba jabej kum mỳjja'a àpnênh tẽ. Te kum mỳjja'a àpnênh'a akatibê 40. Akati krăptĩ. Kute ã kum anhỹrkam kute mỳjja krên kêtikumrêx. Nhym kam akati apêx nhym prâm prĩne kubĩ. ³Nhym kam Xatanaj kum,

—Ê, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrêx jabej goja kênjamã akabên gê goja kubê djwỳ ga krê.

⁴Nhym kam kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kabên'a pi'ôk no'ôkkam ne,

“Djãm djwỳobit ne me kute amityx ne ar tĩn ne ba? Kati,

Metĩndjwỳnh kabêno djwỳ dja me amityx ne tĩn ne ba”, ane.

⁵Nhym kam Xatanaj krânih nimôk'ỹr Jejuo tẽn o bôx ne kum pyka kunĩkôt me akreo dja. Apỹnh bẽnjadwỳr kute meo ba djàri kum me kunĩ jakreo dja. Nãm tebê kum krĩ jakre, kukrà kêt mex ne tebê kum akre. Ne ajte kum bàmẽ kapôtmẽ krĩ rũnhmẽ mỳjja kunĩ jakre nhym omũ nhym kum,

⁶—Ê, ba inhô. Amã dja ba ja kunĩ kanga. Pyka kunĩkôt apỹnh me ba djàri dja ba amã me kunĩ ngã ga me ja kunĩ kadjy abẽnjadwỳr rax. Djãm mỳjja kakrit, djãm mỳjja punu got. Mỳjja mexjakam. Mỳjja krăptĩ, mỳjja pyma. Ba inhô. Djãm me'ô nhô? Ba inhô dja ba imã me'ô kĩnhkôt amidjô'ã kum kungã nàr amã kungã. ⁷Dja ga amijo angrin ikuka kônih akônkrão nhỹn imã irax jarê ba arỳm amã kunĩ kanga ga arỳm amũ idjô'ã o aminhôn ar o aba, ane.

⁸Nhym kam Jeju kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam ne,

“Bẽnjadwỳr djwỳnh, Atĩndjwỳnhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmã apê. Kwãrĩk wãnh atemã me'ômã rax jarênih kêt”, ane.

⁹Nhym kam Djeruxarêmã Jejuo tẽn Metĩndjwỳnh nhô kikreti nhimôk'ỹr o wabin anhà'ã kudjan kum,

—Ê, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrêx jabej goja rũm tẽn ato. ¹⁰Nãm we Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam amã,

“Dja ba ikadjy mrãnh djwỳnhmã ajarê gê anêje mỳjja punu kajpa”, ane.

¹¹Ne ajte we Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam we,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwỳnhmã karô. Dja me atêmkôt amã ikra dja gê kên 'ô apar ngãnh kêtikumrêx”, ane.

¹²Nhym kam Jeju amipãnh kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kabên'a pi'ôk no'ôkkam ne,

“Kwãrĩk wãnh, Bẽnjadwỳr Atĩndjwỳnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

¹³Nhym kam Xatanaj arỳm mỳjja'a kum àpnênh pa. Nãm te kute Metĩndjwỳnh kabên kangan Xatanaj kabênkôt kute ar amijo bamã 'ã kum àpnênho dja. Apỹnh mỳjja djàri kunĩ'ã te kum àpnênho djan 'ã kum àpnênh pan kam mã kurũm tẽ. Ajte akati 'ô kadjy mã kurũm tẽ.

Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.

Mat 4.12; Mak 1.14

¹⁴Nhym kam Jeju akubyn pykabê Garrêja'lyr tẽ. Metĩndjwýnh Karõ arým kum tỳx jadjà, Metĩndjwýnhmã àpênh mex kadjy kum tỳx jadjà nhym tỳxkumrêx ne kam akubyn tẽn bõx.

Nhym kam me abenmã Jeju jarênh ajkate, pyka kunĩkõt ne me abenmã arênh ajkate. ¹⁵Nhym Jeju apýnh mekbê idjaer bikprõnh djàkam ar memã Metĩndjwýnh kukràdjà'ã ujarênh ba. Memã 'ã ujarênh ba nhym me kunĩ abenmã Jeju mex jarênh ipòk ne.

¹⁶Nhym bep krĩraxbê Nadjarekam ne me atemã kabên. Nhym kam Jeju Nadjarekam bõx, abatàn dhà'yìr tẽn bõx nhym arým pi'òk ràràr. Pi'òk ràràr kunikõt ne Jeju mekõt mekbê idjaer bikprõnh dhà'yìr mrãn wangijn krĩ. Ne kam arým kàjmã dja. Kute Metĩndjwýnh kabên'a pi'òk no'òk jarênhmã kàjmã dja. ¹⁷Nhym me kum kungã nhym kubyn o ajkij. Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhbê Idjaij kute pi'òk no'òkja o ajkijn kam kadjy amijã no'òkjamã kato. Kum katon kam memã arênh djan memã kum,

¹⁸⁻¹⁹ “Metĩndjwýnh Karõ ne mã ijo ba. Arým ne amijo ipytà, ije me ò mýjja kêtũa

kabên mex, kabên ny kàj bẽ arênh nhym me kĩnhmã. Kadjy ne ar ijo ba.

Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kàj bẽ memã kum, ‘On me akato. Me kute me abê ijêja on me akato’, anhýrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bẽ me no rãmã kum, ‘On me arit mex’, anhýrmã.

Kadjy ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bẽ me 'uwtĩmẽ me kute meo bikênh nhym me kaprĩn mrãnhmã kum, ‘On me akĩnh ne adjumar mex ne ar aba. Jakam dja me me ajo bikênh kêt’, anhýrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bẽ memã kum, ‘Ê, amex jakam dja on Bẽnjadjwýr mekam ukapri kato’, anhýrmã ne ijano ba tẽ”, ane.

²⁰Nãm ã Jeju memã pi'òk no'òkkõt amijarênh ãmo anen pi'òk abenã kudjin akubyn kute pi'òko atom djwýnhmã kungãn kam nhỹ. Nhym kam me kunĩ Jejukam no tyn kumex, me bikprõnh djàkam ne me Jejukam no tyn kumex. ²¹Nhym kam ajte ujarênhmo krax ne memã kum,

—Amrêbê Metĩndjwýnh kute kabên'a pi'òk no'òk ja ne arým kato.

Mrãmri ne kòn kum kudji nhym ajbir jakam kato. Me aje maro anhýrjakam ne arým kato, ane.

²²Nhym me kam abenmã Jeju mex jarênh kumex kajgo ne abenmã,

—Je kum bep mexkumrêx. Ga kabên mexja pumũ, Jòdje kra ne ajmãn me bajaêrbê kabên mexkumrêx jarê. Jòdje kra, me baje Jòdje pumũnh tũmja tãm ne kra dji nhym kabên mexkumrêx jarênh tẽ, ane. Nãm me ã kabên jarênh ane.

²³Nhym kam Jeju memã kum,

—Birãm me aje imã me banhingêxê kabên tũm jarênhmã ne ga me anhõkre kadjwýnhbê imã arênh nhỹ, ba arým kuma. Birãm me aje imã,

“Goja abê me kane djwýnh jabej on amikanen amex”, anhÿrmã. Goja aje mÿjja 'ô pumûnh jabej nâr aje mÿjja 'ô mar jabej goja on ipêx, ba me ikunî omû, me inokam ipêx ba me ikunî omû. Rînakambit, krîbê Kapanakambit ne ga ar mÿjja nhipêxo aba. Nhym 'ã ujarênh me iwÿr bôx ba me kuma. Goja on jakam, anhô pyka djwýnhkam mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêx ba me omû. Birâm me aje ã imã anhÿrmã ne ga me anhôkre kadjwýnhbê amim ijã karô.

²⁴Ê, ba me amã mÿjja jarê. Mrâmri ikabên. Ê, got ren Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh atemã pyka 'ôkam tẽ nhym me ren arÿm kabên ma. Nhym bep kati, ô pyka djwýnhkam me kute kukràdjâkôt omûnh ne kute kabên mar kêt. ãm me kute kukràdjâkôt mar kêt ne me tu ate krã. Me ga, me banhô krôkam me ga ne ga me ã ijo anen tu ãm imar kêtukumrêx ne.

²⁵⁻²⁶Ê, gora me ikabên ma. Mrâmri ikabên. Me Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnhbê Erij ja ma. Amrêbê ne me'ã na kêtukumrêx. Arÿm na kêt'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt apêx nhym na rwÿk kêtukumrêx ne. Nhym ajte na tÿmkam ajte na kêt ne. Nhym me prãmkam ar ba. Pyka kunîkôt djwÿ kêtukumrêx. Nhym prãm me imex ne. Nhym mekbê idjaer nhô pykakam axwe me nire 'uwtî krãptî. Djãm me'ÿr ne Metîndjwýnh Erij jano, me kute o djuw mexmã? Arkati, me bajtem, mekbê idjaer kêt'ÿr ne ano. Mekbê idjaer kêt nire 'uwtî'ô'ÿr ne ano. Pyka typydji nhidjibê ne Xidô. Nhym bep krî nhidjibê ne Xarepta. 'ÿr ne ano. Nhym me'ô ni bajtemja o djuw mex ar o ba. ²⁷Ajte Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'ôbê Eridjêu ja ma. Mekbê idjaer nhô pykakam axwe me krãptî î kajêkam tẽ. Nhym bep Eridjêu kute me jao mex kêtukumrêx. Kubajtem, kubê idjaer kêt pydji ne o mex. Pykabê Xirij kurûm me'ôbê Namãbit ne o mex ne, ane.

Nãm ã Jeju memã arênhô ane. Djãm ta ô pykakambit ne mekbê idjaerkam kute me ajbitmã mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêxmã? Kati, ta dja ukabikôt amû pyka mÿjakam mÿjja kwÿ 'yro mō. Nâr kon ta kute amimarkôt ô pyka djwýnhkam mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêx. Ne ta ukaprîkôt amû me mû jakamdjwÿ mÿjja kwÿ nhipêx.

²⁸Nhym me kuman kam kam ngryk ne. Me bikprônê djâkam me ja kunî ne me Jejukam ngry:k ne. ²⁹⁻³⁰Ne kam pa 'amÿn bôm kumê. Nãm meo mōn krãnhre nhimôk'ÿr o wabi. Krãnhre konenê ne krîbê Nadjare. Kam ne me Jeju pa 'amÿn krãnh nhimôk'ÿr o mōn o bôx. Ne bit kute amû aparmã mênê nhym tÿm ne tykmã o mō nhym kam mekbê amikaban kam me ôêxo tẽn katon mã tẽ.

Kute me'ô nêje me karô punu janor.

Mak 1.21

³¹Mã tẽn kam krîraxbê Kapanakam bôx. Pykabê Garrêjakam krîraxbê Kapanakam bôx. Bôx ne memã Metîndjwýnh kukràdjâ'ã ujarênhô dja. Pi'ôk rârârkam ne memã 'ã ujarênhô dja. ³²Nhym me kabên man kam ari ar aben pumûn kam abenmã kum,

—Tô mỳj kabên ny got ja? Kabên mexkumrêx. Nãm ã me bënjadjwỳr rũnh kwỳ kabên mex anen ar prĩne kabêno meo atomo ba, ane. Nãm Jeju prĩne kute amimar kôt katà:t memã amikukràdjà jarênhkumrêx.

³³Ne me bikprõnh djàkam memã 'ã ujarênho ãm rã'ã nhym kam me'õ my kum akij. Me karõ punu'õ ne ar o ba nhym kum akij. ³⁴Me karõ punu'õ kute me'õ my ar o baja tãm ne akij. Djãm me'õ bêngôkre^c ne kum akij? Kati, e kum me'õ kadjwỳnhbê, me'õ bêngôkre kadjwỳnhbê, me karõ punu'õ ne Jejumã akij. Kubêngôkre ja ta àkjêr kêt. ãm me karõ'õ ne kum akij ne kam kute kubêngôkre mãn kute kum àkjêr pyræk. Ne kum,

—Ã, tô mã ne ga aje me ijomã? Ë, Jeju, Nadjare kra'õ, djãm aje me iparmã ne ga bõx. Arỳm ne ba me prĩne apumũ, ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

³⁵Nhym kam kum bën tỳx ne kum,

—On anhikrên akato, ane.

Nhym me karõ punu ikôta. Me ipôkri ikôtan kurũm kato. Kute kubêngôkre ajmã o kêtukumrêx. Me karõ punu kute me'õo baja kator kutã ajmã o kêtukumrêx. Nãm ikô'yr kajgon kam mã kurũm katon tẽ.

³⁶Nhym me kunĩ ari aben pumũn abenmã kum,

—Mỳj kabên gotja? Mã got on? Nãm tu kabêno, umao bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ. Djãm rerek got. Me bakàtãm'õ baje ã mỳjja ja'õo anhỳr kêtukumrêx. Pydji ne tu kabêno bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ, ane. ³⁷Ne kam abenmã Jeju jarênho kumex. Bu'ã pykakam me ja ne me abenmã arênho kumex.

Kute me punu krãptĩ mex.

Mat 8.14; Mak 1.29

³⁸Nhym kam Jeju me bikprõnh djà kurũm tẽn kam Ximão nhũrkwãmã wadjà. Nhym Ximão djupãnhdjwỳja kanên nõ. Kanê kubĩ nhym nõ. Nhym me kum arẽ, kute o mexmã. ³⁹Nhym 'ỳr tẽn irãn kanêmã bën tỳx nhym arỳm kum ire. Nhym arỳm à kêt ne kàjmã dja. Kàjmã djan kam aro djuw mex ar o ba.

⁴⁰Nhym arỳm para. Nhym me Jeju'ỳr bao dja. Me kunĩ ne me 'ỳr òbikwa kanêo bao dja. Apỳnh me òbikwa kanê djàri ne me Jeju'ỳr meo ban meo bõx. Nhym me pỳnhkôt me'ã ikra jadjuw nhym me kunĩ arỳm mex ne.

⁴¹Nhym me karõ punudjwỳ me krãptĩ kurũm apõx ne Jejumã kum,

—Abê Metĩndjwỳnh kra, anhỹro ba.

Nhym kam tu memã bën tỳx ne memã kum,

—On me anhikrên mã amũ mỗ, ane.

---

^c 4.34 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ò pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyræk. Kubê kà jakamẽ me kakràtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ bêngôkre.

Nhym me karõ punu tu anhikrên mã mō. Me karõ punu kute Jeju pumũnh. Kute Metĩndjwỹnh kute amim Jeju Bẽnjadjwỹrbê kumkati kadjy ar ne anorkõt omũnh. Kute Jejubê Kritu kõt omũnh. Kam ne me karõ punu bit kute irãri memã Jeju jarẽnhmã nhym kubê aptàn ano.

⁴²Nhym akati kêt nhym krĩ kurũm arwãmã tẽn kam ar ba. Nhym me abej mō. Abej mōn 'ỳr kato. 'Ỡr katon bit kute kubê aptarmã, arek mekam amã ne me bit kute kubê aptarmã ⁴³nhym memã kum,

—Ê, djãm me amãbit ne ba Metĩndjwỹnh'ã idjujarẽnh tẽn? Kati, ije krĩ kunĩkõt kàj bẽ memã arẽnhmã ne ba me'ỳr tẽn. Kadjy ne Metĩndjwỹnh ijano ba tẽn. Ije memã amijã idjujarẽnh ny jarẽnhmã. Metĩndjwỹnh me kadjy Bẽnjadjwỹr ne kute ar meo bamã ja ne ba ije krĩ kunĩkõt memã arẽnhmã. Kadjy ne ijano ba me'ỳr tẽn, ane. ⁴⁴Anen kam mã memã Metĩndjwỹnh'ã ujarẽnh mō. Apỹnh krĩ djari ne kàj bẽ memã 'ã ujarẽnh mō. Ne kam ajte amũ tẽn krĩ 'õkam bõx ne me bikprõnh djakam ajte memã Metĩndjwỹnh kukràdjã'ã ujarẽnh dja. Nãm ã pykabê Djudêjakam memã 'ã ujarẽnh ane.

Ximão ar mã Jejukõt bikamẽnh.

Mat 4.18; Mak 1.16

5 ¹Ne akati 'õkam memã arẽnh dja, memã Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽnh dja. Imõti nhidjibê Gẽnexare mỳrri ne memã arẽnh dja. Nhym kam me 'ã akuprõn maro kumex. Nhym me kwỹ ninh mrãn te kute marmãn kam jãm 'ã me kamẽ. Me kamẽn te kute marmãn kam 'ã aben nhingãnh kumex ne Jejudjwỹ nhingãnh mō. ²Nhym kam me umaje kãmã wadjã. Nãm ar kute tep pynẽnh djwỹnhja kà dji. Kà djin kam katon kam kryre põnh dja. Nhym amẽ kà nō. ³Nhym kam ikjẽjamã wadjàn kam õ kà djwỹnhjamã kum, Ximãomã kum, —Amũ kamẽ, amũ kamẽn ngrire, ane.

Nhym kam amũ kamẽ. Kamẽn ngrire nhym kam kam nhỹn memã Metĩndjwỹnh'ã ujarẽnh nhỹ.

⁴Ne memã 'ã ujarẽnh pan kam Ximãomã kum,

—Ê, gop amũ ubỹmwã'ỳr kà kamẽn kam mãn kryre mẽn kam tep kwỹ pynê, ane.

⁵Nhym Ximão kum,

—Je kum bẽnjadjwỹr, nã bãm ar te ari ar kryre rẽnho iba ri nhym akati. Am tep kêt. Ba gop tu akabẽnkõt kumẽ, ane.

⁶Nhym kam ar kumẽn kam tu kam tep kwỹ pynê:nhkumrẽx. Nhym arỹm tep kute kryre rẽn 'ỳr. ⁷Nhym kam ar te o no katon kà nhikjẽjamã ikra bẽno dja, ar kute 'ỳr kào tẽmmã. Nhym ar 'ỳr kào tẽn nhym kam ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhym kam arỹm amẽ àr 'ỳr.

⁸⁻¹⁰Nhym kam Ximão Pedrumẽ ar ja ari aben pumũ. Ar kute amijaêrbẽ tep kwỹ pynê:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê. Nhym Ximãomẽ ar ro'ã kute tep pynẽnh ar o baja kubê Xijagumẽ Djuão, Djebedeu kute ar irja, ar jadjwỹ ne ar abenkam no tyn ku'ê.

Nhym Ximão Pedru mỳjja kunĩ pumũn kam umaje Jeju kabem kũnkrão nhỹn kum,

—Bẽnjadjwỳr, on mã ikurũm tẽ. Ga ne ga mrãmri amexkumrẽx. Nhym bep ãm ba, ba ne ba ijaxwe, ane.

Nhym kam kum,

—Kwārĩk wãnh amã ipyma kêt ne atĩn prãm kêt. Jakam gêdja ga on mebêngôkrebito atom ne memã ijarẽ gẽ me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja ga tep pynênh kêt ne kam mebêngôkrebito akprõ, ane.

¹¹Nhym ar kam kà djin wabin kam mỳjja kunĩmã iren kam mrãmri Jeju'ãbit ngrà: ne. 'Ã ngrà tỳx ne mã kôt ajkamẽ.

Kute me'õ nhĩ kajêkam tẽo mex.

¹²Nhym kam akati 'òkam Jeju tẽn krĩ 'òkam bõx. Nhym me'õ ã kajêkam tẽja prĩne kào ajkẽ, prĩne o tuknĩ. Nhym Jeju'ỳr bõx ne omũn kam pijàm djàje tẽn tu mỳrbê tỹm. Ne kam nòrkam kum amijarênhon nũn kum,

—Bẽnjadjwỳr, aje inhĩ kajêkam itê markõt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex, ane.

¹³Nhym kam 'ỳr ikra mũn kupên kam kum,

—Ije, ije ajo mex prãmã. On akà mex, ane. Nhym gêt ajmã kà nẽn kà mex ne. Kute o ãm tãmkam tebê kà mex ne.

¹⁴Nhym kum,

—Kwārĩk wãnh ga memã amijarênh kêt. Dja ga tu katat mã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibê, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gẽ akadjy Môjdjê kukràdjàkõt Metĩndjwỳnhmã mry gan kungã. Arỳm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gẽ me kunĩ apumũ, arỳm akà mexkõt apumũ, ane.

¹⁵Aje, jakam ne me arỳm abenmã Jeju jarênhon ajkate:n apỹnh abenmã arênhon ba.

Nhym kam me itepato 'ỳr mũn 'ã akuprõ. Me kute kabẽn mar nhym kute me kanẽo mexmã ne me 'ã akuprõ. ¹⁶Nhym bep ta ne mã arwãmã tẽn kam Metĩndjwỳnhmã kabẽn dja, kum amijarênhon dja.

Kute me'õ jakryo mex.

Mat 9.1; Mak 2.1

¹⁷Nhym kam ajte akati 'òkam Jeju memã Metĩndjwỳnh'ã ujarênhon dja. Nhym me arek maro nhỹ. Mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà jarênh djwỳnhmẽ ne me arek maro nhỹ. Mỳj pyka kurũm? Pykabê Garrêjamẽ pykabê Djudêja kunĩkam apỹnh krĩ djari ne me kurũm kwỳ bõx. Nhym Djeruxarẽ kurũmdjwỳ me kwỳ bõx. Nhym Metĩndjwỳnh prĩne Jejuo tỳx, kute tỳxo meo mexmã.

¹⁸⁻¹⁹Me'õ jakryja arek nòr djakam nòr rã'ã nhym õbikwa 'ỳr o mũn o bõx ne te kute kikremã o àrmã. Te kute Jeju'ỳr o bikamênh ne kute parbê ir nhym kute o mexmã. Nhym me kikre jajkwa krekre pytâr mex ne. Nhym kam ar tu

ibej o wabi. O wabin kikre nhimökkôt 'ă ngy tỳx katen jām ngybôr jadjuwn kam me'ô jakry nôr djâkam nôr rã'ă o ruw nhym me ipôkri Jeju parbê nô.

²⁰Nhym Jeju amim ar omũ. Ar kute tu amim kamnhĩxkumrêxja pumũ ne kam ôbikwa jakryjamã kum,

—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunĩ aknon arỳm akam ingryk kêt ne, ane. Jeju ta ne axweo akno. ²¹Nhym wãnh Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnhmê mekbê pardjêu ôkre kadjwỳnhbê arỳm amim,

—E kum bep me'ôja ne ajmãn Metĩndjwỳnh japrỳo djan amijo Metĩndjwỳnh dja. Metĩndjwỳnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. ²²Nãm me ă ôkre kadjwỳnhbê anhỹro kumex nhym arỳm tu kuman memã kum,

—Mỳkam ne ga me anhôkre kadjwỳnhbê ijo ikajgon ijaprỳo akumex? ane. ²³Ê, ba me amã mỳjja amãnhkrut jarê. Mỳj ne amirĩt ne? Ba ren me'ô jakryjamã kum, “Ba arỳm ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane, nâr kon, “On kàjmã djan tẽ”. Mỳj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arỳm ne ba ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt kêtumrêx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhym bep kàjmã me ku'ê, ije ren me'ômã kum, “Kàjmã djan tẽ” nhym ren amirĩt ne. Tãmbit ne amirĩtkumrêx. ²⁴Dja ba kum, “Kàjmã djan anhikwã djâ mỳn o tẽ”, anen arỳm o mex ga me arỳm omũn arỳm abenmã, “Be, ga Jeju kute me'ô jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarênh kadjy dja ba me'ô jakryjao mex, ane.

Nãm ă Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnhmã anen arỳm tu me'ô jakryja'ỳr akêx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhikwã djâ mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane. ²⁵Nhym me ipôkri ekrux ne kàjmã djan nôr djâ mỳn mã ũrkwãmã o tẽ, Metĩndjwỳnhmã mexmê ôdjãnhmê rax jarênh o tẽ. ²⁶Nhym me kunĩ omũn kam ari aben pumũho kumex ne kôt Metĩndjwỳnhmã mexmê rax jarênh o kumex ne kam arỳm kum Metĩndjwỳnh pyman abenmã kum,

—Atemã mỳjja mexkumrêx ne gu me arỳm jakam omũ, ane.

Rewi mã Jejukôt bikamẽn.

Mat 9.9; Mak 2.13

²⁷Nhym kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh'ỳr bôx ne omũ. Idjibê Rewi. Pi'ôk kaprĩ nhũrkwākam ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atomo nhỹ. Nhym Jeju 'ỳr bôx ne omũn kum,

—Gop amrê ikôt ajkamẽn gop ikôt ar aba, ane. ²⁸Nhym tu ekrux ne kàjmã djan mỳjja kunĩ kangan mã kôt ajkamê. ²⁹Ne kam me krãptĩmê ro'ă ô kwỳ krẽn rax kadjy memã djwỳmê mry gan kadjy memã arê. Nhym me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh krãptũn bôx nhym ajte Atemã me jadjwỳ kwỳ bôx, Rewi nhũrkwākam bôx ne ô kwỳ krẽn o kumex, ar kută ô kwỳ krẽn o kumex.

³⁰Nhym kam mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnh omũn bẽn prĩkam kabẽn krĩ, Jejukôt ba djwỳnh'ă kabẽn ne kum,

—Mỳkam ne gar me kute pi'òk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axwemẽ akàn aro'ã anhõ kwỳ krẽno akumex ne kòt akõmo akumex? ane. ³¹Nhym kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh mrã? Kati, me kanê'ỳrbit ne me kane djwỳnh mrã. ³²Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ. Djãm we me katàt mrãnh'ỳr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ỳr ne ba tẽ, ije amiwỳr me 'wỳrmã. Me kute ikabẽn mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer ne kute iwỳr amijo akẽxmã ne ba me'ỳr tẽ, ane.

Me kute amijajbur jabej Jeju kukjêr.

Mat 9.14; Mak 2.18

³³Nhym me ajte kum,

—Ota Djuãokòt ba djwỳnh kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kadjy amijajbur ba. Nhym mekbê pardjêu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhym bep akòt ba djwỳnhbit ne mã akun kòt kòm ar ba, ane. Ar kute Metĩndjwỳnhmã amijajbur kêt, ane.

³⁴Nhym kam Jeju memã kum,

—Nà, ikòt ba djwỳnh dja mã aku. Ga me kute abenã me rẽnhkam me àkur rũnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rẽnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rẽnhkam ne me mrãmri àkur rũnhkumrêx. Abenkam kĩnh ne ò kwỳ krẽno kumex. Djãm me kute mỳjja jakam amijajbur got? Djãm me mjẽnme abentã ku'êri àkur punu got? ³⁵Nhym bep amũ akati 'òkam, dja me me aêrbê mekbê mjêno tỳm ne pa 'amỳn mã o tẽ. Nhym me arỳm kam kaprĩre ne kam amijajbur ajbit ma, kòtbit amak bẽ: no nhỳn ò kwỳ krẽnja kêtumrêx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjên jakreo ane.

³⁶Ne kam ajte memã amikukràdjã ny'a memã mỳjja jakren arê.

—Nhỳnh got me'ò inòkà ny 'ò byn kadjô, mex katikòt kadjôn kute tũmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibê nyo ajkê nhym nymẽ tũmja ren aben pyræk kêt ne. ³⁷Ne ajte nhỳnh got me'ò mrykà tũm, mekbê idjaer kukãmãre ne me mrykào ngòn nhinhujabjêti, nhỳnh got me'ò mrykà tũm, mrykà kadjakam pidjô kangô ny ru, pidjôbê uba kangô ru. Nãm ren ane nhym ren ajkatôr ne ajkapĩ. Kangô nymẽ tũm kute abenkam o bikàr ne runhkam ne ren ajkatôr ne ajkapĩ, nhym mrykadjwỳ arỳm punu. ³⁸Kati, mrykà nykam dja pidjô kangô nyja ru. ³⁹Nhym ajte nhỳnh got me'ò kute pidjô kangô tũmbito kômo ban ny kakin kum ny djãnh? Kati, arỳm tũmbito amipræk ne kam, “Ije bep kangô tũmbit ne ành”, ane. Nãm ã Jeju kute memã kukràdjã tũm'ã pidjô kangô tũm jakren kute kukràdjã ny'a pidjô kangô ny jakreo anen kam memã arẽn pa.

Memã pi'òk ràràr'ã ujarẽn.

Mat 12.1; Mak 2.23

6 ¹Ne kam pi'òk ràràrkam Jeju pur katikòt tẽ. Nhym kòt ba djwỳnh kòt mỗ. Kòt môn arỳm kum prãm ne mormã bàygogo 'y nhikẽn morkòt ngãnh ne amijajkwamã rẽnho mỗ. ²Nhym kam mekbê pardjêu ar omũn arkum,

—Ije tô mã ne gar arÿm nê? Pi'ôk rârârkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ôk rârârkam mÿjjao anhÿr kêt. Me tûmre ne me ta kukràdjâkôt mã me babê uma. Me kute pi'ôk rârârkam mÿjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mÿkam ne gar ã ar o anhÿro aba?

³Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djâm me aje Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ôk no'ôkjadjwÿ pumûnh kêt? Djâm me aje me bakukâmârebê Dawi'ã ujarênha pumûnh kêt, Metîndjwÿnh kabênkam me aje Dawi'ã ujarênha pumûnh kêt?

Ê, Dawi arkum prã:mã. ⁴Nhym Dawi Metîndjwÿnh nhûrkwãmã wadjân djwÿ byn kukrên kam kôt ar têm jamâdjwÿ kungã, nhym ar kukrê. Djwÿ me kute Metîndjwÿnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metîndjwÿnh nhô djwÿ ne me kâtâm kute kur kêtumrêx. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhbit ne kute kur. Nhym bep Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djâm me aje ja mar kêt? Ga me aje Dawimã axwe jarênh kêtja pumû ne kam ikôt ba djwÿnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê.

⁵Bep kati, ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk ne ba inhô pi'ôk rârâr djwÿnh. Kam gêdja ba memã, “Kwârîk wângh ga me kam mÿjja kupênh kêt, nâr kon, dja ga me jakam apên, nâr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja, ane.

⁶Nhym kam ajte pi'ôk rârâr 'ôkamdjwÿ me bikprôngh djâmã wadjân kam kam memã Metîndjwÿnh'ã ujarênho dja. Nhym me'ô nhikra jarôxja nhÿ. Ubôk ne arôx ne. ⁷Nhym mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnh arek Jejukam no tyn krĩ. Nhym pi'ôk rârârkam kute ikrao mex nhym me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arÿm ne ga Môjdjê kukràdjâkôt amijo aba kêt, anhÿrmã ne me arek kam no tyn omûnho krĩ. Mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnh ne me ã Jejukam no tyn ar krĩ ba ane. ⁸Nhym bep ta, Jeju ta ne arÿm me kute ôkre kadjwÿnhbê amim 'ã karôja arÿm kuma ne kam me'ô nhikra jarôxjamã,

—Amrê tên me ipôkri dja, ane.

Nhym kâjmã djan 'ÿr tẽ. ⁹Nhym kam memã kum,

—Ê, ba me bakukràdjâ jabej me akukja. Nhÿnhja ne me bakukâmâre me bamã arê? Djâm pi'ôk rârârkam me baje mÿjja mex nhipêxmã nâr kon kam me baje mÿjja punu nhipêxmã? Djâm kam me baje me utâr nâr kon kam me baje me parmã, nên? ane. ¹⁰Ne kam ari ar me omûn kam ate ikra jarôxjamã,

—On anhikra katât, ane.

Nhym kam ikra katât ne. Arÿm ne ikra mexkumrêx. Arÿm ajte ikra katât ne ikrakumrêx. ¹¹Nhym kam ajte mekbê pardjêu ngry:k ne. Ngryk tÿ:x ne. Ne kam Jeju'ã abenmã karôo kumex.

Kute Ar kubê 12 janor.*Mak 3.13*

¹²Nhym kam akati 'ôkam krânhre'ÿr tẽn 'ã wabin nhÿ, kute Bämmã kabẽn mã, Metĩndjwÿnh mã kabẽn mã. Kum kabêno ÿr ri nhym akati. ¹³⁻¹⁶Akati nhym kam amiwÿr kôt ba djwÿnh 'uwn amijo ar kwÿ pytàn amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã adjujarênh o ajmã. Ar abê inhõ àpênh, ane. Nãm kute ar anor kadjy ar o 12 ne amijo ar utàn kam tũmràm ar ano.

Ximão. Jeju kute kum Pedru jarênhja.

Ãngre. Ximãomẽ Ãngre ar aben djàkam ikwã.

Xijagu.

Djuão.

Piripi.

Batormẽ.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'ôdjwÿ. Kubê ne Aupêu kra.

Ximão 'ôdjwÿ. Ximão tãm ne kum me bajtemja kurêkumrêx, me bajtem kute meo baja kum me kurêkumrêx.

Djuda. Xijagu kraja.

Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê djwÿnh mã kanga djwÿnhja.

Be, Jeju kute tũmràm ar anor ne ja. ¹⁷Ne kam kôt ba djwÿnhbê 12jamẽ ro'ã ruw ne pyka kênh'ÿr bôx ne kam kam meo dja. Nhym me kôt ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhym me kâtãmjadjwÿ Jeju'ÿr môn bôx ne 'ã kumex. Pykabê Djudêja kurũm me krãptĩmẽ krĩraxbê Djeruxarê kurũm me krãptĩmẽ ngô rax nokà'ã pykabê Xirumẽ Xidômẽ kurũm me krãptĩmẽ. Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me ja ne me 'ÿr akuprô. 'ÿr bikprônh ne kute kabên mar nhym kute apÿnh me kanê djàri meo mexmã ne me 'ã akuprô.

¹⁸Nhym me karô punu kute meo bajadjwÿ mekôt 'ÿr môn bôx nhym kam mekam me karô punuja jano nhym me arÿm mex ne. ¹⁹Nhym me itepato kute Jeju kupênh prãm. Nãm Jeju tu tÿxkumrêx nhym kurũm uma apôx ne me kunĩ mex. Kam ne me kunĩ kute Jeju kupênh prãmã.

Kute arkum kĩnh jarênh ne ajte kute arkum kaprĩ jarênh.*Mat 5.1*

²⁰Nhym kam meo mex pan kam kôt ba djwÿnh pumũn arkum,

—Ë ar anhõ nêkrêx kêtã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga ne Metĩndjwÿnh ar akadjy bẽnjadjwÿr ne ar ar ajo ba.

²¹Ë, ar jakam amã prãmwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar ajajnekumrêx ne.

Ë, ar jakam amÿrwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar akeket ne.

22 Ë, jakam me kum ar akurêja, ar ga dja gar akĩnhkumrêx ne. Ba ne ba amijo inhĩ ne me awÿr ruw ne kam ar me ajo iba. Ga me akwÿ amã ikĩnh ne iwÿr akuprõ ba kam ar ar ajo iba. Nhym me kam kum ikurên kam ikôt kum ar akurê ne. Gar mã ikôt abikamênhkamdjwÿ me kum ar akurê. Gêdja me te wãnh kum ar akurên bõm ar arên ar ajaprÿn ar ajaxweo ar apytã,

23 gar tu akĩnhkumrêx ne ate akĩnh katin amijara tatak ne.

Mÿkam? Bir, dja Metĩndjwÿnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gêdja ar amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman ate akĩnh kati. Nãm me tũmre ã axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnho bikênho bao ane. Gar arÿm kam kàjkwakam me kĩnhkumrêx ne ar baja pumũ, ane.

Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam ajte me õ nêkrêx kumexjamã kabên ne memã kum,

24 —Nhym bep me anhõ nêkrêx krãptĩwã me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Bir, mÿkam? Jakambit akĩnh djã kajgokam. Gêdja ã apêx ne ajte amũ kêtumrêx.

25 Ne me jakam ajajnewã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mÿkam? Bir, me ga dja ga me amã prãm ne.

Ne me jakam akeketwã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mÿkam? Bir, me ga dja ga me abixangrin kam amÿro akumex.

26 Ne me kunĩ kute abenmã me amex jarênho kumexja me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mÿkam? Ga me axwe pumũ. Ga me kum me axwebit kĩnh ne kute abenmã me mex jarênho kumexja pumũ. Nãm me tũmre ã axwe o anen me kamingrãny kajmã'ã kum me 'êxnhĩbit kĩnh. Me 'êx ne kute amijo Metĩndjwÿnh kabên jarênho bajabit ne me kum me kĩnh ne abenmã ã me mex jarênho kumexo ane. Kam ne me kamingrãny me tũmre kôpdji'ã kum me axwe, me 'êxnhĩbit kĩnh ne kute abenmã me mex jarênho kumexja.

Nãm ã Jeju memã anen kam kôt ba djwÿnhmã kum,

Jeju kute arkum, “Amã akurê djwÿnh jabê” jarênh.

Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

27 —Ë, ba ajte ar amã ikabên 'õ jarê, gora ar ikabên ma. Gora gar tu amã akurê djwÿnh jabê. Gora me kum ar akurêja dja me te ar ajo ajkê gar akrãnmã amã me abên ar meo aba. 28 Gora ar me kute ar adjũnwãmã tu akabên mex jarê. Gora ar me kute ar ajo bikênhja tu Metĩndjwÿnhmã me arê gê meo djuw mex. 29 Gêdja me'õ ar ajõ nhinebê kurwa ga 'ÿr akêx gê aktã anhinebê kurwa. Gêdja me'õ ar ajõbê inòkã by ga tu kum kanga. Nhym ajte akã 'õ'ã ajwÿ ga ajte akã 'õdjwÿ byn kôt kum angã. 30 Gêdja me'õ mÿjja 'ã ajwÿ ga tu kum kanga. Gêdja me'õ abê anhõ mÿjja 'õ by ga tu kum kangakumrêx. Kwãrĩk wãnh ga akubyn 'ã 'wÿr kêt. 31 Djã nãm me ar ajõo ajkê ga akĩnh ne? Kati, nã gãm akaprĩre. Bir be, kam dja gar ã me jao anhÿr kêtumrêx gê me adjwÿnhdjwÿ kaprĩ kêt. Nàr kon, djã nãm

me ar ajôkam mex ga akapri? Kati, nãm me ar akam mex gar akĩnhkumrêx ne. Bir be, kam dja gar ã me jakam amexo ane gê me adjwýnhdjwý kĩnhkumrêx.

³²Ê, ba ar amã arê. Me kum ar ajabê gar amipãnh amã me abêkumrêxja bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me kum ôbikwabít jabê, kum aktã aben jabê ne kam kum me kâtãmja kĩnh kêtumrêx. Be, dja gar gadjwý amã anhôbikwabít jabê, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu amã me abêo tuknĩ. Ar amã anhôbikwa jabên kam kôt amã akurê djwýnhdjwý jabê. ³³Nhym ajte me ar akam ukapri gar amipãnh mekam adjukapri, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me ôbikwakambít ukapri, aktã abenkam ukapri ne kam me kâtãmjakam ukapri kêtumrêx. Be, dja gar gadjwý anhôbikwakambít adjukapri, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu me kunikam adjukapriô tuknĩ, anhôbikwakam adjukaprin kam kôt akurê djwýnhdjwý kam adjukapri. ³⁴Nhym ajte me ar amã mýjja ngã gar kam amipãnh memã mýjja ngã, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me aktã aben pãnh abenmã mýjja nhôro ba. Nãm me akubyn abenmã 'ãnh ôro ba. Be, dja gar gadjwý me kute akubyn ar amã mýjja nhôrmãbít mýjja ngã, djori kam mex? Kati, ar ga, ar ikôt aba djwýnhja dja gar tu memã mýjja nhôrkumrêx ne kam pãnhkam amak kêt.

³⁵Bir be, ar ga dja gar amã akurê djwýnh jabêkumrêx ne kam adjukapri ne tu kum mýjja kajgo ngã. Kute akubyn amã pãnh mýjja 'ô nhôrmã pãnh kam amak kêt. Metĩndjwýnh pymati tãm gêdja ar amã o pãnh ra:x ne. Gar kam arým abê Metĩndjwýnh krakumrêx. Mýkam dja gar ã meo ane? Bir, Metĩndjwýnh ne tu me ôdjý, me axwekam ukapri. ³⁶Kam dja gar kàjkwakam Abãm'ã amijakren mekam adjukapri.

Mete me'ã axwe rênh nêje memã kabên.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

³⁷Kwãrik wãnh gar me'ã axwe rênh kêt. Dja gar me'ã axwe rê nhym me amipãnh ar ajã axwe rê, nãr Metĩndjwýnh ar amã axwe jarê. Kwãrik wãnh gar me axwemã akator kêt ne memã pãnh jarênh kêt. Dja gar me axwemã akato ne memã pãnh jarê nhym me amipãnh ar ajaxwemã katon ar amã pãnh jarê, nãr Metĩndjwýnh ar amã pãnh jarê. Nhym bep kati, gêdja me kute ar akam amikràja gar tu o abiknorkumrêx gê me amipãnh ar gadjwý tu ar ajaxweo biknorkumrêx ne. ³⁸Gora ar memã anhôdjãnh ne tu memã angã. Gê me kam amipãnh ar amã ôdjãnhkumrêx ne ar amã mýjja ngã. Dja Metĩndjwýnh ar amã o pãnh rax ne. Kute mrãmri ne me kute akubyn abenmã djwý ngrã nhôr kadjy kute ngônham ngjênh ne ajte kute à'ak ne kum o'uk ne iby ngjênh nhym akà'ã bikapĩnja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh ar amã ôr raxo ane. Bir be, kam dja gar Metĩndjwýnh kudjwa memã ôr rũnh nhym kam me akubyn ar aje memã ôr 'ãnh ar amã kungã, ane. Nãm Jeju ã kôt ba djwýnhmã arênhô ane.

³⁹Ne kam ajte apýnh mýjja djãri arkum 'ã ujarênh jakreo tê. Ne kam arkum,

—Djām me'õ no rāja kute me'õ no rājamã kum, “Amrẽ, ba amã kô 'amỳn katàt ajo tẽ”, anhỹrmã? Kati, gorẽn kum kô 'amỳn o mōn ren ar ro'ã krekam tỹm, ane.

Be, me axwe rã'akam dja me amũ me jamã axwe jarẽn kêt. Me axwekam ne me kute me no rã pyræk. ⁴⁰Djām me'õ kute mỳjja mar kêtja kute me'õ kute mỳjja mar raxja jakrenh got? Kati, nhym bep djām me'õ kute marja prĩne kum arẽn kum akre nhym kam arỳm ar aben pyræk ne.

Bir be, ar aje Metĩndjwỳnh kukràdjà mar tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã amijakren kam kute ar apyræk.

⁴¹Mỳkam ne ga akamy nokam pyka jaũmjabit pumũn kam ga anokam pĩponhtija pumũnh kêt ne? ⁴²Djām aje akamymã kum, “Akmere, amrẽ ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhỹrmã? Ne kam ga anokam pĩponhtiwã pumũnh kêt kumrẽx ne. Aje aminokam pĩponh pumũnh kêt kam we ã kum ane. Kê. Mrãmri ne ga apunu rax ne kam ajajkwakambit ajte amimexo amra. Akumrẽx gẽdja ga aminokam pĩponhtiwã kaban kam arĩt mex ne arỳm amikôt akamy nokam pyka jaũm ngrĩre wã kaba.

⁴³Ne ajte jadjwỳ, ẽ, djām pidjô mex, pidjô djãnhjakam pidjô punu apôx got? Nâr kon, djām pidjô punukam pidjô djãnh apôx got? Kati, apỳnh pidjô bàri djàri ne kam ô apôx. ⁴⁴Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Pidjô punukam ô punu apôx, nhym ate pidjô mexkam ô mex apôx. Ga rojkàkrekam tyrti apôx kêtja pumũ. Ga ajte prẽxkamdjwỳ katẽbàri apôx kêtja pumũ. ⁴⁵Bir be, nãm ã mebêngôkredjwỳ^d ane. Nãm me ôkre kadjwỳnhbê kabẽn mex man arỳm kabẽn mexo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte ôkre kadjwỳnhbê kabẽn punu man arỳm kabẽn punuo memã amijo amirĩt. Nãm me ôkre kadjwỳnhbê mỳjja kumex ma nhym kam amrẽ bôm ajkwa krekremẽ ôto'ỳr apôx nhym me kam arẽnho ba. Arẽnho ban kam arỳm memã amijo amirĩt. Mex nâr axwe ja o memã amijo amirĩt. Kute mỳjja ô kute bàrio amirĩt ja pyræk.

Me'õ ar kute kikre'ã amijakremã memã arẽn.

Mat 7.24

⁴⁶Ë, ba ajte ar amã ja jarẽ. Mỳkam ne gar imã “Bẽnjadjwỳr, Bẽnjadjwỳr” anhỹro aban ajte ikabẽnkôt ar amijo aba kêt ne. ⁴⁷⁻⁴⁸Ë, ba ar amã arẽn kikre'ã me ajakre. Me'õ iwỳr akẽx ne kute ikabẽn markumrẽx ne ikabẽnkôt kute ar amijo baja ne kute mrãmri ne me kute kikremã kre jabjê:n kam kam par pymjỳr ne kam iby kẽnme pyka rẽn ne kute kum o'uk ne 'ã kute kikre nhym te ngô tàm ne kute kangõnh nhym mrãmri ku'ê tỳxja pyræk. Kum kre jabjêkam ne mrãmri ãm tỳx ne. Nãm ã me kute amim ikabẽn mar tỳx ã ane.

^d6.45 Jeju nhô pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ô pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyræk.

49Nhyim bep me'õ kute ikabên mar kajgo, kute ikabênkôt amijo ba kêtja ne kute mrâmri ne me kute tu pyka krākà'ã par pymjÿr. Kre krânne kam kute par pymjÿr ne kute 'ã kikre pyrāk. Nhyim 'ã ngô tàm ne kute kàjbê me'ã rênh nhyim rôrôkja pyrāk. Djã nãm kàjbê kukê nhyim ban rôrôk got? Kati, nãm tu ator nhyim ban gru: ane. Dja me'õ kute ikabên mar kêt'o ã ane, ane. Nãm ã Jeju arkum ujarênho âmo anen memã ujarên pa.

Krâkamngôn nhô bënjadwÿr kute tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx.

Mat 8.5

7 ¹Ne kam ate krībê Kapana'ÿr tẽ. Mã 'ÿr tẽn bôx. ²⁻³Bôx nhyim krâkamngôn nhô bënjadwÿr arÿm kuma, kubê ne krâkamngôn hre krăptîbê 100 nhô bënjadwÿr arÿm kuma, bôxkôt kuma. Kubajtem. Arÿm kuman kam 'ÿr mebêngëtte kwÿ jano. 'ÿr mebêngëttebê idjaer kwÿ jano. Õ âpênh ne kanê tÿx ne nō. Arÿm tyk'ÿr. Arÿm arkatin nō. Kum ã âpênh jabêkumrêx ja ne kubê kanên nō nhyim kam kadjy Jeju'ÿr ar ano. Ar kute kum arênh nhyim 'ÿr tēm ne kute kum ã âpênho mexmã ne 'ÿr ar ano.

⁴⁻⁵Nhyim ar mōn Jeju'ÿr bôx ne kam kum o no katon kum,

—E kum bep tãmja ne mexkumrêx. Mrâmri dja ga 'ÿr tẽn kum ã âpênh pytã. Nãm kum me bakĩnhkumrêx ne arÿm me bamã me babikprôn h dja nhipêx ne. Dja ga on 'ÿr tẽ, anhÿro ku'ê.

⁶⁻⁷Nhyim kam 'ÿr tẽ. Bit 'ÿr tẽn 'ÿr kikre tẽpo tẽ nhyim krâkamngôn nhô bënjadwÿrja ajte kutã ôbikwa kwÿ jano. Nhyim ar kutã tẽn kajpan kum,

—Bënjadwÿr, on dja ga akêx ne. Krâkamngôn nhô bënjadwÿr ne ar imã, “Ar tẽn kum arê gẽ on amũ akêx”, ane. Bar kam akutã tẽ. Nãm amã, “Tbënjadwÿr kaàk, ibënjadwÿr ngrirekam ne ga inhũrkwãmã adjãr ba ipijãm karõ amã ane. Ingridre, ikâtâmkam ne ba ba akutã itēm kêt ne, amikam ipijãm kam. Dja ga tu akabênobit inhô âpênho mex nhyim arÿm mexkumrêx ne. ⁸Inhō bënjadwÿr ne imã kabên, kute raxo ijakrenhja ne imã kabên ba kabên man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibê me krâkamngôn hre nhô bënjadwÿrkam ba memã ikabên nhyim me ikabênkôt amijo ba. Ba me'ômã kum, ‘ÿr tẽ’, ane nhyim arÿm 'ÿr tẽ. Ba kam ajte me'ômãdjwÿ, ‘Amrê tẽ’, ane nhyim arÿm amrê tẽ. Ba inhô âpênhmã, ‘On mÿjja kupê’, ane nhyim arÿm mÿjja kupê. Kam ne ba amã, ‘Abënjadwÿr djwÿnhkam dja ga akabênobit o mex ne’, ane.” Nãm ã krâkamngôn nhô bënjadwÿr amã ane, ane.

⁹Nhyim Jeju ar kabên man kam arkam no tyn djan ôkre kadjwÿnhbê amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhĩxkumrêx ne, ane. Ne kam me itepato kôt mōrja'ÿr akêx ne memã kum,

—Ê, ba me amã arê. Nhÿnh ne me babê idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhÿr? Kati, kêtumrêx. Nhyim be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhĩxkumrêx ne, ane. ¹⁰Nhyim kam krâkamngôn nhô bënjadwÿr nhôbikwaja akubyn kikremã tẽ. Kikremã tẽn bôx ne kanên nōrja pumũ. Nhyim mexkumrêx ne, arÿm ã kêt ne nhÿ. Tãm ne ja.

Kute me'õ tyk akubyn o tîn.

¹¹Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krî 'õmã tẽ. Krî nhidjibê Naĩmã tẽ. Nhym kôt ba djwýnhmẽ me kâtãm krãptĩ kôt mõi. ¹²Nhym kam Jeju meo mõi. Meo mõi ã krî tẽpo mõi. Nãm bit krîo rãm ne jao mõi nhym Ar kubê kra tykjao mõi o kajpa. Kikre bu'ã kẽnõ kô kayr jajkwa krekremã o aben kajpa. Amrêbê me'õbê mjên tyk nhym kam kraja adjwýnhdjwý kôt kubê ty. Kute amikamã kra pydjín irja ne kubê ty. Nhym me kam kẽnkre'yêr o mõi o kajpa. Me krãptĩ ne me kẽnkre'yêr bit o mõi, bit kute mekbê idjaer kukràdjãkôt kẽnkrekam adjãrmã. ¹³Nhym Jeju me'õ nija pumün kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwãrik wãnh ga amýr kêt, ane.

¹⁴Ne kam 'yêr tẽ. 'Yêr tẽn kam 'ã nõi djãbit kupê. Nhym ar kute o mõi, tyko mõi, o mõi týt katikôt kum o dja. Nhym kum kabên ne kum,

—Akmere, ba amã arê. Ê, on kãm nhỹ, ane. ¹⁵Nhym ekruy ne kãm nhỹn kam kabên nhỹ. Nhym Jeju nãm kungã. ¹⁶Nhym me kunĩ madjã kreti ne kum uman kam Metĩndjwýnhmã raxmẽ mex jarênh kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh rax 'õ me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwýnh ne arým õ me baja 'yêr bõx, ane. ¹⁷Nhym me kam abenmã Jeju jarênh kumex ne amũ abenmã arênh prõt ne. Nhym pykabê Djudêjakam me ja kuma. Nhym amũ bu'ã pyka ja kunikôt me abenmã arên kuma.

Djuão'ã ujarênh.

Mat 11.2

¹⁸⁻¹⁹Nhym Djuão kôt ba djwýnhdjwý arým kuman Djuãomã arê. Nhym adjwýnhdjwý kuma. Mekbê ijê djãkam nõi rã'ãkam ne ar kum mýjja ja kunĩ jarê nhym kuma. Kuman kam amiwýr ar ku'uw, amiwýr kôt ba djwýnh 'uw, ar amãnhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ê, ar Jeju'yêr tẽn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarê ga arým bõx. Nãr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam ama”? ane. Djuão ne ã arkum anen kam ar ano. Bẽnjadjwýr djwýnh'yêr ar ano. Ar kute omũnh ne tẽn ne kute Djuãomã arênhmã ne 'yêr ar ano.

Nhym ar 'yêr tẽn bõx. ²⁰Bõx ne kum,

—Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnh ne awýr ar ijano ne ar imã, “Ar tẽn kum, ‘Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarê ga arým bõx? Nãr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam ama’? ane.” Nãm ã arkum ane.

²¹Nhym kam Jeju arek me utãro dja. Me apýnh kanê djãrimẽ, apýnh me tokry djãrimẽ, me karõ punu kute meo bamẽ, me no rãmẽ, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuão kôt ba djwýnh kute omũnh ne akubyn 'yêr tẽn ne kute kôt kum arênh nhym kute marmã ne arek me utãro dja. ²²Ne kam arkum,

—Ar'ÿr tēn Djuāomā arē. Ba ne ba arÿm me'ÿr bōx ne me utàro dja nhym me no rā arÿm rīt, me te jakry arÿm mrā, me ī kajēkam tē arÿm kà mex, me amakkre kēt arÿm amakkre mex ne ajkam ama, nhym me tykjadjwÿ arÿm akubyn tīn ne, nhym me me ō mÿjja kēt jamādjwÿ kabēn mex, kabēn ny kàj bē arē. Bir be, ar aje ije meo mexkōt ipumūnhja dja gar tēn kōt Djuāomā arē, ane.

Ne ajte kum,

²³—Me'ō kute tu amim imar ne kute ōkre kadjwÿnhbē ijā amim, “Djām tām, nār kon atēmā”, anhÿr kēt, tām dja kīnhkumrēx, ane. Nām ā Jeju Djuāo kōt ba djwÿnhjamā ane. Nhym ar kuman kam mā 'ÿr akubyn tē.

²⁴Ar tēm tekrekam memā Djuāo jarēnho dja. Me krāptījamā arēnho djan memā kum,

—Nā gām me aje Djuāo pumūnhmā mō, kapōt kukritkam mō. Mā ne kute? Me bōreja pumū. Bōre ne kōk o wabēn ari ar adjuw. Mūm wabēn adjuw. Nhym pānh wabēn mūm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djām ā Djuāo kute anhÿr? Djā nām ā memā kabēn jarēnho ane? Djā nām me jamā kabēn 'ō jarē ne kam ajte me umaje amū me jamā atēmā kabēn 'ō jarē? Kati, nām tu katāt memā kabēn jarēnhkumrēx ne, tu kum me uma kēt ne kabēn pydji memā arēnho tē, kabēn tām jarēnho tē. ²⁵Djā nā gām me aje Djuāo pumūnhmā 'ÿr aba nhym kubēkà mex jangij ne o ba? Kē, me kute kubēkà mexbit jangjēnh ne kute 'ā amibēno baja ne me bēnjadjwÿr rax nhō kikretikambit ar ba, ikra kēt, āpēnh kēt mex ne ar ba.

²⁶Bir be, nhym mÿj ne ga me aje omūnhmā mō? Djām Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh 'ō ne ga me aje omūnhmā mō? Nā, tām. Tām. Ba me amā arē. Djuāo ne Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh kunī kurām raxi. ²⁷'Ā ne amrēbē Metīndjwÿnh pi'ōk no'ōkkam me amā,

“Ota ba akukām ajā ujarēnh djwÿnh 'ō jano, kute akukām me akre nhym me kute mar ne akutēp kute axwemā irern katāt amijo bamā.

Kute mrāmri ne me kute me bēnjadjwÿr rūnh kutēp katāt pry jadjwÿrja pyrāk”, ane.

²⁸Ba me amā arē. Djuāo ne me kunī kurām raxi. Nhÿnh ne me'ō nā tikkre kurūm kator'ō raxo kute Djuāo jakrenh? Kati, bep Metīndjwÿnh me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me utār ne meo baja, me ja'ō ne te kātām mex ne kute raxo Djuāo jakrenh mexi.

²⁹Nā, Djuāo ne rax nhym me kunī Djuāo kabēn ma. Nhym me axweja, me kute bēnjadjwÿr bajtemmā pi'ōk kapriō atom djwÿnhdjwÿ me kudjwa kabēn ma. Nām me Djuāo kabēn man ōkre kadjwÿnhbē amim, “Mrāmri ne Metīndjwÿnh katāt meo ba”, ane. Nhym Djuāo arÿm ngōnhmā me angij.

³⁰Nhym bep mekbē pardjēumē me kute Mōjdjē kukrādjà mar djwÿnhmē, me ja ne me Metīndjwÿnhbē amikati. Metīndjwÿnh kute amim me'ā karō ne me mar kēt ne ar kubē amikatio ba. Nhym Djuāo kute ngōnhmā me angjēnhmā nhym me ate ar kubē amikatio ba.

³¹Ije tô mÿj'ā got ba me akamingrāny jakre? Mÿj ne ga me aje urāk?

³²Nā gām me aje me prīre mÿjja kam kīnh kēt pyrāk. Ga me me prīre kikre

kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngôtãx à'ak”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê.”

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamỳr kati mãn o nhỹ.”

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imỳr prãm kêtê.” ³³Djuão kute ngônhmã me angjênh djwỳnh ne me awỳr bõx. Nãm amijajbu:n kute uba kangôo kôm kêt ne ar ba, ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karô punun ar o ba nhym ajbã”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyrãk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwỳ kĩnh kêt ne. ³⁴Nhym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awỳr bõx ne me akam idjàkur iban kôt ikôm iba ga me kam amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãm̃ti, kum uba kangô djànhti.” Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadwỳr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axweobit ne ôbikwa”, anhỹr ar o aba.

³⁵Djãm Metĩndjwỳnh jamak punu got? Axwe amak mex ne prĩne kute amikukãm mỳjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwỳ ijano. Ije amijajbur kêtãm ijano. Nhym kôt me amak mex, me amikukãm umar, ar ipumũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh mexkumrêx ne amẽ ar ano”, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Me'ô ni jaxwe kute me kudjỳ djào Jeju par kudjỳ.

³⁶Nhym kam mekbê pardjêu'ô nhidjibê Ximão ne Jejumã kum, —Amrê tẽn ikutã anhô kwỳ krê, ane.

Nhym kam kutã ô kwỳ krênãm tẽn bõx ne nhỹ. Nhym me abenmã arẽ.

³⁷Nhym me'ô nire arỳm kuma. Me'ô nija ne axwe ne krĩ tãm̃kam arĩk ar ban kam Jeju tẽn ne mekbê pardjêu'ô nhũrkwākam ô kwỳ krêno ỹrkôt arỳm kuma. Arỳm kuman kam 'ỳr tẽ. Nãm ngôñh mexte, kên jakareo ngôñhkam me kudjỳ djào ipun kubyn 'ỳr o tẽn o bõx. ³⁸O bõx ne burũm ibôn mỳro nhỹ. Parbê mỳro nhỹ nhym no kangô prĩne Jeju par kumrã. Par kumrã nhym kam ta amikĩo par ngrã. Kum Jeju kĩnhkam 'ỳr tẽn bõx ne omũn kam amikam pijãm ne kam muw ne prĩne no kangôo par kumrãn kam amikĩo par ngrã. Ne kam par kaô. Kum abêkam par kaôn kam me kudjỳ djào par kudjỳ. ³⁹Nhym mekbê pardjêu'ô kutã Jeju ô kwỳ krêno ỹrja arỳm omũ. Arỳm omũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep Metĩndjwỳnh kabẽn jarênh djwỳnhkumrêx ne ren arỳm kuma. Mỳj me'ô niwã ma, arĩk ar baja ren arỳm kôt kuma, me'ô axwe kute kupêñhkôt ren arỳm kuma. Ren kuman ren aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarênh mar kêt, kâtãm.

Nãm ã ôkre kadjwỳnhbê amim ane. ⁴⁰Nãm ã ane nhym Jeju arỳm kuman kam kum,

—Ximão ba amã ikabẽn jarẽ, ane.

Nhym,

—Ã, bẽnjadwỳr, aj rã'ã, ane.

⁴¹Nhym kum,

—Ë, me'ô ne ar amānhkrutjamā pi'ôk kaprĩre ngā. Nām jamā pi'ôk kaprĩ ngrireo 50 ne kungā. Ne ajte jamādjwỳ pi'ôk kaprĩ raxo 500 ne kungā. ⁴²Nhym ar ja amē te akubyn kute kum o pānhmā. Te o ane nhym kam kute arkum pi'ôk kaprĩ nhõr djwỳnhja arkum, “Kwārĩk wānh imā o pānh kêt. Dja ba tu o akno”, ane.

Bir be, nhym gêdja kum abê rax ne? ane. ⁴³Nhym kam Ximāo Jejumā kum,

—Kon, birām tāwā, kute kum rax ne ôr ne kute pānh tu o biknorwā gêdja kum kĩnh rax ne, ane.

Nhym kum,

—Nā, kôt ne ga aje arēnhwā, ane. Nija ne axwe rax. Ba arỳm axwe kunĩo aknon kum pānh jarēnh kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax ne, ane.

⁴⁴Ne kam nija'ȳr akēx ne Ximāomā kum,

—Ë, djā nā gām nija pumũ? Be, nā bām anhũrkwāmā wadjā ga aje imā ngô nhõr kêt, ije amipar ku'õnh kadjy aje imā ôr kêt. Nhym bep tāmja ne no kangôo ipar kumrān kam amikĩo ipar ngrā. ⁴⁵Ga ne ga amā ikĩnh kêtka aje inhine kaôr kêt nhym bep tāmja ne ibôx totokbê arek ipar kaôro nhỹ. ⁴⁶Ga ne ga aje ikrā ngrānh kêt nhym bep tāmja ne me kudjy djāo ipar kungrā. Tāmja ne kum ijabêkumrēx ne prĩne ijo djuw mex ne. ⁴⁷Kam ne ba amā, “Tāmja ne axwe krāptĩ ba arỳm tu kunĩo ibiknorkumrēx ne. Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhym bep ije me'ô jaxwe ngrireo ibiknor ne amipānh kum ikĩnh ngrire”, ane.

⁴⁸Ne kam nijamā kum,

—Arỳm ne ba ajaxwe djāri arỳm kunĩo akno, ane.

⁴⁹Nhym kam me Jejumē ro'ā ô kwỳ krēno kumexja abenmā kum,

—Djijāk tō mỳj me'ô ne gêt me axweo biknoro ba? ane.

⁵⁰Nhym bep Jeju ne nijamā kum,

—Ga ne ga mrāmri aje tu amim ikamnhĩxkumrēx nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm apytā, on adjumar mex ne tē, ane. Tām ne ja.

Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.

8 ¹Nhym kam tũmbê Jeju ajte pyka kunĩkôt ipôko mō. Krĩ rũnhmē krĩ kryre kunĩkôt memā Metĩndjwỳnh kukrādja'ā ujarēnh ipôko mō. Ne kāj bē memā kabēn ny, kabēn mex'ā ujarēnh mō. Mỳj kabēn mex'ā? Bir, Metĩndjwỳnh kute me utār ne me kadjy bēnjadjwỳr ne kute ar meo bamā tām. Tām ne memā arēnh ipôko mō. Nhym kôt ba djwỳnhbê 12 kôt mō.

²Nhym me niredjwỳ kôt mō. Mỳj me nire nā? Bir, me karō punumē apỳnh me kanē djāri kute kubê me utārjadjwỳ ne me kôt mō.

Marij me kute kum Madarena anhỹrja, kurũm ne Jeju kute me karō punuo 7 ne apôx ne anorja.

³Ôbê ne Djôwanā, Kudja prô. Kudja ne kubê bēnjadjwỳr raxbê Erodji nhõ nêkrēx pumũnh djwỳnh.

Ôbê ne Xudjana. Nhym ajte me kwỳ rax ne me kôt mō. Be, me nire tām ne me kôt mōn ô pi'ôk kaprĩreo aro djuw mexo mō, o arkum mỳjja jamỳnh mō.

Kute bāygogore 'y'ā Metīndjwŷnh kabēn jakre.

Mat 13.1; Mak 4.1

⁴Nhym me apŷnh pyka kunīkôt Jeju'ŷr mōn bōx ne 'ā kumex. Me krāptī ne me 'ā akuprō nhym kam Jeju Metīndjwŷnh kukrādjà'ā memā mŷjja jakre. ⁵Nām mekmā kum,

—Ē, ō pur djwŷnh ne kute ō purkam bāygogore kremā 'ŷr o tē. 'ŷr o tēn o bōx ne kam ar 'yo ukabēr mrā, ane. Nām mekbē idjaer kute mŷjja kre kadjy tu mŷjja 'yo akabē, bāymē bāygogore 'ymē, ja ne me kute purkam kremā o mrān kam purkam o ukabēr mrā. Kute mrāmri ne me kute katēbāri 'yo ukabēr mrānhja pyrāk.

—Be, me'ō ne ar bāygogore 'yo ukabēr mrā. Nhym 'y kwŷ prykam rōrōk ne. Nhym me paro pykamā angij nhym te ingrōtmā nhym me prīne paro pykamā angij. Nhym kwēnhdjwŷ mā prīne kuku.

⁶Nhym 'y kwŷ kēnpō'ā rōrōk ne ingrōt totokbē tu ingrōt mjō. Mrāmri ne kēn'ā pyka prorrekam 'y rōrōk ne 'ēx ne ingrā mex ne te kēnmā arēo ingān arŷm ty.

⁷Nhym 'y kwŷ mrŷnhīkam rōrōk ne kam mrŷnhīmē ro'ā ingrōt ne. Nhym kam prīne o akno.

⁸Nhym bep 'y kwŷ ne pyka mexkam rōrōk ne kam ingrōt ne abatānh ne ijj rūnh ne 'y krāptīkumrēx. Ijykam 'yja amū o amijakren kam 'y pŷnhkôt kubē 100 ne. Tām ne ja, ane. Nām ā Jeju memā anen kam ajte kàj bē memā kum,

—Godja ga me ajō ajamakkre mex jabej, on ama, ane.

⁹Nhym kam kôt ba djwŷnh abej kukij ne kum,

—Mŷj'ā ne ga bāygogore kre jakre? ane.

¹⁰Nhym arkum,

—Bep ar amābit dja ba mŷjja bipdjuro amirīt ne. Metīndjwŷnh kute ar apytār ne ar akadjy bēnjadjwŷr ne kute ar ar ajo baja, ar amābit dja ba kukrādjào amirīt ne. Nhym bep me jamā dja ba kukrādjà'ā mŷjja jakren memā arē,

“gē me te kute mŷjja pumūnhmā ari ar abej rīt ne te kute mŷjja marmā te ari ar amako akēx ne mar kētkumrēx ne.”

¹¹Nā, ar amā dja ba kukrādjà jarē. Ije kukrādjà'ā mŷjja jakreja jarē.

'Yja, me'ō kute 'yo ukabērbabē ne Metīndjwŷnh kabēn. ¹²'Y prykam rōrōkja ne me kute Metīndjwŷnh kabēn mar kajgoja'ā akre. Bit me kute amim Metīndjwŷnh kabēn markumrēx ne 'ā ngrā tŷxmā nhym ate Xatanaj jām meo amijakren mekbē Metīndjwŷnh kabēno akno. Me kute tu amim markumrēx nhym Metīndjwŷnh kute kubē me utār karō ne jām meo amijakren mekbē Metīndjwŷnh kabēno akno.

¹³Kēnkam 'y rōrōkja ne me kute amim Metīndjwŷnh kabēn mar 'iry kēt ne kangaja'ā akre. Nām me Metīndjwŷnh kabēn man bit kum kīnhkumrēx o tēm kajgo. Kute mrāmri tu amim markumrēx kētē. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrōt ne arē kētkam tebē tykja pyrāk. Kute amim mar 'iry kēt nhym ate apŷnh me kaprī djāri kute ikō'yrmā 'ŷr bōx nhym arŷm kanga.

¹⁴Mrÿnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwÿnh kabẽn mar ne kam ate ajte kute jãm mÿjja marja'ã akre. Nãm me arÿm amim Metĩndjwÿnh kabẽn man kam 'ãno ãm kêt ne. Djã nãm me Metĩndjwÿnhbit man ar o ba? Kati, nãm me jãm umar punu djã 'ômẽ nêkrêxmẽ mÿjja me kute o amikĩnhjamẽ mÿjja jakôtbit amak bẽn ne ne kam amũ amim Metĩndjwÿnh kabẽn maro årwÿ kêtumrêx ne. Kute mrÿnhĩ kute prĩne bàygogo nhingrôto bikẽn nhym kam iij kêt mexja pyræk.

¹⁵Nhym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrêx ja'ã akre. Nãm me tu amim Metĩndjwÿnh kabẽn markumrêx ne tu 'ã ngrà tÿx ne kam mũm ate ibej mÿjja 'õ mar kêt ne tu mrãmri 'ãno djan mã kôt ajkamẽ. Kute 'y nhingrôt ne abatàn ne iij mexkumrêx ne kumex ja pyræk. Tãm ne ja.

Kute ngônhpôk'ã memã Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽn djwÿnh jakre.

Mak 4.21

¹⁶Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarẽ. Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute ngônho 'ã pro got? Ne kute ikwã djã krakri umjÿr got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênham umjuw nhym memã kikre kre kurwÿo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym prĩne memã irã. Dja gar ã abê ngônhpôk mãn prãbê ã memã Metĩndjwÿnh jarẽnho ane gẽ me kuma.

¹⁷Ê, amũ akati 'ôkam dja mÿjja bipdjur kunĩ amirĩt ne. Nhym mÿjja pudjurdjwÿ amirĩt nhym me kunĩ kuma. ¹⁸Kam gêdja gar mÿjja kunĩ kute amirĩt kêtri prĩne ikabẽn ma. Gora ar amim aprĩn ikabẽn ma. Me kute tu amim imarkumrêxmã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gẽ me amim imar rax. Nhym bep me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibãm ijo apdju. Dja prĩne inêje me no'ã pron mekbê ijo apdju. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju arkum amijarẽnho ane.

Jeju kamymẽ nã te 'ÿr àrmã.

Mat 12.46; Mak 3.31

¹⁹Nhym kam Jeju nãmẽ kamy ar 'ÿr tẽ. Ar kute omũnhmã ne ar 'ÿr tẽ. Nhym me 'ã kumex. Nhym ar te 'ÿr bikamênhmã te 'ã meo ane. Nhym me 'ã ãptĩ: ane. Prĩne Ar kubê utã. ²⁰Nhym kam me'õ Jejumã kum, —Ota anãmẽ akamy ar amrêbê awÿr bôx ne akuri ku'ê, te kute apumũnhmã kikre kabem ku'ê, ane.

²¹Nhym kam kum,

—Me kute Metĩndjwÿnh kabẽn mar ne kute kabênkôt amijo baja, o ne ba inã, o ne ba ikamy, o ne ba inhôbikwakumrêx, ane.

Kute kôkmã bẽn tÿx.

Mat 8.23; Mak 4.35

²²Ne kam amũ akati jakam kôt ba djwÿnhmẽ ro'ã kàkam wadjàn nhÿ. Nhym kam arkum,

—Gwaj gop imôti nhikjêmã rê, ane.

Nhym kam ar kum,

—Gêto, ane.

Nhym kam ar mō. ²³Kôknhōkākam ne ar mō. Mō: nhym kam Jeju ōto nō.

Nhym kam ar̃m kōk wabê. Abêr t̃yx nhym ar̃m kam ngō aben mok ne. Nhym

kam ngō kute aben mōkkam ar̃m kākam ngō ipu ne. Ne ar̃m ar̃ 'ÿr. ²⁴Nhym

Jeju arek ōto nō. Arek ōto nō nhym kam kōt ba djw̃nh 'ÿr prōt ne tok ne kum,

—Meo ba djw̃nh, meo ba djw̃nh, gop ano t̃yx, ota gwaj ar̃m badjār 'ÿr, ane.

Nhym kam ekrũx ne kām̃ dja. Ne kam kōkmā bēn t̃yx ne ngō kute

aben mōktijamā bēn t̃yx nhym ar̃m ngō anihkrê nhym ar̃m kōk djābêr

anhikrê. Nhym ar̃m ngō anihkrên nō. ²⁵Nhym kam Jeju arkum,

—M̃ykam ne gar imar kêt ne tu amim ikamnh̃xkumrễx kêt ne? ane.

Nhym kam ar madjākam e tuk anen kam ari aben pum̃nho kumex ne kam abenmā kum,

—Ije tō m̃y me'ō got ja? Nām tu gêt kōkmā kabēn ne ngōmā kabēn nhym tu kabēnkōt anihkrê, ane. Ar̃m ne Jeju kōkmē ngōmā kabēn nhym anihkrên nō.

Me karō punu krāptī kute me'ōo ba.

Mat 8.28; Mak 5.1

²⁶Nhym kam ar mō. Mō:n ar̃m ikjēmā rê. Mekbê Djeradja nhō pyka'ÿr rê.

Aben kōnh ne pykabê Garrêjamē mekbê Djeradja nhō pyka. Aben kōnh ne

aktā akāx nhikjê'ā krī. Nhym kam ar̃m ar̃ ikjê'ā mekbê Djeradja nhō pyka'ÿr

rê. ²⁷Nhym kam Jeju wabi. Krībê Djeradjakam me kra 'ō ne me karō punu

ar o ba nhym kam Jeju bōx nhym om̃n kam 'ÿr prōt ne. Amrêbê me karō

punu kute ar o ba tūmkam ne ar kubêkà jangjễnh kêt ne ba. Kēnkrekambit

ba. Kikremā bōx kêt. Kēnkrekambit ne ar ba, me kute kēnkrekam me

angjễnh jakambit ne ar ba. ²⁸⁻²⁹Me karō punu kute ar o baja ne me te kute

uwpr̃en kubê ijēmā te o ane. Nhym me karō punu kute ar o bakam mrāmri

'it̃yxkumrễx ne. Nām me te pa djuwpr̃en te te djuwpre nhym tu amijā

kāxirāx kukê. Nhym me karō punu mā arwā'ÿr kujaêko ba, mā 'ÿr kangō.

Nām ā me karō punu ar o anhyro ba. Be, tām ne Jeju pum̃n kam 'ÿr prōt ne.

'ÿr prōt ne parbê tu m̃yrbê t̃ym ne amra. Nhym Jeju ar̃m me karōjamā kum,

—Me karō punu on akato, ane.

Nhym kam ar̃m amra ne. Ne kam kāj bē kum kabēn ne kum,

—Jeju, Met̃indjw̃nh pymao kubê kumkati kra, m̃y ne ga aje ijomā?

Kwārīk wānh ijo abikēnh kêt, ane.

³⁰Nhym kam Jeju kukij ne kum,

—Mā ne anhidji kute? ane.

Nhym kum,

—Ibê ne Krāpt̃itire, ane. Me karō krāpt̃i: kute ar o ba'ā ne,

—Ibê ne Krāpt̃itire, ane. ³¹Kwārīk wānh ga m̃m me ijanor kêt, ane.

Ne kāj bē kum kabēn ne, aminêje kum kabēn ne, ne kum,

—Kwārīk wānh ga kre ry typydjija'yër me ijanor kêt. Kwārīk wānh kam me ijo abikēnh kêt ba me itokry kêt, anhyro nhỹ.

32-33Nhym kum ajmã angrô jamyre krānhrekam kumex. Kute pi'ô pyrāk ne àkuro kumex. Nhym kam me karô punu Jejumã kum,

—Dja ga angrô jamyre'yër me ijano. Dja ga angrô jamyre'yër me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhym kam memã,

—Rã'ã, ane. Nhym kam me karô punu arým kum iren mã kurũm katon angrô jamy'yër mōn kum wangij. Nhym angrô jamyre umaje bōm tým ne pyka krā'yirkam mōn ngô to do: ane, akàx prêk'ã ne mōn nox nhym kam ngô kunĩ nhimex ne. 34Nhym kam me kute ô krito djuw mex djwýnhja omũnho dja. Omũnho djan prôt ne kam bōx ne memã arê. Me ô krīkam me jamã arên bu'ã krīkam me jamãdjwý arê.

35Nhym kam me Jeju'yër prôt ne. Kute omũnhmã 'yër prôt ne. Nhym kam me karô punu kute ar me'ôo baja arým mexkumrêx ne Jeju parbê nhỹ. Kubêkã jangij ne nhỹ. Arým umar mexkumrêx ne nhỹ. Nhym me omũn kam tĩn prãm ne. 36Nhym kam me kute Jeju pumũnh djwýnhja mekôt prôt ne ajte katon kam memã arênho dja, Jeju kute me'ôkam me karô punu janorja memã arênho dja. 37Kam pykabê Djeradjakam me jamê bu'ã krī krykam me ja ne me Jejumã kabên ne kum,

—On me ikurũm tẽ, on mã me ikurũm tẽ, ane.

Me kum uma tỳxkam ne me ã aminêje anoro ane. Nhym kam Jeju kãmã wadjã. 38Nhym kam Jeju kute me karô punubê me'ô pytãrja te kôt krã ne kum,

—Ba akôt tẽ. Ba akôt tẽ, ane.

Nãm te ane nhym aminêje nẽn kum,

39—Kati, arek dja. Mã akubyn tẽn anhũrkwākam memã amijarê, Metĩndjwýnh kum akaprĩn kute apytãrkôt memã amijarê, ane.

Nhym kam ã anen kam mã akubyn tẽn kam arým kikre kunĩkôt kikrepdjitã memã ar amijarênho ba, Jeju kum kaprĩn kute utãrkôt ar memã amijarênho ba.

Kute me'ô kurerer akubyn o tĩn.

Mat 9.18; Mak 5.21

40Nhym kam Jeju kãmã wadjãn ajte akubyn ikjêmã mōn rê. Nhym me kam amako krī nhym arým bōx nhym me kam kĩnhkumrêx ne. 41-42Nhym kam me'ôbê Djajru Jeju'yër tẽn bōx. Djajrubê bẽnjadjwýr'ô, me bikprõnh djākam bẽnjadjwýr'ô. Ne kam Jeju'yër tẽn bōx ne kabem tu mýrbê tým ne kam kum,

—Dja ga inhũrkwãmã tẽ, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prĩti ne kanên nō. Arým tyk 'y:r ne nō nhym kam kum o no kato. Nhym kam Jeju kôt tẽ. Me krãptĩ Jeju'ã aô ne kunoro mō.

43-44Nhym kam tẽmkôt me'ô nija kôt bōx ne 'ã kubêkã nhidja kupê. Nãm ar kamrô apôx ba. Amrêbê ne ar kamrô apôx ba. Arým 'ã amexbê 12. Nãm prĩne amijã amibê pi'ôk kaprĩ kunĩ krên kajgon mex kêt rã'ã ne. Nãm te me

kane djwýnh o ane. Nhym bep Jeju tēmkôt ne 'ã kubēkà nhidjabit kupên, tām kam arým kamrô ngrà, arým mex ne. ⁴⁵Nhym kam Jeju memã kum,

—Mỳj me'ô ne ikupê? ane.

Nhym me kunĩ aminêje kum,

—Kati, kon, me'ô, me'ô, anhỹro kumex.

Nhym kam Pedru kum,

—Bēnjadjwýr, djām me kräre: got ga “Mỳj me'ô ne ijã kubēkà kupê”, ane.

Me kute gwaj bamã ipôk mex ne kute gwaj bakunoro mōrjakam ga, ane.

⁴⁶Nhym kum,

—Nã, arým ne me'ôwã ikupê. Ipymao ne ba arým me'ôwã mex ne arým kuma, ane.

⁴⁷Nhym nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arým ne kuma, anen kam 'ỳr tẽ. 'Ỡr tertet tẽ. Umaje tertet tẽn tu mỳrbê tým ne kum amijarẽ. Me ipôkri tu kum amijarẽnho nō. Kute 'ã kubēkà kupên ne tām kam mexkôt kum amijarẽnho nō. ⁴⁸Nhym kum,

—Àpnhĩre nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Aje amim ikamnhĩxkumrẽx kôt ne ba arým apytã. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane. ⁴⁹Kum kabẽnõ ãm rã'ã nhym bēnjadjwýr nhũrkwã kurũm me'ôja tẽn kajpan kum,

—Onĩj arým akra ty. Kwãrĩk wãnh ga memã ujarẽn djwýnhmã akrao ano kator kêt, ane.

⁵⁰Nhym Jeju arým kuman kum,

—Kwãrĩk wãnh ga akaprĩ kêt ne akrakam adjumar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhĩxkumrẽx nhym arým akubyn mex ne, ane.

⁵¹⁻⁵³Nãm ã anen kam mã 'ỳr tẽ. Tẽn kam ũrkwãmã bõx. Nhym me arek abej ãmrao kumex. Nhym kam mekmã kum,

—Kwãrĩk wãnh ga me amỳr kêt. Kati, tyk kêtê, nãm õto nō, ane.

Nhym me arým tyk mexkôt omũn kam Jeju'ã keketo kumex ne aprỳo kumex, ne we,

—Be nãm we, “Nãm õto nō”, ane.

Nhym kam aminêje me ja nê, mekôt mōrjamẽ me kute tyk jabej ãmrao kumexjamẽ aminêje me nê. Nhym bep Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ tyk ne nōrja nãmẽ bãmme ar ajbit ne ar kôt wadjã. ⁵⁴Nhym kam Jeju ikra 'amỳn kum,

—Àpnhĩre, kàjmã nhỹ, ane.

⁵⁵Nhym kam karõ akubyn kum wadjã nhym akubyn tĩn ne ekrux ne kàjmã nhỹ. Nhym kam Jeju nãmẽ bãm arkum,

—Ar kum mỳjja 'õ ngã gẽ kukrẽ, ane.

⁵⁶Nhym nãmẽ bãm ar abenkam no tyn dja. Nhym kam arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar memã arẽn kêt. Dja gar tu mekbê udju, ane.

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.5; Mak 6.7

9 ¹Nhym kam akati 'òkam Jeju amikôt ba djwỳnho akprô. Kôt ba djwỳnhbê 12ja ne aro akprô. Apỳnh me ô pyka djàri kute 'ỳr ar anormã ne aro akprôn arkum,

—Ê, ikabênkôt dja gar me nêje me karô punu jano. Ne apỳnh me kanê djàri me utàro mō. Ba dja ba ar amã ipyma jadjà gar kam ipymao apỳnh me kanê djàri meo mexo mōn me karô punu kute meo ba djàri kubê me utàro mō.

²⁻⁵Ar apa, ê, ba ar amã arê. Kwārīk wānh gar anhō mỳjja'ô byr ne o amôr kêt, akajpar djà'ô byr ne o amôr kêt, ajênh tur ne o amôr kêt, anhō kwỳ krên djà, anhō pi'òk kaprī, anhō kubêkà'ô kwārīk wānh gar o atêm kêt. Dja gar tu anhỹkam mō. Mōn kam apỳnh me ô pyka djàri me 'ỳr ajmà. Dja gar me'ô nhũrkwākam bōx ne nhỹ, kwārīk wānh ajte amũ amã me'ô nhũrkwā 'ô kīnh ne 'ỳr amôr kêt. Dja gar tu bōx ne kikrekam abôxwā tām kam tu arek kam anhikwāo dja. Dja gar memã arênh pan kam arỳm ajte amũ pyka 'ô'ỳr tēn ajte kike 'òkam tām ne. Ne ajte amũ tēn 'òkam tām ne. Ne ajte 'òkam tām ne.

Dja gar krī 'òkam bōx nhym me kum ar akīnh kêt ne kute ar akabēn mar prām kêt jabej, gar kam arỳm tu amôr kumrêx ne. Tu amôr kumrêx kadjy amiparkà'ã pykawā tatak ne. Aje me kute akabēn mar prām kêtjao amirīt nhym Metīndjwỳnh kute omũnh ne amũ 'òkam kute memã pānh jarēnh kadjy dja gar amiparkà'ã pykawā tatak ne. Dja gar kàj bê memã kum, “Onĩj Metīndjwỳnh kute ar me bapytār ne me bakadjy bēnjadjwỳr ne kute ar me bajo bamã”, anhỹro mō. Ne kam kôt meo mexo mō, ane. Nām ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me'ã karōo anen kam mã me'ỳr ar ano.

⁶Ar ano nhym kam ar arỳm krī kunīkôt ajmà ne kàj bê memã Jeju'ã ujarēnh ny jarēnh mōn kôt meo mexo mō, apỳnh krī kunīkôt ne ar ajmàn ba.

⁷⁻⁸Nhym kam bēnjadjwỳr raxbê Erodji arỳm Jeju'ã ujarēnh man kôt ba djwỳnh kute meo mexo mōrja arỳm adjwỳnhdjwỳ ma, ne kam te kute marmã. Nām me apỳnh kabēno noo biknor mex ne. Nhym te kute mỳjja marmã. Jeju'ã ne me ari kabēn kwỳ jarê: ne abenmã kum,

—Bep Djuão kute ngōnhmã me angjēnhja ne we ajte tīn ne kato, ane.

Nhym ajte me kwỳ we,

—Me bakukāmārebê Erij ne ajte kato, ane.

Nhym ajte we me kwỳ,

—Bep Metīndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh amrêbê tyk ne ajte we tīn ne kato, ane.

Nhym kam Erodji te kute apỳnh me kabēn ja marmã. ⁹Ne kam ta amim,

—Ije bep Djuão ne ba arým mut krāta. Nhym mỳj me'õ got ja ba arým 'ã ujarēnh ma, ane. Ne kam te kute Jeju pumūnh prāme.

Kute tepmẽ djwỳo meo djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1

¹⁰Nhym kam arým Jeju kute ar anor nhym ar mōrja ajte akubyn 'ỳr mōn bōx ne kum amijarē. Nhym kam krīmā me umaje ar ajbit aro tẽ. Krĩ nhidjibê Bexadamā ne aro tẽ. ¹¹Ar ajbit kute o mōrmā nhym ate ajte me kàtāmja kôt krāptĩ:n bōx. Nām me abenmā Jeju mōrkôt arēn kam ajte kôt mō. Djā nām Jeju me krāptĩ pumūn memā àkrê? Kati, nām me krāptĩ pumūn kam tu memā kabēn mex jarē. Nām Metĩndjwỳnh me kadjy bēnjadjwỳr ne kute me utār ne ar meo bamā memā arē ne kam ajte kôt me kanē pytāro dja.

¹²Nhym kam arým me'ã amykry tẽ. Nhym kam kôt ba djwỳnhbê 12ja 'ỳr tẽ. Jeju'ỳr tēn kum,

—Ije gop on me ano. Gop on me krāptĩja me ano gē me apỳnh krīmā ajmān bu'ã krĩ kryremādjwỳ mōn wānh kam õ kwỳ krēn wānh kam nōn ta amikadjy mỳjja by. Nhym nhỹnh ne mỳjja 'õ ne me kute krēmā ne me jakam ar ba.

Arwākam ne gwaj ar baba, ane. ¹³Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnhmā kum,

—Ar ga dja gar mekmā mỳjja ngā gē me kukrē, ane.

Nhym ar kam kum,

—Ije kati, ar inhō djwỳbê 5 ne tepdjwỳ amānhkrut. Jabit. Be, djām mỳjja rax? Nār djām ar imōr ne ije gwaj banhō pi'ók kaprĩo me krāptĩja kadjy ije djwỳ byrmā? ane.

¹⁴E kum bep me krāptĩkumrēx. Me my'ã akrebê 5.000. Nhym kam arkum,

—Ê, dja gar meo 50'ã kabēn ne me krĩo tẽ.

¹⁵Nhym kam kôt ba djwỳnh meo 50'ã kabēn ne me krĩo tēn me krĩ pa. ¹⁶Nhym kam Jeju djwỳbê 5ja byn tep amē kubyn kāmā krān kājkwā pumūn Metĩndjwỳnhmā òdjānh jarē. Ne kam djwỳmẽ tep kokij ne kam kôt ba djwỳnhmā kungā. Nhym kam amũ memā kungā, me krāptĩjamā kungā. ¹⁷Nhym me kam kukrē. Nhym kam me kunĩ õ kwỳ krēn kam ajnekumrēx. Nhym kam djwỳmẽ tepja'ã kàtām. Nhym kam kôt ba djwỳnh anhyjao atom ne. Djwỳmẽ tep janhyjao atom nhym kam 'ã kàbê 12. Djām djwỳmẽ tep ngri got.

Pedru kute Jebubê Krituo amirĩt.

Mat 16.13; Mak 8.27

¹⁸Nhym kam 'òkam Jeju ate mekbê tēn kam Metĩndjwỳnhmā amijarēnh nhỹ. Nhym kôt ba djwỳnhbit kuri krĩ. Nhym kam Jeju kute amijā ujarēnh marmā abej ar kukij.

—Ê, ar imā ijā me ujarēnh jarē ba kuma, ane.

¹⁹Nhym ar kam kum,

—Ije kum be nãm we me ajo Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnhja, nhym me kwý ajo me bakukãmärebé Erij, nhym me kwý ajo Metíndjwýnh kabên jarênh djwýnh tũm ajte akubyn tĩn ja'õ, ane.

²⁰Nhym kam arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym kam Pedru kum,

—Kati, abê ne Kritu. Abê me inhõ Bênjadjwýrbê kumkati. Metíndjwýnh amrêbê kute me bakukãmäremã ajarênh ga aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã amrêbê kute me imã ajarênh ba me ije ar akam amako iba, ne arým Metíndjwýnh ajano ga arým bõx, ane.

²¹Nhym kam arkum,

—Nà, kôtô. Kwārĩk wãnh gar memã ja jarênh kêt. Dja gar tu mekbê ipudjurkumrêx ne, ane. Ar kute udjurmã ã arkum arênh týxo ane. ²²Ne ajte arkum,

—Ê, dja me prĩne ijo ajkê, ba itokry rax ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ba dja ba itokry rax ne. Dja mebêngêtemê me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Mōjdjē kukrādja mar djwýnhmē kum ikĩnh kêt ne ikanga ne kam tu ibĩ nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam akubyn itĩn ne, ane.

²³Ne kam ajte me kunĩmã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamēnh prãm jabej kwārĩk wãnh amidjwýnhbit mar ne amijo kĩnh kêt. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry: ne. Dja ga me ajõ ijã amijakren aje pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ãn kam myt kunĩkôt ikadjy amiman mã ikôt ajkamê. ²⁴Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja me tyn kam me biknor tokry djãkam tẽ. Nhym bep me kum ijabêkumrêx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhym me kute me par jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã. ²⁵Ne ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩ ren ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nê? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex.

²⁶Godja me'õ ikam pijàm ne ikabēnkam pijàm jabej ba badjwý amipãnh kam ipijàm ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk gêdja ba amipãnh tãwãkam ipijàm ne. Dja ba ajte iraxo me awýr bõx. Ibãmmê kadjy mrãnh djwýnh jadjēnhmē umao ipyma:n me awýr bõx. Ibê kumkatio bõx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwý arým amipãnh kam ipijàm ne.

²⁷Ba me amã arê. Ibãm dja ijã bēnjadjwýr rax mē ba ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwý atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibēnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabēnja, ane. Nãm ã Jeju memã kabên jarēnho ane.

Jeju adjênho kute amijo amirĩt.

Mat 17.1; Mak 9.2

²⁸Nhym 'ã pi'òk kamrêk pydjĩ nhym aro tẽ, Pedrumê, Xijagumê, Djuão aro tẽ, krãnh'ýr aro tēn imõkmã aro bõx. Kute Bãmmã amijarēnhmã ne 'ýr aro

bôx. Ne kam Bämmã amijarê. ²⁹Bämmã amijarêho dja nhym ajmã nokre o nhym atemã nokre nhym 'ã kubêkàdjwỳ aka: ne. Akakam adjênh ne.

³⁰⁻³¹Nhym ar my amãnhkrut ne kum kabêno dja. Môjdjemê Erij ar amrêbê tyk, ar tãm ne ar katon kum kabêno dja. Nãm ar adjênh ne uma:kumrêx ne kum kabêno dja. Jejumê ne ar abenmã kabêno dja. Jeju tyk'ã ne ar abenmã ujarêho dja. Krîraxbê Djeruxarêkam me kute bĩnmã ne ar abenmã arêho dja. Metĩndjwỳnh kute tykmã kum 'ã karôkôt ne ajte ar 'ỳr bôx ne kôt abenmã arêho dja.

³²Nhym Pedru ar ôtdjwakumrêx ne arek ôto ikwã. Ne kam no tỳx ne kam Jeju pyma, adjênhkôt omũ nhym amê ar kuri âmjadjwỳ tãm ne. Kam kubêkã jadjênh ne kam mexkumrêx ne ku'ê. ³³Nhym arỳm ar amê tēm 'ỳr dja nhym Pedru Jejumã kum,

—Bênjadjwỳr, mrãmri ne bar jakam bôx ne akuri nhỹ nhym mexkumrêx ne. Bar apỳnh ar amã kikre'ã irôx nhipêx, ga anhômê, Môjdjê nhômê, Erij nhômê. Amãnhkrut ne ikjêkêť dja bar ar amã ipêx, ane.

Kute amikabên'ô mar kêt. Pedru ta ne amikabên'ô mar kêtkaĩm âm tu arĩk kabên ja jarê. ³⁴Kum kabêno âm rã'ã nhym kam kakrã arỳm prĩne aro akno. Nãm kakrã kute prĩne aro biknorkam arỳm ar tĩn prãm ne.

³⁵Nhym kam kakrã kurũm Metĩndjwỳnh arkum kabên ne arkum,

—Be, ikra ne wã. Ar omũ. Ikra ja ne ba àpênh kadjy amijo utàn amim kudja. Tãwã dja gar kabên man kabênkôt mrã, ane.

Jeju me karô punumã bẽn tỳx.

Mat 17.14; Mak 9.14

³⁶⁻³⁷Nãm ã arkum kabên anen anhikrê nhym kam Jejumê kôt ba djwỳnh ar ate ku'ê. Amê ar myja arỳm mã nhĩ'ãm tẽ.

Nhym akati nhym kam Jeju akubyn krãnhre kurũm aro ruw. Aro ruw ne kam mã aro mỗ. Aro mỗ nhym me krãptĩ ar kutã mỗn ar kajpa. Djãm kam got ar kute Jeju jadjênhkôt omũnhja memã arê? Kati, Jeju ar pykabê bari ne ar mekbê udju ne.

³⁸Nhym me ar kajpa nhym me ipôkri me'ô myja kàj bê kum akij,

—Bênjadjwỳr, gop ikraja pumũ. Ikra myja ne pydjii. ³⁹Ota me karô punu'ô ar ibê ikra paro ba. Nãm 'ỳr ban bôx nhym ar ijaêrbê tu amra: ne. Nãm amran rôrôk ne àmnhirêho ikwã, ajmrô prôto ikwã. Ne kam kute amijo pyka titik kurêje prĩne amingã. Kute kum irer prãm kêtumrêx. ⁴⁰Nã bãm te akôt ba djwỳnhjamã ikrao a'uw nhym kute imã ikra pytãr kêtumrêx, te kute imã utãrmã te o ane, ane. Nãm ã Jejumã kra jarêho ane. ⁴¹Nhym kam Jeju me'ỳr akêx ne memã kum,

—Ije me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêtumrêx. Me ajaxwe. Mã dja ija akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba. Nã bãm me awỳr bôx ga me ajamakkre kêtumrêx ne prĩne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwỳr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne ajte bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

⁴²Nhym kam 'ÿr tēn pa 'amÿn Jeju'ÿr o tē. 'ÿr o tēmrām nhym ajte me karō punuja o pyka kōpēnāt ne. Krajao pyka kōpēnāt nhym àmnhirēnho nō. Nhym Jeju me karō punujamā bēn tÿx nhym umaje bōm tÿm. Nhym kam Jeju kum krao mex ne akubyn bāmmā kungā. ⁴³Nhym me kōt omū, Jeju kute Metīndjwÿnh pymao o mexja me kōt omū ne ari aben pumūnho kumex. Djām Metīndjwÿnh pyma ngri got. Nhym me Jejukam no tyn kumex rā'ā nhym Jeju kōt ba djwÿnhmā kum,

⁴⁴—Gora ar amijamakkrekam ikabēn janhō. Ē, ba ije amijo inhī ne me awÿr irwÿk gēdja me memā ikanga, ikurē djwÿnhmā ikanga, ane. ⁴⁵Nhym ar kute kabēnja mar kētkumrēx. Nām ar ajmā amakkre nē, te kute marmā. Ne kam te kute kukjēmān kam pijām ne.

Jejukōt ba djwÿnh kute abenbē bēnjadjwÿr pytār tē.

Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3

⁴⁶Ne kam kabēno aben japanho mō, kōt ba djwÿnhja kabēno aben japanho mō. Mÿj mÿr jabej? Bir, nhÿnh kōt ba djwÿnhja 'ō gēdja bēnjadjwÿr raxo aben jakre. Ja mÿr jabej ne me kabēno aben japanho mō. ⁴⁷Nhym Jeju kōt ba djwÿnh kute kabēno aben japanho mōrja kute ar tāri amako mar kēt. Nām tu mūm kuma ne kam me'ō prīre pa 'amÿn amijakÿxkōt kudja. ⁴⁸Kudjan arkum, —Ē, gar me'ō prīreja pumū, kātām mexja pumū. Dja me'ō ikōpdji'ā kum me'ō prīreja, me'ō kātāmja kīnh ne kam arÿm badjwÿ kum ikīnh ne. Dja me'ō kum ikīnh ne kam kum Ibāmdjwÿ kīnh ne, Ibām kute ijanorjadjwÿ kum kīnh ne. Ē, me'ō kātām mex gēdja ja pānh bēnjadjwÿr rax ne, ane. Nām ā Jeju kōt ba djwÿnh kute amijo rax prāmjamā kabēn jarēnho ane.

⁴⁹Nhym kam Djuāo kum,

—Bēnjadjwÿr, ba amā arē. Me'ō gwaj bakōt ba kēt'ō ne tu me karō punu kute me'ōo bamā anhidji jarē. Kum anhidji jarēn me karōmā kum, “Ba Jeju kukwakam amā ikabēn. On kum anhire”, ane. Nām ā kum anhÿro dja, bar arÿm omū. Ne kam gwaj bakōt ba kētkam bar kum, “Kwārīk wānh”, ane. Nām ā Djuāo kum ane.

⁵⁰Nhym kam kum,

—Kati, kwārīk wānh 'ā kum akabēn kēt. Ba ar amā arē. Me'ō kute ar ajo kurē djwÿnh kēt ne arÿm tu mrāmri ar ajo ōbikwa, ane. Nām ā Jeju kum ane.

Pykabē Xamarijkam me ja kute Jeju kanga.

⁵¹Nhym arÿm Bām kute kākjamā o àbirmā arÿm ō akati 'ÿr bōx 'ÿr. Nhym kam krīraxbē Djeruxarēmā krā. Nām te kam mÿjja pyma, mÿjja tokry nhym tu 'ÿr tēmmā krān kam 'ÿr tē. ⁵²Ne kam 'ÿr tēmkōt amikukām kōt ba djwÿnh kwÿ jano. Ar mrānh ne me bajtem, Xamarijkam me jakam bōx ne kam kute Jeju kutēp ikwā djā jabej ne kum ō kwÿ krēn djā jabej nhym bōx ne kam kam ō kwÿ krēn ne kam nōr kadjy nārām amikukām 'ÿr ar ano. 'ÿr ar ano nhym ar mrān bōx. ⁵³Bōx nhym kam Xamarijkam me ja aminēje ar ano. Jejumē kōt ba djwÿnh Ar kubē idjaerkam. Ne mekbē idjaer nhō pykabē Djeruxarē'ÿr mōrkam. Kam ne

Xamarijkam me ja kum ar kurêkumrêx, me kute abeno kurê djwýnh tũmkam. Kam ne me kum ar kurên kum ar kĩnh kêt ne tu aminêje ar ano. ⁵⁴Nhym kam kôt ba djwýnhbê Xijagumê Djuão ar me omũn kam Jejumã kum,

—Bênjadwýr, dja bar kuwy'a Abãm 'wý gê kàjkwa kurũm kuwy tỹm ne prĩne me kuga gê me xêr, nẽn, ane.

⁵⁵Nhym ar'ýr akêx ne ar omũn arkum bẽn tỹx ne,

—Kati, kwārĩk wãnh, ane.

⁵⁶Nhym ar kunĩ ajte tu atemã krĩ 'õ'ýr mō.

Me kute tu Metĩndjwýnh maro mōrkumrêxmã.

Mat 8.18

⁵⁷'Ýr mō nhym me'õ kum,

—Ê, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

⁵⁸Nhym kam kum,

—Ê, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýjrũm aêja pumũ.

Mrymê kwênhbit ne ôt djà, kute amim pyka kre pumũnhkôt kam ôt djà, nhym bep kati, ba ne ba inhõ kikre kêt, inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk nhýnh ne inhõ kikre ja? Nhýnh ne inhikwã djà ja? Kati. Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nàr kon arek dja, ane.

⁵⁹Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tẽ. Ikôt tẽn mã ikôt ajkamẽ, ane.

Nhym kam kum,

—Adjỹm, Bênjadwýr, ibãm kumrêx gêdja ba akubyn tẽn adjã. Ibãm ne ajbir ibê ty, ane.

⁶⁰Nhym Jeju kum,

—Gê me kute Metĩndjwýnh mar kêt wãnh me tyk jadjã. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyrãk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjã, ane. Nhym bep ga dja ga ikôt Metĩndjwýnh'ã adjujarênh tẽ, Metĩndjwýnh me akadjy bênjadwýr ne kute ar me ajo bamã gêdja ga 'ã adjujarênh tẽ, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

⁶¹Nhym me'õjadwý Jejumã kum,

—Bênjadwýr, ba dja ba akôt tẽ. Inhũrkwã kumrêxkam dja ba inhõbikwamã amijarên kam akôt tẽ, ane.

⁶²Nhym kum,

—Djãm me purkam àpênh katêri kute kum irer got? Kati, mýjja wãkam ne me apên àpênh mrãn tu àpênh inomã rênhkumrêx ne. Djãm me kute Metĩndjwýnhdjwý maro ban konenh krākàr got? Kati, dja ga tu amim maro tẽn tu maro atêmkumrêx ne. Dja ga maro mōn mar konenh krãtan kam Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr abõx kêtumrêx ne. Metĩndjwýnh kute me utàr ne me kadjy bênjadwýr ne kute ar meo baja dja ga 'ýr abõx kêt ne, ane. Nãm ã Bênjadwýr Jeju arkum ane.

Kute Ar kubê 70 janor.

10 ¹Nhym kam Jeju kute arkum arênh nhijukri ajte amim ar kwỳ rax ne ar umjuw. Me kwỳo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim aro aben nhikjê'ã kabên ne amim ar umjuw, kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhym ar kukâm môr ne kumrêx pyka kunîkôt, krî kunîkôt mormã. Dja ï Jeju ar kudjwa ã ane, ar kudjwa krî kunîkôt bôx mō.

²Ne kam kute ar anor nhym ar môr kutã prîne me'ã arkum karō ne arkum, —Me kute Metîndjwýnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arỳm abôr tyk ne kumexja pyrãk. Nhym bep Metîndjwýnh'ã ujarênh djwýnh ne ngrêre kute bãykam me àpênh djwýnh ngrêre ja pyrãk. Kam dja gar me kadjy Metîndjwýnh 'uw gê me'yr 'ã ujarênh djwýnh jano gê me kuman kam tu amim kamnhîxkumrêx. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me ò purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bôx ne kute kadjy me ò pur djwýnhmã arênh nhym me kute amũ kadjy me kwỳmã arênh nhym me ban kute memã ê ja pyrãk. Dja gar ã me kadjy Metîndjwýnh 'wỳro ane.

³Ë, on dja gar mō. Arỳm ne ba ije me'yr ar ajanormã. Ar aje memã ijarênhmã ne ba ar ajano. Dja gar me kam bôx nhym me ikôpdji'ã ar ajo kurê djwýnh ne kum ar apar prãm kumrêx ne. Kute mrãmri ne rop kute mrykî'átomtî kra par prãm kumrêx ja pyrãk. ⁴Ë, dja gar tu anhỹkam mō. Kwãrîk wãnh gar anhō katôk'y djã jamãnh kêt ne ajênh tur ne o amôr kêt. Ne aparkã 'ô byr kêt. Dja gar ajamãnhkrut'ã kabên ne pyka kunîkôt aben ngrã. Kwãrîk wãnh gar apýnh krî djãri kôt ajmã gê me'ô ar ajô kajpan amã kabêno akukrào âm kêt. Dja gar tu amrãnhkôt me'ômã akabên jarênh tẽn tu mã tẽn.

⁵Dja gar mrãn bôx ne me'ô nhûrkwãmã wadjàn kam kum, “Gora adjumar mex ne ar aba”, ã ane. ⁶Dja umar mex prãm jabej arỳm mrãmri akabênkôt umar mexkumrêx ne. Nhym bep djãm kum umar mex prãm kêt ne kam ûrkwãkam me jamẽ ro'ã umar punu mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu. Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba. ⁷Dja gar kikrekam abôxwã tãm kam tu arek kam anhikwão dja. Kwãrîk wãnh gar bôx ne kikrekôt ar aba kêt. Dja gar kikrekam abôxwã tãm kam gê me ar ajo djuw mex ne ar amã mỳjja ngã gar krê, tu kam apijãm kêt kumrêx ne krên kôt ikôn adjumar mexkumrêx. Ar aje memã Metîndjwýnh'ã adjujarênh pãnh, ar aje memã 'ã adjujarênh aku'ên atyk djã pãnh dja gar tu anhō kwỳ krê.

⁸Dja gar krî 'ôkam bôx gê me kum ar akính ne ar akam ukapri jabej ar amã mỳjja ngã gar tu krê. ⁹Krîwãkam ar abôxwã, kam me kute ar amã kabên mex jarênh tãm kam gêdja gar me kanê pytàn memã kum, “Arỳm ne Metîndjwýnh me akadjy bënjadjwỳr ne kute me apytâr ne kute ar me ajo ba 'yr. Arỳm ne me ajo rãm ne ja”, ane. Dja gar ã memã ane. ¹⁰Nhym bep djã gãm ar krî 'ôkam bôx nhym me kum ar akính kêt ne aminêje ar ajano gar kam tu me ipôkri memã akabên jarênh tẽn. Ne memã kum,

¹¹ “Ē, dja bar me abê me anhō pyka ja amiparkà'ā tatak ne. Ar ije me ajaxweo amirīt ga me aje omūnh kadjy. Gora me ar ikabēnja ma. Ē, arým ne Metīndjwýnh me akadjy bēnjadjwýr ne kute me apytār ne kute ar me ajo bamā ga me ate amā kīnh kêt ne ar imā, ‘Kati, me ije akabēnwā mar prām kêt-kumrēx’, ane. Me aje ā ar imā anhýrkam ne bar me abê me anhō pykaja amiparkà'ā tatak ne.” ¹² Dja gar ā memā akabēn jarēnhō ane. Ē, ba ar amā arē. Krī wākam me wā ar aje mebê amiparkà'ā me ō pyka tatakja me tām gēdja me tokry rax ne. Metīndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akatikam godja krīwākam me wā meo bikēnh raxo Xôtōmakam me ja jakrenh mex ne.

¹³ Watī:re Koradjikam me wā. Watī:re Bexadakam me wā. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhō pykabê Xirumē Xidōkam ren mýjja rūnhja, mýjja pumūnh kêt ja kwý 'y nhym ren me omūn ren arým amrēbē amim katon ren wānh amijaxwemā ire. Ne ren kute kum irero amirīt kadjy kubēkàbē exopa jangijn ren amijā mro prà tatak ne. Ne ren kam iwýr amijo akēx. Nhym bep kati, inhō me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamē Bexadakam me gamē me akam ne ba te mýjja pumūnh kêt kwý rax ne ipēx ga me omūnh kajgon kam ajaxwemā anhirer kêt ne iwýr amijo akēx kêt-kumrēx ne. ¹⁴ Metīndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akatikam godja me ajo bikēnh raxo me bajtem nhō pykabê Xirumē Xidōkam me ja jakrenh mex ne.

¹⁵ Krīraxbē Kapanakam me gadjwý djām me aje amijo adjāmran aje amijo raxmā? Djām me aje amijo rax ne aje araxo aje kàjkwa tēpmā? Kati, dja Metīndjwýnh aparmā me biknor tokry djāmā me amē ga kam me atokrybit ma.

¹⁶ Nā, dja gar aben nhikjē'ā kabēn ne pyka kunīkôt ajmān memā ijarē. Godja me'ō ar akabēn man badjwý ikabēn ma. Nhym ate me'ō kum ar akurēn ar akabēn mar kêt ne badjwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne. Dja me'ō badjwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne ne Ibām kute ijanor djwýnhjadjwý kum kurēn kabēn mar prām kêt ne, ane.

Nām ā Jeju aro 70 ne kute ar anor kutā arkum kabēn jarēnhō anen kam aro aben nhikjē'ā kabēn ne ar ano, pyka kunīkôt ar bimānhmā ar ano.

¹⁷ Nhym ar mōn memā Metīndjwýnh'ā ujarēnh mōn me kanēbē me utāro mō:n kam akubyn mō, kīnhkumrēx ne akubyn mō. Mōn bōx ne kam Jejumā kum, —Bēnjadjwýr, nā bām ar akabēnkôt me karō punu jano nhym me karō punu anhidji jarēnh kajgokambit apymaje prôt ne, ane.

¹⁸ Nhym kam arkum,

—Ā, me karō punu ne gar ano. Nhym bep arým ne me karō nhō bēnjadjwýrbē Xatanaj kàjkwa kurūm tēn tým ba arým omū. Nām amikrà kêt mex ne tým kute na jadjēnh tamikrà kêt mex ne rōrōk ja pyrāk. Gar aje Xatanaj nhō àpēnh kujaēko amōro aje arým pa nhikjē 'yr rax mexja pumū. ¹⁹ Be, arým ne ba ar amā ipyma jadjā gar te kangāmē makmē mry kakrit djāk-rēja kunī 'ā aku'e nhym mýjja ipymaje ajmā ar ajo kêt-kumrēx ne. Nhym te me bakurē djwýnh pyma gar ipymao tu kujate nhym ajmā ar ajo kêt-kumrēx ne. ²⁰ Be, ja ne kajgo. Me karō punu ar akabēn pymaje prôt ja ne kajgo. Tām ne ngrire.

Nhym bep kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute ar anhidji'ã pi'òk no'òk ja ne mrãmri rax. Tãm ne kubê kumkatikumrêx. Kam dja gar tu akĩnhkumrêx.

²¹Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã anen kam arỳm kĩnhkumrêx ne. Metĩndjwỳnh Karô ne kum kĩnh jadjà nhym kam kĩnh rax kato. Ne kam Bãmmã amikĩnh jarên kum,

—Djũnwã, ota ga anhô kàjkwam anhô pyka djwỳnh. Amã ne ba amikĩnh jarê. Nã gãm me amikukãm umarmê me kute mỳjja mar rũnhjabê mỳjja ja pudju ne kam me kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã mỳjja amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhỹrkam mrãmri mexkumrêx. Adjukaprikam ne ga amim me'ã karô ne arỳm ã meo ane. Ba kam badjwỳ ikĩnhkumrêx ne wãm amã amikĩnh jarê. Nãm ã Bãmmã amijarênho ane.

²²Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã kum,

—Ibãm ne imã kukràdjà kunĩ jarê ba kam ar o iba. Nhỹnh ne jakam me'ô prĩne idjåtari? Kati, Ibãmbit ne prĩne kute imar ne kute arỳm prĩne idjåtari. Nhym Ibãmdjwỳ. Nhỹnh ne me'ô kute ikudjwa noo Ibãm pumũnh ne kute kukràdjàkôt mar? Kati, bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibãm pumũn kam idjukabikôt me kwỳmã kukràdjà'ã idjujarênh tẽ. O me kwỳmã o amirĩt nhym me arỳm prĩne ikôt kuma, ane.

²³Ne kam kôt ba djwỳnh'ỹrbit akêx ne me kàxã ar amakri arkum arên arkum,

—Ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Ar ga ne gar anoo mỳjja pumũ. ²⁴Ba gop ar amã arê. Me kute Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh tũmmê me bẽnjadjwỳr tũmdjwỳ krãptĩ te kute omũnh prãme, ar anoo aje mỳjja pumũnhja te kute omũnh prãme, ne ar ajamako aje mỳjja marja te kute marmã. Nhym bep kati, ar gajbit ne gar anoo mỳjja pumũnh kêt kwỳ pumũn mỳjja ma. Ar ga ne gar akĩnhkumrêx ne, ane.

Me'ô kum kurê djwỳnh kaprĩn o djuw mex.

²⁵Nhym kam akati 'òkam Mòjdjê kukràdjà mar djwỳnh'ô Jeju kabên maro nhỹ. Kabên maro nhỹn kàjmã dja. Mòjdjê kukràdjà mar djwỳnhja kàjmã dja. Kute Jeju no mex jabej kabimã kàjmã dja. Kute Mòjdjê kukràdjà jabej Jeju kujêrmã, Jeju kute kukràdjà kupa'ã arênh kadju nàràmm ne amikadju kàjmã 'ỹr djan kum kabên ne kum,

—Bẽnjadjwỳr, mã gêdja ba amijo nhym kam Metĩndjwỳnh pãnh imã itĩn rã'ã rã'ão itĩnmã imã arê? ane.

Nhym kam kum,

²⁶—Mã ne Mòjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk kute? Mỳj ne ga kam omũn arỳm ama? ane.

²⁷Nhym kam Mòjdjê kukràdjà mar djwỳnh Jejumã kum,

—Nãm,

“Me anhô Bẽnjadjwỳr djwỳnh, me Atĩndjwỳnh dja ga amã kĩnh, amã abêo katat me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwỳnh jabêmã? Kati, ajamak, akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩ dja ga me amã abê.

Ne ajte amã amibu'ã me ja jabê. Kute ga amã amijabêja pyrãk dja ga
ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà'ã me bamã pi'òk no'òko ane.

²⁸Nhym Jeju kum,

—Nà, kòt ne ga arê. Dja ga ã ar o anhÿro aban kam arÿm tu
atĩnkumrêx ne, ane.

²⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh òkre kadjwÿnhbê amim,

—E kum kati, imã Metĩndjwÿnh jabê rax kêtê, ne imã ibu'ã me ja jabê
rax kêtê, ane. Ne kam pijãm ne amijã maje,

—Nhym ne ibu'ã dja ba imã abê? ane. ³⁰Nãm Jeju kukij nhym kam kum,

—Ê, me'ò ne Djeruxarê kurũm krĩraxbê Djeriko'ÿr ruw. Ne kam tẽ.

Tẽ nhym kam arÿm me àkĩnhĩ wÿnhrà m kum nõn tẽmrãm o arĩn kubê
kubêkãmê kubê mÿjja kunĩo prõt ne kam titik ne mã prõt ne. Nhym kam
wãnh wakrekam tyko nõ. ³¹Tyko nõ nhym kam me kadj Metĩndjwÿnh
mar djwÿnh'ò pry'ã tẽ. Tẽn omũn kam iròbê apan mã tẽ. ³²Nhym mekbê
Rewi'ò, adjwÿnhdjwÿ Metĩndjwÿnhmã àpênh'ò kòt tẽn adjwÿnhdjwÿ tãm
ne. Nãm 'ÿr tẽn irãn omũn tẽn iròbê apan mã tẽ.

³³Nhym bep me'ò, Xamarijkam me ja 'ò ne arkòt tẽ. Xamarijkam me ja kute
me bajo kurê djwÿnh ja 'ò ne arkòt tẽ. Arkòt tẽn 'ÿr bõx ne omũn kam kum kaprĩ
ne. Omũn kam rerek ne kum kaprĩ. ³⁴Ne kam me kute o tÿm ne kute titik kurêje
kute apÿnh kà rênha kum oy. Kadjwati kangôo kum oyn kam ajte mÿjja kute
rõny kangô pyrãko kum oy. Ne kam kubêkào kupu. Prĩne kupun kam ta ò mryja'a
kudjin o tẽ. O tẽn atemã me'ò nhũrkwã'ÿr o bõx ne kam prĩne o djuw mexo dja.

³⁵Nhym akati nhym kam pi'òk kaprĩ raxja amê kaba. Ò kikre
djwÿnhjamã kaban kum kungãn kum, “Ê, dja ga prĩne imã tãmjao djuw
mexo dja, prĩne ikutêp imã o djuw mexo dja. Dja ga 'ã aje pi'òk kaprĩ krẽn
jabej ba kam bõx ne arÿm ajte amã o pãnh, ajte akubyn ibòxkam”, ane.

Be, tãm ne ja. Nãm ã Xamarijkam me ja'ò kum kurê djwÿnh kaprĩn o
djuw mexo ane. ³⁶Gop imã arê. Nhÿnh ar 'òja ne kute o kamy? Djãm tẽn
ne kute omũnh ne iròbê àpanha? Nàr kon, djãm kòt tẽmja? Nàr kon djãm
Xamarijkam me ja'ò?

³⁷Nhym kam kum,

—Nà, me'ò kum kaprĩja. Me'ò kum kaprĩja ne o kamy, ane.

Nhym kam kum,

—Nà, kòtò. Nà, ga kam gadjwÿ tẽn ã kudjwa akurê djwÿnh o anhÿro
aba, ane. Nãm ã Jeju Xamarijkam me ja'ò ukaprĩkòt kute kurê djwÿnh o
kamyja'ã ujarênho ane.

Matamê Marij'ã ujarênh.

³⁸Nhym kam Jeju ar mã mõi kam atemã krĩ 'òkam bõx. Kam ne me'ò
nire nhidjibê Mata. Mata ne ukaprĩkumrêx ne kam Jejumã kum,

—Amrê inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwÿ krẽn kam nõn akòkam kòt, ane.

Nhym kam kum,

—Ă, aj mã, ba kam wãm akôt tẽ, anen kam ũrkwãmã tẽ. Ũrkwãmã tẽn kam 'ỳr wadjàn nhỹ. ³⁹Nhym Mata kanikwỳnhbê Marijja nhỹ. Arek Bẽnjadjwỳr'ỳr tẽn parbê nhỹn kam kàjmã kôt ôkren kabẽn maro nhỹ.

⁴⁰Nhym Mata àpênh ra:x ne. Jeju ô kwỳ krẽn mex kadjy ne àpênh raxo djan kam Marijmã kabẽn ne. Marij kute kôt kum mỳjja 'ô kupênhmã. Ne kam Jeju'ỳr tẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr, djãm aje imar kêt? Ikanikwỳnh ne ikôt àpênhmãn ate ari akuri ba. Ba kam bajbit ar mỳjja kupênho iba. On amrẽ ano gẽ tẽn gop ikôt apê, ane.

⁴¹Nhym kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari mỳjja man kam akabẽn wã jarẽ. Nã gãm mỳjja krãptĩ kupê ne kôt mar ar o aban kam adjumar punu.

⁴²Nhym bep mrãmri mỳjja pydji ne mexkumrẽx. Tãm ne arỳm Marij o nhỹ. Nãm ikabẽn maro nhỹ. Ja ne mexkumrẽx. Kwãrik wãnh arek ikabẽn maro nhỹ. Wãm ije awỳr anor prãm kêtê. Gêdja arek ikabẽn maro nhỹn prĩne ikabẽn man kam o biknor kêtumrẽx, ane. Nãm ă Jeju ane. Tãm ne ja.

Ar kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn'ă arkum karõ.

Mat 6.9

11 ¹Nhym kam Jeju akati 'ôkam Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho dja. Kum amijarẽnho djan kum amijarẽn pa nhym kam kôt ba djwỳnh'ô kum,

—Bẽnjadjwỳr, gop ar imã arẽ. Ar ije Abãmmã amijarẽn kadjy gop ar imã arẽ. Mã dja bar kum ikabẽn ja o? Djuãobit ne kôt ba djwỳnhmã kabẽn'ă karõ. Gadjwỳ dja ga ar imã 'ă karõ bar akudjwa Abãmmã amijarẽnho iba, ane.

²Nhym kam arkum,

—Ê, dja ga goja ar aje Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kadjy kum,

“Djũnwã, gẽ me ame:xo amex man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.

On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.

³Myt kunĩkôt ar ijajkwa mãnkhutã mã ar imã inhõ kwỳ krẽn djã ngã.

⁴Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwỳ dja me'ô ar ikam amikrà bar akôt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.

Godja me kute ar imã axwe'ă àpnẽn katã ga ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Tãm ne ja.”

Dja gar ă kum anhỹr ar aba, ane.

⁵⁻⁶Ne kam ajte ar kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽn 'ăno ăm kadjy arkum kabẽn jarẽn arkum,

—Ga ren ar ajõ anhõbikwa'ô ajbir bõx, akamãt kô ipôkri bõx ga ren aje kadjy mỳjja'ô byrmã tẽn ren anhõbikwa 'ômã kum, “Nãr, imã angã, anhõ djwỳ 'ãmro amãnkhut ne ikjêkêt imã 'ô ngã gẽ inhõbikwa kukrẽ. Nãm iwỳr y:n kam ajbir bõx. Ba kam kadjy mỳjja jabej tẽ. Kadjy inhõ mỳjja kêtumrẽx ba kam kadjy ije akutã djwỳ kwỳ byrmã tẽ. Gop on imã angã.”

⁷Nhym ren anhōbikwaja arek ōto nōr prāme ren amā,

—Kati, inhōtdjwaa. Ije amā ōr prām kêt. Arým ne ba kike'ā ijê ne arek ikrao inhikwā. Kājma idjām prām kêtê. Amū dja ga tē gē me'ō amā 'ō ngā, ane.

⁸Bir be, ba ar amā arê. Ga kam ren arek 'ā adjà'wýro dja, mā 'ā 'uw nhym kam ren arým kājma djan ren, “Ba on kum kungā gē wām o tē ba gop ikujrēnh kêt ne gêt arek inhōto nō”, ane.

Djām ar aje abeno anhōbikwakam ne amā kungā? E kum kati, ê, aje mā 'ā 'wýrkam ne amā kungā. Apijām kêt ne aje 'ā 'wýr 'āno adjāmkam ne amā kungā, ar atu mǎnhkutā amā kungā.

⁹Bir be, kam ne ba ar amā, “Dja gar tu mýjja 'ā 'uw, mā mýjja'ā 'wýro tē nhym Metĩndjwýnh arým ar amā kungā. Gar aje mā mýjja jabej ne kam arým kum akatorja pumū. Ne kam ajte mā kike kabem ō kike djwýnhmā akabēno aku'ê nhym arým kute ar amā kike 'ā 'yrja pumū.” Dja gar ā Metĩndjwýnh 'wýro ane.

¹⁰Be, me kute mýjja'ā 'wýr 'āno ānja dja arým Metĩndjwýnh memā kungā. Gar me kute mýjja jabej ne kum apōxja pumū. Ne kam ajte me kute kike jajkwa krekremā kabēno ku'ê nhym arým me kute memā kike'ā rēnhja pumū. Dja gar gadjwý ā mýjja'ā Metĩndjwýnh 'wýro ane nhym arým ar amā kungā.

¹¹Nhýnh ne ar akra'ō tēn tep'ā ar ajuw gar kum kangā ngā? ¹²Ne ōkrēnē'ānh ngre'ā ajuw gar kum makre ngā? Arkati. ¹³Be, gar ajaxwekam aje akramā mýjja mex nhōrja pumū. Nhym bep kǎjkwakam ar Abām mextire ta gēdja ar amā amū mýjja mex nhōro ar ajakren ar amā Amikarō ngā. Gēdja gar Metĩndjwýnh Karō'ā 'uw nhym tu ar amā kungā, ta mextire ne ar baja gēdja ar amā Amikarō ngā, ar amā Amikarō jano, ane. Nām ā Jeju me kute mýjja'ā Bām 'wýr nhym ōdjānhkōt kute memā Amikarō nhōrmā ā memā 'ā ujarēho ane.

Me kute Jejuo Xatanaj nhō àpēnh.

Mat 12.22; Mak 3.20

¹⁴Nhym kam me karō punu ar me'ōo ba nhym kabēn kētkumrēx ne. Me karō ajmā ajkwa o nhym kabēn kētkumrēx ne. Nhym kam Jeju bōm kumē. Bōm kumē nhym arým mā tē nhym arým kabēn ne. Nhym me kam ari aben pumūn Jejukam no tyn kumex. ¹⁵Nhym bep me kwý ne me abenmā kum,

—Kê, djām Metĩndjwýnh kabēnkōt? Kati, Bedjēbu. Me karō punu nhō bēnjadjwýrbē Bedjēbu kabēnkōt uma proo ne ar bōm me karō rēho ba, ane. Xatanaj nhidji 'ōbē ne Bedjēbu.

¹⁶Nhym ate me kwý kum,

—Goja on mýjja'ō nhipēx ba me omū, Metĩndjwýnh pýma proo mýjja pumūnh kêt goja 'ō nhipēx ba me omū, ane. Jeju kute Metĩndjwýnh pýma proo kute mýjja pumūnh kêt'ō nhipēx mar jabej ne me kute kabimā kum ane. ¹⁷Nhym Jeju ta prīne me ōkre kadjwýnhbē me kabēn ma, me kute Bedjēbu pýma proo ne ar bōm me karō rēho ba anhýrja me kadjwýnhbē prīne kuman kam memā kum,

—Godja me ō pyka tāmka abeno kurê djwýnh mā ne ren me kam nē? Nām ren ā me anen kam ren arým amijo ajkē. Nhym ren me ta ūrkwā

tãmkam abeno kurê djwýnh mã ne ren me kam nê? Nãm ren ã me anen kam ren arým abeno apêx.

¹⁸Bir be, Xatanajdjwý ta ò àpênhmẽ ne ren abeno ajkij ne ren abeno kurê djwýnh, mã ne ren me kam nê? Mã ne ren Xatanaj nê? Nãm ren anen kam ren arým abeno apêx. Nã gãm me we ijã, “Bep Bedjêbu pyma proo ne ar bõm me karõ punu rênho ba”, ane. Ije gêdjãm Xatanaj ta ajte jãm ò àpênho akêx ne ar bõm rênho ba. ¹⁹Ba ren Bedjêbu kabênkõt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhym ren mýj me'õ kabênkõt ne me anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Ar jadjwý ne ar bõm me karõ rênho ar o ba. Djãm ar adjwýnhdjwý ne ar we Xatanaj kabênkõt ar bõm me karõ rênho ba. Ga ren me arkum ja jarê nhym ren ar me amã, “Ije tò djãm Xatanaj ta kute ò àpênho bikênho ba got.”

²⁰Nhym bep kati, Metíndjwýnh pyma proobit ne ba ar bõm me karõ punu rênho iba. Ga kõt arým Metíndjwýnh me awýr bõxja pumû. Metíndjwýnh kute me apytâr ne me akadjy bënjadjwýr ne kute me ajo bamã me awýr bõxja pumû. ²¹Ba ajte atemã me'õ'ã amijakre ga me ama.

Me'õ ne ò kikrekam kruwmẽ rop'io nhý ne o ò nêkrêx pytàn o nhý. Umao amim ò nêkrêx pytàn o nhý. Nhym me'õ ajmã kute ò nêkrêx o kêtumrêx. ²²Nhym bep atemã me'õ kute umao akrenh mex ne tu bõx ne krew tã o tým ne kubê kunio pôx ne kam kubê nêkrêxo prõt ne, kubê mýjja kunio prõt ne. Kute umao ò nêkrêx pytâr ne o ýrja tu kubê o prõt ne memã kungrã. Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne kam amijo aptàn kubê ò krito iprõt ne.

²³Me'õ kum ikính kêt ne arým mrãmri ijo kurê djwýnh ne. Ne ikõt àpênh prãm kêt ne arým Xatanajkõt apê. Dja me'õ kum ikính kêt ne kam ajte kum Xatanaj kính kêt ne kam amijã, “Ba dja ba ate ikrân ar mrã, amidjwýnhbit man ar o mrã”, anen arým Xatanajkõt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁴Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ punu pydjín kute ar me'õo baja ne arým kurûm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngô kêtka ar mrã, te ajte kute me'õmã àr ne tyk djã kêt mã ar mrân kam akubyn kute ar me'õo ba tûmjã'ýr tẽ. Ne kam amim, “Ba gop inhûrkwã kurûm ikatorja ajte 'ýr tẽ”, ane. Kute ar me'õo ba tûm'ã ne ûrkwã jarê. ²⁵Ne kam amim ba djã tûmjã'ýr tên bõx ne omû nhym arým mexkumrêx. Me karõ 'õ kute o ba kêt nhym prîne kadjwýnhbê mex ne arým kam mýjja katât. ²⁶Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ýr tẽ. Ne kam mekam me kwý japrôn 'ýr meo môn meo bõx. Nãm me karõ 7 ne o bõx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o bõx tãm ne axweo kute òbê pydji kute ar o ba tûmja jakrenh mex ne kam arým o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym bep kute o 7 ne o bõxja ne arým o punu rax ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarênho ane.

²⁷Nãm memã kabêno ãm rã'ã nhym me ipôkri me'õ nire kàj bê kum kabên ne kum,

—Ô kum anābit ne kīnhkumrēx. Abê bēnjadjwỳr raxkam ne ga anā tikkremā wadjàn ruw ne anā kà kaô nhym anā kīnhkumrēx ne, ane.

²⁸Nhym kum,

—Bep me kute Metĩndjwỳnh kabēn mar ne 'āno ām ne kute kôt amijo baja, me tām gēdja me mrāmri kīnhkumrēx ne, ane.

Me kute Jeju kute mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx jabej.

Mat 12.38

²⁹⁻³⁰Nhym kam me Jeju'ỳr ban bôxo dja. 'Ỳr ban bôxo djan 'ā aben pydjio mōn o mōn o mōn í 'ā uti: ane. Me kute ôbê kum,

—Goja on mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx ba me omũ, anhỳr jamā ne Jeju,

—Me akamingrāny ne ga me ajaxwekumrēx. Nā gām me abentā ijuw ne imā, “Mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim amarkumrēx”, ane. Bep kati, djā bām me amā ipêx kêtumrēx ne. Ē, mỳjja pydji dja ga me omũ. Gēdja ba ty. Nhym ijā akati amānhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amā Metĩndjwỳnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukāmārebê Djônaj tep tikkrekam nōrja pumũ. Tep tikkrekam nōr nhym 'ā akati amānhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'ỳr tēm ne kute memā Metĩndjwỳnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx gēdja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrāny amim Metĩndjwỳnh raxkôt ama.

³¹Godja Metĩndjwỳnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym kàjkwa nhirê kurũm bēnjadjwỳr ni ajte katon kam me akamingrāny, me amymā axwe jarē. Mỳkam? Bir, amrēbê ne me bakukāmārebê Xaromāo no mexkumrēx ne kute prĩne mỳjja mar. Bēnjadjwỳr rax. Nhym arỳm bēnjadjwỳr nija arỳm 'ā ujarēnh ma. Arỳm Xaromāo'ā ujarēnh man kam kute omũnh prām ne. Ne kam nĩnh kàjkwa nhirê kurũm 'ỳr tēn bôx. 'Ỳr bôx ne kam prĩne kabēn ma. Ē, ba ne ba Xaromāo kurām irax. Nā bām iraxo bôx, jakam, me akam bôx ga me imar kêt ne, ikanga mex ne. Kam dja bēnjadjwỳr nija me amā axwe jarē.

³²Nhym Niniwekam me jadjwỳ me amā axwe jarē. Godja Metĩndjwỳnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apôx ne kam me akamingrānymā axwe jarē. Mỳkam? Bir, Djônaj ne kàj bê memā Metĩndjwỳnh'ā ajarē nhym Niniwekam me ja kuman amim katon wānh axwemā iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akēx ne. Ē, ba ne ba iraxo Djônaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrān ikanga mex ne. Kam ne ba me amā, “Me ja dja me akubyn apôx ne arỳm me amā axwe jarē”, ane. Nām ā Jeju memā ane.

Me kute Metĩndjwỳnh kabēn kôt amijo ba'ā ne a'u jakre.

Mat 5.15, 6.22

³³Ne kam ajte memā irā jarē ne memā,

—Djām me kute ngōnhpôkmã angjênh ne kute mỳjja 'òkôt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati, ngōnhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhyim memã kikre kre kurwỳo ku'ê. Nhyim me mrān wangij nhyim memã irākumrêx.

³⁴Nhyim me nodjwỳ. Me noo ne me kute mỳjja pumũnh. Dja ga me ajõ ano mex, ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrāmri arit tỳxkumrêx ne aje mỳjja pumũnh. Aje mrāmri ne me a'uri mrānh mex pyrāk. Nhyim bep dja ga ano rã, ano punukumrêx jabej arỳm arit kêt ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrāmri ne me akamāt kô tykkam mrānh punu, mrānho bikār mrānh ja pyrāk.

³⁵Gora me amijāno djan Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjà jarēnhkôt amijo aba. Gêdja ga me kôt amijo aba kêt jabej, kute me amã amikukràdjà jarēnhja kôt amijo aba kêt jabej arỳm aje me'õ akamātkam ba pyrāk, me aje me'õ akamāt kô tyk tỳxkam mrānho bikār mrānh ja pyrāk. ³⁶Nhyim bep dja ga me mrāmri Metĩndjwỳnh kabēn kunĩkôt amijo abakumrêx ne kam me aje me'õ mrāmri ngōnhpôkti nhirākambit mrānh ne kam akamāt kô tykkam mrānh kêtumrêx ja pyrāk.

Jeju mekbê pardjêumã bēn tỳx.

Mat 23.1; Mak 12.38

³⁷Nām memã arēnh pa nhyim kam mekbê pardjêu'õ kum,

—Amrê ikôt tēn ikutā anhō kwỳ krê, ane.

Nhyim Jeju kum “Ā” anen kam kôt tēn ūrkwāmā wadjān nhỹ. ³⁸Kute aminhikra ku'õnh kêt ne nhỹ nhyim omũn kam òkre kadjwỳnhbê amim,

—Ije tō mỳj nã? Ije kum bep kute me bakukràdjākôt aminhikra ku'õnh kêt. Ō kwỳ krēn kadjy kute aminhikra ku'õnh kêt, ane.

³⁹Nhyim kam Bēnjadjwỳr kum,

—Kê, me abê pardjêu ne ga me ijā akabēn ne anhōkre kadjwỳnhbê amim, “Kute me bakukràdjākôt aminhikra ku'õnh kêt”, ane. Bep me ga ne ga me ajêx ne we amijo akabēn mex. Nã gām me aje mrāmri ne me kute ngōnh krāmē ngōnh puror nhībũmbit pōnh ne kute kre pōnh kêt nhyim krekam mỳjja kakrātyk pyrāk. Be, nã gām me ã we katāt amijo abao ane. Nhyim kam me me akrākābit pumũ nhyim kam kute me amex pyrāk. Nhyim bep kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me ò nèkrêx prām ne 'ã angryk ne ajaxwe'ābit aje amim karō rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'āja. ⁴⁰Me ano kêtumrêx. Djā nām me anhipêx djwỳnh me akrākābit 'y? E kum kati, nām me akadjwỳnhdjwỳ 'y. Kam ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh ne kum me akadjwỳnhbê me amex prāmumrêxja.

⁴¹Nã gām me we amijo akabēn mex ne, ne amijo katāt amrānh, bep kati, me akadjwỳnhbê apunu. Dja ga me me 'uwtĩmādjwỳ anhōdjānh ne me 'uwtĩkam adjukaprĩn memã mỳjja ngān kam arỳm akadjwỳnhbêdjwỳ amexkumrêx ne, akrākāmē akadjwỳnh kunĩ mexkumrêx ne, me 'uwtĩkam me adjukaprĩkam.

⁴²Me abê pardjêu dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit nhōr ne kam aje mỳjjabê

kumkatija aje kum òr kêt kam. Nã gãm me mỳjja kakrit, òmrõ djàn h djà, pi'ômẽ djwỳ kakrit kunĩ ne ga me Metĩndjwỳnhmã ikjẽ rên kum kryre ne angã. Ne kam ga abêngôkreja amã abẽ kêt ne katàt meo aba kêt kumrẽx ne. Me aje kum kryre ne òrja ne mrãmri tu mexkumrẽx. Mỳkam ne ga me mỳjja raxjadjwỳ kum òr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh jabên katàt meo abaja kêt ne. Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

⁴³Me abẽ pardjêu dja ga me i me biknor tokry djàkam mõi. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje amijo rũnhbit mar prãm kam. Me kute aben pydji djàkam me amã me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djàbit kĩnhkam. Nhym me me ipòkri me kute me amã kabên ne me amã rũnh jarênho kumex jabit ne ga me amã kĩnh.

⁴⁴Me ga dja ga me i me biknor tokry djàkam mõi. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje pyka krã pyràkkam. Nã gãm me aje pyka krã arỳm biknor ne pyka mẽ bimràk ne kute pykakumrẽx pyràk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrãnhja pyràk. Ne kam kadjwỳnhbê ne punu, kadjwỳnhbê ne mỳjja kro. Nã gãm me ã akadjwỳnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nãm mỳjja 'êx ne krākàbit mex ne kam kadjwỳnhbê ã punu ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirĩto ane.

⁴⁵Nhym kam me kute Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnh'õ Jejumã kum, —Ê, bẽnjadjwỳr, nã gãm me badjwỳ me ijaprỳ. Nã gãm akabên jao me badjwỳ ã me ijo ane, ane.

⁴⁶Nhym kam Jeju kum,

—Ije nã, me aje Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnhdjwỳ dja ga me i me biknor tokry djàkam mõi. Watĩ:re. Nã gãm me akabên kajgoobit ar memã Metĩndjwỳnh kabên jarênho aba. Djãm Metĩndjwỳnh kabên? Kati, me ga akabẽno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kõt ar aba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Ije mã dja ba me nẽ”? ane. Me aje ã meo anhỹrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jên h rũnh atom ne kam kute kãjmã memã arĩ kêt kumrẽx ne kute memã tur kêt kumrẽx ne kute me ibũm nêje kum katy kêt kumrẽx ja pyràk.

⁴⁷⁻⁴⁸Me ga dja ga me i me biknor tokry djàkam mõi. Watĩ:re. Mỳkam? Me amã Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh par prãm kam. Me akukãmãre ne Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh kwỳ pa:, ga me kam anhingêt nhimry krã prĩne kum o djuw mex ne. Me anhingêt bẽ Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh par djwỳnhmẽ me aje aben pyràk. Me akukãmãre kute me parja ne ga me omũn kam kõt amijo mõi kam we imry krã prĩne kum o djuw mex ne.

⁴⁹Kwãrik rã'ã. Metĩndjwỳnh ta ne no mexkõt, ta kute amim 'ã karòkõt arỳm me amã, “Ê, dja ba me amã ikabên jarên h djwỳnh janon inhõ àpên h jano ga me kwỳ pan kwỳo ajkẽ”, ane. Djã nãm kupa'ã arẽ? Kati, kòn h ne kum kudji. Ga me aje me paro amõrja pumũ. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm pãnh jarẽ. ⁵⁰Me akukãmãremẽ ne ga me me kraxrũm Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrõ kapĩn o tẽn. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo ngryk ne kam gormã me ajabatàn h mã pãnh jarẽ. ⁵¹Nã gãm me akukãmãre Abeu bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽn tãm tã: jakam arek o tẽn ne kam Djakarij'ỳr bõx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimẽ õ ngõnhõ ki kaêxkam kubĩ.

Nà, ě, ba me amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arỳm pãnh jarẽ. Me ga dja Metĩndjwỳnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkẽ.

⁵²Me aje Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnh dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mō. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩto atẽmmãn ate ajte mekbê udju. Nhym me te kute amim Metĩndjwỳnh marmã. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute mekbê kikre'ã ijẽn nhĩ'ãm kam o kajkep djà rẽn nhym me te kute kikre'ã rẽn ne ngjẽnh prãme kapõtã ku'êja pyrãk. Ga me kam ga Metĩndjwỳnh mar kêt ne ajte me jadjwỳbê aptà, ane. Nãm ã Jeju memã bẽn tỳxo anen kam katon mã tẽ.

⁵³⁻⁵⁴Nhym kam mekbê pardjẽumẽ me kute Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ Jeju jabej rĩt mō. Jeju kute Mõjdjê kukràdjà'ò kupa'ã arẽn jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabẽn'ã kum apnẽn ajte kum,

—Gora rã'ã ajte arẽ, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'ã arẽn nhym me kute o tỳm ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'ã kabẽn punu nhõrmã. Kute kabẽn punu 'ò jarẽn nhym me kute 'ã kabẽn punu nhõrmã te abej umaro dja.

Kute memã kum, “Amã me uma kêt” jarẽn.

Mat 10.26

12 ¹Nhym me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ĩã bikprõnho djan o djan o djan ĩ 'ã utĩ: ane. Kute pi'ò pyrãk. Ne ĩ ãm ta aben par'ã ku'ẽn ĩ ta ikjẽo aben rẽ, me krãptikam. Nhym kam Jeju amikõt ba djwỳnh kumrẽxmã kum,

—Gora ar aminẽje me wã pumũ, aminẽje mekbê pardjẽu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'êx ne kute mex pyrãk. Nhym bep kati, me kadjwỳnhbê ne me punukumrẽx. Me õkre kadjwỳnhbê ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwỳ nhigot djà pyrãk. Gêdja amũ me'õ'ỳr bõx ne amũ me'õ'ỳr bõx ne amũ me'õ'ỳr bõx ne ĩ mekmẽ amrã ne ĩ me kunĩo tuknĩ. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminẽje me wã pumũ”, ane.

²Djã nãm me kadjwỳnhbê axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne. Nhỹnh ne mỳjja bipdjur'ò me kute omũnh kêt mã? Ne me kute mỳjja pudjur'ò mar kêt mã? Adjỹm, dja ĩ kunĩ amirĩt ne. Dja mỳjja pudjur, mỳjja o bipdjurja ĩ kunĩ amirĩt ne. ³Dja gar te akamãt kô tykkam abẽn prĩkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me ĩ tu irãri arẽnho kumex. Dja gar te amijã ijẽ, kikre kadjwỳnhbê amijã ijẽn ajte aben jamakri ajajkwa momokkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me tu kãj bẽ abenmã arẽ. Dja amirĩt ne. Dja me kuman kam kãj bẽ abenmã arẽ, kikrekõt arẽnho ipõk ne, ne ngãbẽ abenmã arẽ.

⁴Ē, ar apa, inhõbikwa ar, ba ar amã arẽ. Kwãrik wãnh ga ar amã me kute ar aparja pyrna kêt. Me ja gêdja me ar akrãkãbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwỳnhbê ajmã ar ajo kêt. ⁵Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne kute ijukri me biknor tokry djàkam me rẽn, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arẽ, Metĩndjwỳnhbit dja ga ar amã uma.

⁶Ē, mã ne kwênhne pãnh kute? Kwênhne ne pãnh ngri:re. Kwênhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt kam pãnh birãm ngônho pi'òk kaprĩ amãnhkrut. Nà, tãm. Nhỹnh ne Metĩndjwỹnh kwênhne jao akno? Djã nãm o akno? Kati, nãm te mỳjja kakrit, te kubê kwênhne nhym prĩne o djuw mex ne. ⁷Be, ar ja man atĩn prãm kêt. Ar ga ne gar kwênhne kurãm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhi pỹnhkôt kwênhne krãptĩ kurãm arax. Be, kute kwênhne djuw mexja pumũ. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prĩne ar ajo djuw mex ne. Ga prĩne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumũ. Mỳjja'ô kubê biknor kêt. Nhỹnh ne mỳjja'ô kubê akuno? Ga kute me baki'ã akreja pumũ. Kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mỳjja pyma kêt”, ane.

⁸Ba ar amã mỳjja 'ôdjwỹ jarê. Me kute amijo ipytãr ne kute me krãptĩ nhipôkri kute, “Nà, ba ne ba arỹm amijo Jeju pytã”, anhỹrja gêdja ba badjwỹ ije amijo inhi ne me awỹr irwỹk badjwỹ Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh nhipôkri, “Nà, ba inhôbikwa ne wã”, ane. Dja ba ã ane. ⁹Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikĩnh kêt, me kute, “Ije bep ije tãwã mar kêt”, anhỹr, me tãm gêdja ba badjwỹ amipãnh Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh nhipôkri, “Ije tãwã mar kêt”, ane.

¹⁰Ē, gêdja me'ô ijã kabên ba ije amijo inhi ne me awỹr irwỹk, dja me'ô ijã kabên nhym Metĩndjwỹnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym bep me'ô kute Metĩndjwỹnh Karô japrỹ, tãm gêdja Metĩndjwỹnh mar rã'ã rã'ã ne, mã kam ngryk ne.

¹¹Dja me ĩ ar ajo ajkê. Gêdja me ar apa 'amỹn mekbê idjaer bikprônĩh djã'ỹr ar ajo bôx. Ne kam ajte me bẽnjadjwỹr krĩ djã'ỹr ar ajo mō. Dja me ar apa 'amỹn ar ajo mōn amikabem ar apumjuw ne ar ajaxwe jabej ar akukjêro nhỹ. Kwãrĩk wãnh gar ajô, “Ije, mỳj dja ba ikabên nê? Mỳj dja ba arê? Mã gêdja ba gêt ikabên on arê”, anhỹr kêt. Dja gar tu ate akrãn amikam atĩn prãm kêt. ¹²Metĩndjwỹnh Karô ta dja ar amã kabên jarê. Me kabem adjãmkam dja amã kabên jarê gar kam kabêno akabên ne memã akabên jarê. Nãm ã Jeju kôt ba djwỹnhmã kabên jarênho ane. Me kute kôt ba djwỹnho bikênĩ nhym ar kute memã kabên jarênhmã ã arkum anhỹr djwỹnhràĩm kabên jarênho ane.

Me'ô nhô mỳjja raxmã Jeju kute kabên jarênĩh.

¹³Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'ô kãj bê kum,
—Bẽnjadjwỹr, gop ikamymã arê gê imã nêkrêx kwỹ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã nêkrêx'ã karô bar ije ar o ibamã nhym ikamy bôx ne tu jãm o amijakren utãn mã o mō. Kute imã kwỹ nhôr kêtumrêx, ane.

¹⁴Nhym kam Jeju kum,
—Ije mỳj me'ô kabênkôt gêdja ba aben nêje ar akukrà. Ne mỳj me'ô kabênkôt gêdja ba akamy kutã nêkrêx kwỹ byn amã kungã? Djãm kadjy ne ba me awỹr tẽ? Kati, ane.

¹⁵Ne kam me kunĩmã kum,
—Gora me amijãno djan amã nêkrêx prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhô nêkrêx rũnh ne anhô nêkrêxo adjãptãr ne ar o aba kêt. Djãm me kute amim nêkrêxo ãptãr ne o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got? ane.

¹⁶Ne kam memã me'õ'ã ujarênh jakreo tẽn memã,
 —Me'õ ne õ nêkrêx krãptĩ ne õ purkamdjwý djwý krãptĩ. Bàygogoremẽ bãyemẽ djwý kunĩ ingrõ:t ne kumex. ¹⁷Nhym kam, “Ije, mã dja ba on? Nhỹnh gêdja ba inhõ bãygogomẽ bãy kumexjao atom ne 'ã man ar o iba”? ane. ¹⁸Ne kam amim, “Goja, nã, gêdja ba bãygogo nhõ kikre kryreja ngràn kam ajte akàjbê rũnh nhípêx ne kam kam o atom ne kumex ne. ¹⁹Ije nã, dja ba o ane nhym arým mrãmri inhõ nêkrêx kumex. Mrãmri ne ba arým amimex ne. Gêdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne. Jakam gêdja ba idjãpênh krãtan ikôkam kôt ne inhõ kwý krên kôt ikôn kam ikĩnh katibit ma”, ane.

²⁰Nhym Metĩndjwýnh kum, “Nã gãm ajbã. Akamàt ja tãmkam gêdja ga ty. Nã bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym nãr anhõ nêkrêxwã? Mýj kadjy ne ga anhõ nêkrêx ar o aba? Nhym gêdja amýrbê ar o ba”? ane.

²¹Bir be, nãm ã me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne kam kute õ nêkrêxbit mar ne kute amim o atommã o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam Metĩndjwýnhmã mex kêtumrêx ne, ane.

Amikam umar punu nêje arkum karõ.

Mat 6.25

²²Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã kum,

—Bir, kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre kadjwýnhbê amim, ‘Mýj dja ba kukrê’?

Nãr kubêkã'ã, ‘Mýj kubêkã dja ba angij’? anhýr kêt.” ²³Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo tĩn ne, ga gwaj batĩn ne ar babaja pumũ. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep me õ ne kajgo, djwý ne kàjbê. Nhym bep Metĩndjwýnh ne gwaj banhipêx. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep kubêkã ne kajgo. Kubêkã ne kàjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar punu kêt.

²⁴Ê, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim pur jadjwýr kêt. Kute amim djwý kre kêt. Kute amim mýjjao atom kêt. Nhỹnh got õ bãy nhõ kikre, nãr o atom djã? Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhym kam Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Kwênh kute amim djwýo atom kêtja pumũ. Ar ga ne gar kwênhne kurãm amexkumrêx. Ne ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja Metĩndjwýnh kwênhne kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne.

²⁵Nhỹnh ne me'õ ta ajkwao, mýjja kam umar punuo, amũ tyk kêt mã aminhõ akati kamê? Kati. ²⁶Gar aje mýjja ngrire te o anhýrja pumũ. Gar aje mýjja ngrire ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrêx. Ne kute me bajo djuw mexjadjwý mar, prĩne kute mar, kumã ne mrãmri amirĩtkumrêx. Kam gêdja me bajo djuw mexkumrêx. Bir be, mýkam ne gar amikam atĩn prãm ne amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt.

²⁷Ê, ar kapôtka pidjôrãja pumũ. Pidjôrã ne ta ingrôt ne kumex. Apênh kêtumrêx. Ne kute amim kubêkã kayr kêt. Ê, ba ar amã arê, bẽnjadjwýr raxbê Xaromão ne kute kubêkã mextire jangjênhkam kĩ:nhkumrêx. Nhym bep pidjôrãja

ne mex, kínho Xaromão jakrenh mex ne. ²⁸Metĩndjwýnh ta ne pidjõrã nhípêx nhym kam mexkumrêx ne. Rã abenon kumex ne kam kĩnhkumrêx. Nhym akati nhym me arým kadjy bõremã adjã nhym xêr. Te mýjja kakrit tebê apêx ba nhym Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Ar ga ne gar pidjõrã kurãm abêngõkre ne amexkumrêx. Dja Metĩndjwýnh pidjõrã kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar akãdjwý ngã. Be, kam gêdja gar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Nhym mýkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kãjbê amim kamnhĩx ne.

²⁹Kwãrik wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kwý krên ne kôt akõmkôtbit ajamak bẽn kêt. ³⁰Apýnh pyka djãri me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne me ar mýjja ja jabej ba. Nhym bep kati, ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ mýjja kêt kôt kute ar amar. Kam gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne. ³¹Metĩndjwýnh kumrêx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwýnh kukrãdjãmê dja gar kumrêx ma. Nhym kam ijukri dja arým ar amã mýjja ja ngã.

³²Ê, inhõ kritte, inhõ àpênh ngrêreja, kwãrik wãnh gar atĩn prãm kêt. Ar Abãm ne arým amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bakam kute ar ajã bẽnjadjwýr mênh gar aje ro'ã meo abamã arým ar ajã amim karõ.

³³Ê, kwãrik wãnh pykabê anhõ nèkrêxja'ã ano tỳx ne 'ã angràn ar o aba kêt. Dja gar anhõ nèkrêx me'omã angã gê pãnh ar amã pi'òk kaprĩre ngã gar abyn kam me õ mýjja kêtjamã angã. Bep kati, kãjkwakam dja Metĩndjwýnh ar amã anhõ mýjjao atom, nhym tũmrãm ar amã mexkumrêx gar o aba. Tũmrãm rerek ne punu kêt kumrêx. Ar aje amim kãjkwakam mýjja mextireo atomja gêdja kãpo, mýjja'õ ar abê o bikênh kêt kumrêx nhym me àkĩnhĩ'õ 'ýr bõx kêt kumrêx, gar ar o aba. Kwãrik wãnh gar pykabê mýjja ja mar ne o atom ne ar o aba kêt. ³⁴Be, nok ga ren ar pykabê amim mýjjao atom ne kam ren kôt pykabê ar anhõ mýjjabit man ar o aba. Nhym bep dja kãjkwakam Metĩndjwýnh ar amã mýjjao atom gar kam kôt arým kãjkwakam anhõ mýjja man ar o aba.

Jeju me aêrbê akubyn bõx.

Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4

³⁵⁻³⁶Dja ba tyn akubyn itĩn ne kãjkwa kumrêxmã wabi. Ne kam arým ajte akubyn bõx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutêp amijãno dja. Ikutêp amijãno djan ar amijo aba. Kute mrãmri ne me õ bẽnjadjwýr me kute abenã me rênh'ýr mrãnh nhym õ àpênh kutêp kikrekam krĩn kute kubêkã jangjênh rã'ãn ôt kêt ne kute ngõnhpõkmã angjênh rã'ãn kutêp no tỳx ne kam amako krĩ. Nhym kam me õ bẽnjadjwýr akubyn mrãn bõx ne kam õ àpênhmã kabên ne. Ne arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebê kum kikre'ã kuta nhym arým wadjã. Ar õ bẽnjadjwýrja arým bõx. ³⁷Ar no tỳx ne kute kam amak rã'ã nhym bõx nhym kam ar kĩnhkumrêx ja pyrãk. Nhym kam ar õ bẽnjadjwýrdjwýr arkam kĩnhkumrêx ne. Õ àpênhkam kĩnhkumrêxkam gêdja kute arkum õmrõmã kadjy amidjê. Mrãmri ne ba ar amã katãt arê. Dja amidjên kam ar'ýr tẽn kam arkum, “Ar nhỹ. Ar nhỹ ba ar

amã ar anhô kwỳ krên djà nhípêx gar krẽ”, ane. ³⁸Dja te akamàt kô ipôkri nàr te akati maktã bôx nhym ô àpênhja no tỳx ne kam amako krĩ rã'ã ne. Kam gêdja ar ô bẽnjadjwỳr arkam kĩnhkumrêx ne, nhym ar jadjwỳ kĩnhkumrêx ne. Dja gar ã bẽnjadjwỳr nhô àpênh'ã amijakren arek ikam amako akrĩo ane. Gêdja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar akam ikĩnhkumrêx ne.

³⁹Gop ar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'ôdjwỳ jarẽ gar ama. Ne ren ô kikre djwỳnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man kam ren arek kam amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr ne kum àr kêtumrêx ne. Badjwỳ dja ba ije me àkĩnhĩ pyræk ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁰Kam gêdja gar gadjwỳ mã ikam amako akrĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr 'ôkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx, ane. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarênho anen kam arkum kabên jarênh pa.

⁴¹Nhym Pedru kum,

—Djãm ar imãbit ne ga arẽ, ar ije akam amakmã, djãm ar imãbit ne ga arẽ, nàr kon, djãm me kunimã ne ga arẽ? ane.

⁴²Nhym kam kum,

—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri ne me àpênh djwỳnh kute ô bẽnjadjwỳr kam amakja pyræk. Me ô bẽnjadjwỳr ne ô àpênhmã kabên ne ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ, ane, ne prĩne 'ã meo djuw mex. Dja ga myt kunĩkôt memã ô kwỳ krên djà ngân akrànãmã memã ôro aba. Ne me'ã akren memã angã.” Nãm ã ô àpênhmã me'ã karõo ane. Kute akrànãmã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhym ô àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane.

Nhym kam ô bẽnjadjwỳr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam ô àpênhja kabênkumrêx. Nãm no mexkumrêx ne katàt ar memã mỳjja nhôro ba, me kanga kêtumrêx ne ar meo ba.

⁴³Nhym kam bẽnjadjwỳr akubyn bôx ne kam ô àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt mrãmri meo djuw mex nhym kam arỳm kum kato. Kam dja ô àpênhjadjwỳ tu amikam kĩnhkumrêx ne.

⁴⁴Ê, ba ar amã kôt arẽ. Bẽnjadjwỳrja dja ô àpênh ja'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Kute nèkrêxmẽ mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nhym kam ô àpênhja kĩnhkumrêx ne. ⁴⁵Nãm ren ô àpênhja ôkre kadjwỳnhbê, ô bẽnjadjwỳrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bẽnjadjwỳr tẽn arỳm amikrà. Jakam dja ba on tu arĩk ar iba, inomã arwãri”, ane. Ne kam ren ar ô àpênhja titiko ba, ô àpênh mymẽ ô àpênh nimẽ ren ar titiko ba. Ren ô kwỳ krênbit ban kôt kadjwati kangôo^e ikôn kam ren kam ajbãn ar ba. ⁴⁶Nhym kam ô bẽnjadjwỳrja aêrbê bôx. Ô àpênhja kute amim ô bẽnjadjwỳrja bôx djækôt mar kêt. Nhỹnh akati 'ôkam bôx djãmã kute mar kêt ne nhỹnh myt nhỹr 'ôkam bôx djãmã kute mar kêtumrêx ne aêrbê

^e 12.45 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

bôx. Nãm bôx ne kam ô àpênh arík ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bôm kumê. Me amakkre kêtjamê ro'ã bôm kumê.

⁴⁷Bir be, dja ã me bënjadwýr ane. Me kute ô àpênhmã prïne mýjja'ã karô nhym me ren ãm mar kajgo ne kam ren ate krân ar ba ne ren kabênkôt amijo ba kêtumrêx ne. Nhym ren me ô bënjadwýrja bôx ne prïne ren meo ajkê, me kaprêprê:k ne. Kute arým memã 'ã karô kajgo nhym me kute kabên mar kêtam.

⁴⁸Nhym bep ô àpênhja kute ô bënjadwýrja kabên mar kêt, me'ô kute memã kabên jarênh kêtam, ne ren arík ar ba, kam ne ren ô bënjadwýrja bôx ne kam ren me kaprêprêk ngrire, meo bikênh ngri mex ne. Nãm me ren te mar mex ne tu ate krân ar ba nhym ren prïne meo ajkê. Nhym bep kati, me kute mar kêt, kam ne bôx ne ãm meo bikênh ngri mex ne.

Metîndjwýnh ne apýnh ar amã mýjja ngã, ne ar amã ar adjê mex, ar ano mex, ar ajamak mex ar amã kungã, o ar kum adjàpênh kadjy. Dja abej ar akukij ne ar amã, “Nâr, ije ar amã ar ano mex, ar adjê mex nhôrja, mã ne gar kam nê? Djã ne gar o adjàpênh mex ne?”

Kute me'ômã mýjja kâjbê rax nhôrja gêdja o kum kâjbê àpênh rax jabej kukij. Nhym bep kute me'ômã mýjja ra:x nhôrja gêdja o kum àpênh ra:x jabej kukij.

Jeju kute meo bikjêr jarênh kadjy.

Mat 10.34

⁴⁹Ê, mýj kadjy ne ba jakam tên bôx. Ije me axweo apêxmã ne ba pyka jakam bôx. Ga kuwy kute mýjja kakrit kunio apêxja pumû. Dja ba ã ibê kuwy mân prâbê ã o anen me axwemã ikaton memã pânj jarên kam me imex ne. Gora gê on ô akati 'ýr bôx. ⁵⁰Nhym bep dja ba itokry rax kumrêxi. Dja ba itokry rax ne kute mrâmri ne me wýrkam ngoo tuknî ja pyrâk. Dja ã itokry ã prïne ijo tuknîo ane. Dja ba itokry ra:x nhym me ibî. Kadjy ne ba tê. Gora gê on inhô akati iwýr bôx ba gop itokry rax gê gop on apêx. Ba kam arým ije amimarja arým apêx.

⁵¹Djãm ije pykabê me jamã umar mexmê me typydjin ar ba jarênhmã ne ba me'ýr tê. Arkati, ê, ba ar amã arê. Me kute imýr jabej abeno bikjêrmã ne ba me'ýr tê. ⁵²Jakam dja me kikre tãm kam imýr jabej abeno kurê djwýnh ne. Me ta ôbikwamê dja me ã abeno kurê djwýnh ne abeno ajkij. Dja ar amânhrut ne ikjêkê:tja amê ar jao kurê djwýnh nhym amê ar ja amipânj ar amânhrut ne ikjêkê:t jao kurê djwýnh ne. Arým ne ar abeno ajkij.

⁵³Bãmja dja imýr jabej kra myo kurê djwýnh ne. Nhym kra my amipânj bãm kurê djwýnh ne. Nhym ate nãja dja kra nio kurê djwýnh nhym kra nijadjwý amipânj não kurê djwýnh ne. Nhym ate umrengêxja dja wýnh nio kurê djwýnh nhym wýnh nija amipânj umrengêxo kurê djwýnh ne. Dja me ã imýr jabej abeno kurê djwýnh ne abeno bikjêro ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã kabên jarênho anen arkum kabên jarên pa.

⁵⁴Ne kam ajte me krãptîtijamã kum,

—Nã gãm me kâjkwa nhôt kurûm kakrã amrê bikamênh baja pumûn kam abenmã kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrâmri tu kônj kum irkumrêx,

nhym arým ruw. ⁵⁵Nã gãm me kôk djàbêr tỳxja pumũ, kàjkwa nhirê kurũm kôk djàbêr pumũn kam abenmã kum, “Gêdja on amex nhym kam arým arngro tỳ:x ne”, ane. Ga me tu mrãmri kônkh kum irkumrêx nhym ã ane.

⁵⁶Kê, nã gãm me ajêx ne mỳjja mar kajgo ar o aba. Kàjkwamê kôk djàbêrbit ne ga me aje mar ne omũnh. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ 'yn me amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne omũnh kajgon amim, “Ije tồ mỳj'a”? anhỹr kajgon mar kêtumrêx ne. ⁵⁷Nhym mỳkam ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne Metĩndjwỹnhmã amijarênh kêt ne? Ja ne katàt. Mỳkam ne ga me ã anhỹr kêt ne? ⁵⁸Gêdja ga me Metĩndjwỹnh nhô akati bôx kêttri kum amijo a'wỳ gê me ajo mex. Ba me amã arên me'o'ã me ajakre. Birãm me'o amã, “Ga ne ga ibê mỳjjao ajkên ar ikam amikrào aba. Aje imã o pãnh kêtka m gêdja ba bẽnjadwỳr kute me axwemã apôx'ỳr ajo tẽ gê amã pãnh jarê”, ane. Gêdja ga amibêx ne kute 'ỳr ajo bôx kêttri kum amijarên kum o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarênh djwỹnhmã apa 'amỹnh ne abjêro tẽm nhym kute krâkamngônkhmã akanga nhym me kute abê ijê kêttri. Kute ã ajo anhỹr kêttri gêdja ga atêmbê kum o pãnh. Dja ga ã o anen kum o pãnh kêt nhym arým mekbê ijê djâkam amê ga kam kum o pãnh ra:xo dja. ⁵⁹Gêdja ga kum pãnh dja:n kum pãnh ino rer jabej arým akato. Nhym be djã gãm kum pãnh ino rer kêt ne mrãmri arek aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metĩndjwỹnh kute memã axwe pãnh jarênh nhô akati kator kêttri Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx ne kum amijo a'wỳ gê me ajo mex, ane. Nãm ã Jeju memã arênho ane.

Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arênh nêje me kukrà.

13 ¹Ne kam memã kabên ja jarênh pa nhym me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarê. Nãm me Metĩndjwỹnhmã mry pan kubô. Kum bôro ku'ê rã'ã nhym Piratu ô àpênkh krâkamngônkhre me'ỳr ano nhym me prĩne me imex ne, me kute mry bôro ku'ê ja ne me me imex ne, ne mry kamrômê me kamrôo akà. Nhym me omũn kam Jejumã arê. ²Nhym kam memã kum, —Birãm gãm me we, “Be nãm me ô pykakam me ja axweo me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

³Arkati. Ba me amã arê. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx kêtka m kudjwa tu abiknorkumrêx ne, me akunĩ, ane. Nãm ã Jeju ane. ⁴Nhym krĩraxbê Djeruxarêkamdjwỳ kikre prêktibê Xirôwe me imex ne. Nãm me'ã tỹm ne meo 18 ne me imex ne. Nhym me adjwỹnhdjwỳ pumũn kam Jejumã arê. Nhym kam ajte memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm Djeruxarêkam me ja kute Metĩndjwỹnhkam amikrào me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

⁵Arkati. Ba me amã arê. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx kêtka m kudjwa tu abiknorkumrêx ne, me akunĩ, ane. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà kêt mex ne arê nhym kam ã memã ane.

⁶⁻⁷Ne kam ajte memã atemã mÿjja 'ã ujarënh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arënhbê ne memã kum,

—Atemã pidjôbê pigêre ne ô âpênh kute ô bënjadjwÿrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum kre. Pidjôkô nhipôkri kum kre. Nhym arÿm ingrôt ne abatànã ne. Nhym ô pidjô djwÿnhja kute ô jabejmã 'ÿr tẽ. Ne te ô jabej nhym amex nhym te ô jabej nhym ajte amũ amex nhym te ô jabej, ô jabej te aprãn kam ô âpênhmã kum, “Ota aje pidjô kreja ô kêt ne. Arÿm 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba te ô jabej. On tẽn kum ta. Mÿj kadjy ne môn inhô purkam ãm kajgoo dja”? ane.

⁸Nhym ô âpênhja kum, “Adjÿm bënjadjwÿr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba kam bu'ã kakuwn kum mry nhĩno ipôk ne o kane. Mry nhĩno dja ba kanen kam gop ô jabej. ⁹Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô kêt ba tu kum kuta”, ane. Tãm ne ja.

Metîndjwÿnh on kute memã pãnh jarënh kêt. Tûmrãm dja ï memã pãnh jarê. Me kute axwemã irer ne kute tûmrãm 'ÿr amijo akêx kadjy ne tûmrãm memã pãnh jarën meo ajkê. 'Ã ne kute memã ujarënh jakreja.

Kute me'ô nire punuo mex.

¹⁰Ne kam pi'ôk rârâr 'ôkam me kute abeno bikprônã djâkam memã Metîndjwÿnh'ã ujarënh dja. ¹¹Nhym kam me'ô nija wadjã. Me karô punu'ô ne mã o ba nhym kam ibôn mrã. Ibôn mrãnh'ã amex krãptĩ. Arÿm 'ã 18. Nãm te katât kãjmã ãmmãn katât kêt mex ne. ¹²Nhym kam Jeju omũn kam amiwÿr ku'uw ne kam kum,

—Âpnhĩre, me karô'ô kute ajo baja ne arÿm amã ire, ane.

¹³Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji nhym tebê kãjmã dja, arÿm katât ne dja. Ne kam Metîndjwÿnhmã mextire jarënh dja. ¹⁴Nhym bep me bikprônã djâkam bënjadjwÿrja ne 'ã ngryk ne. Pi'ôk rârârkam Jeju kute meo mexo ãmkam ne 'ã ngryk ne. Ne kam memã,

—Pi'ôk rârâr ne ja. Pi'ôk tykkambit ne me âpênh djã. Pi'ôk tyk amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrutkambit ne me âpênh djã. Kam dja ga me amrê mô gê me ajo mex. Kwãrĩk wãnh ga me pi'ôk rârârkam amrê 'ÿr abao adjãm kêt, ane.

¹⁵Nhym kam Bënjadjwÿr djwÿnh kum,

—Kê, nã gãm me ajêx ne ajajkwakambit amimex jarê, ar amimex jarënh aba kajgo. Nhÿnh ne ga me ajô pi'ôk rârârkam anhô krit'ô kôm kêt ne, anhô mryti nâr mry'ã krĩja krãdjê djã 'ãpre bôn ûrkwã kurũm o akaton o tẽ nhym kôm kêt ne? Kati, nã gãm me pi'ôk rârârkam anhô krito aba nhym kôm ba. ¹⁶Ije nhym mÿkam gêdja ba me'ô ni, Abraão tãmdjwÿja 'ãpre bônã kêt ne? Me ga ne ga me pi'ôk rârârkam anhô krit 'ãpre bô. Nhym mÿkam gêdja ba kubêngôkreja 'ãpre bônã kêt ne, Xatanaj kute uwpre'ã amex krãptĩ, arÿm 'ã amexbê 18ja 'ãpre bônã kêt ne? Kati, dja ba 'ãpre bô gê kãjmã dja, ane.

¹⁷Ã kum ane nhym kam kurê djwÿnhja amikam pijãm ne. Nhym bep me ja, me kunĩ ne me tu kam kĩnhkumrêx ne. Nãm Jeju memã mÿjja krãptĩo pôx nhym mexkumrêx nhym me kam kam kĩnhkumrêx ne.

Metĩndjwŷnh kute me utàr ne meo ba.

¹⁸Nhym kam ajte Jeju memã kum,

—Ê, Metĩndjwŷnh kute me utàr ne me kadjy bĕnjadjwŷr ne kute ar meo baja, mŷj ne kute urãk? Mŷj'ã ne ba ije akremã? ¹⁹E kum nãm kute pidjô 'y kryre ja pyrãk. Pidjô 'y kryrebê motadu. Me'ô ne amim 'y kryreja by ne kam o tĕn ô purkam kre nhym tebê abatãnh ne. Abatãnh mexkumrĕx nhym kam kwĕnhne apŷnh pa'ã aê, ane.

Me kute amim Jeju marmã nhym arŷm ja pydjı kadjy amima, nhym arŷm ja kadjy amiman 'ã tŷm, nhym ja kôt 'ã tŷm, nhym ja 'ã tŷm, nhym ja 'ã tŷm nhym arŷm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

²⁰Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwŷnh kute me utàr ne me kadjy bĕnjadjwŷr ne kute ar meo baja mŷj ne ba ije 'ã akremã? ²¹E kum nãm kute djwŷ nhigot djã pyrãk. Me'ô nire ne djwŷ djôm byn ngônhkam kumĕn kam ajte iby o amãnhkrut ne kumĕ ne kam kadjy djwŷ nhigot djã ngri:re ja by. Ne kam o akãn kudji nhym nôn kam arŷm igot mō. Igot mō:n arŷm rax ne kam prĭne djwŷo tuknĩ, ane. Nãm ã me kute Metĩndjwŷnh mar amũ abendjô'ã abenmã Metĩndjwŷnh jarĕnh ane nhym arŷm me pyka kunĩkôt arĕnh ajmã nhym arŷm pyka kunĩkôt me kute Metĩndjwŷnh mar krãptĩ ne. 'Ã ne memã djwŷ nhigot djã jakren arĕ.

Kikre jajkwa krekre ngrire'ã ujarĕnh.

Mat 7.13

²²Ne kam tu Djeruxarĕ'ŷr kràkumrĕx ne. Ne kam apŷnh krĩ rŭnhmĕ krĩ kryre kôt mō. Kam memã Metĩndjwŷnh'ã ujarĕnh mō. ²³Djeruxarĕ'ŷr me mōrkôt ne memã 'ã ujarĕnh mō nhym kam me'ô kum,

—Bĕnjadjwŷr, djãm Metĩndjwŷnh kute me utàrja djãm me ngrĕrebit? ane.

²⁴Nhym kam memã,

—Ê, kwãrik wãnh ga amũ me ja mar kĕt. Nhym bep Metĩndjwŷnh dja ga amikajmã'ã ama. Ga me kikre jajkwa krekre ngrire kônĥ mrãnh, kônĥ ngjĕnhmã mrãnh tŷx ne kute ikjĕo aben rĕnh ne mrãnh ne ngjĕxja pumũ. Gadjwŷ dja ga ã amikam atŷxo anen Metĩndjwŷnh nhô pyka'ŷr bôx. Ba me amã arĕ. Nãm me krãptĩ te 'ŷr àrmã. Dja me te o anen te o anen 'ŷr àr kĕt ne. Kute mrãmri ne me te kikremã àr prãme ja pyrãk. ²⁵Dja ô kikre djwŷnh 'ŷr tĕn kikre'ã ijĕ, me abê kikre'ã ijĕ. Ga me kam wãnh kapôtã akumex. Ne kam 'ã ijĕ djã môro akumex. Te 'ã ijĕ djã môro akumex ne kam kum, “Bĕnjadjwŷr, amrĕ me imã kikre'ã ta ba me wãm wadjã”, anhŷro akumex. Te kum ane. Nhym kam me amã, “Kĕ waj, ije me amar kĕt. Ije mŷjwã kurũm me ajapôx djãkôt me amar kĕt”, ane.

²⁶Dja ga me te kum, “Tô gĕt anhikô'ã ne ba me inhô kwŷ krĕn kôt ikô ga me inhũrkwã kabe'ã me akreo mō”, anhŷro akumex.

²⁷Nhym kam me amã, “Ba me amã arĕ ga me ikabĕn ma. Ije mŷjwã kurũm me ajapôx djãkôt me amar kĕt. Rũm mãn me mō, me aje ajaxwebit markam dja

ga me rūm mō”, ane. Dja ã õ kikre djwýnh me kapôtã akumexjamã ane. ²⁸Ã me amã ane ga me kam amran amim angryk ne wãnh amijanên amijo pyka titik ar o aba. Abraõmẽ Idjakmẽ Djakomẽ Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kunĩmẽ dja me Metĩndjwýnh nhõ pykakam ar ba, ga me te me omũ. Metĩndjwýnh arým kute me utâr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo ba, õ pykakam kute ar meo baja dja ga me te me omũ, amybým me omũ ne kam ajte jãm amipumũn kam amikam angryk ne. Metĩndjwýnh kute bõm me arênhkam gêdja ga me ã amim angryk o anen amran amijanên ar amijo pyka titik o aba.

²⁹Bir be, dja me apýnh pyka kunĩkõt Metĩndjwýnh'ýr akuprõn kam kutã õ kwý krêno kumex. Kãjkwa kraxrũm me jamẽ, kãjkwa nhõt kurũm me jamẽ, aktã kãjkwa nhirê'anh me jamẽ, me tãm dja me 'ýr bõx ne kutã õ kwý krêno kumex. Nhym bep Metĩndjwýnh dja me ja kadjy bẽnjadjwýr ne meo ba.

³⁰Nhym kam pykabê me 'uwtĩ, me kâtãm ar baja gêdja me kumrêx Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr bõx. Nhym bep jakam me kute amirũnhbit mar ne kute amirũnh mar kanàrrãm baja gêdja me pãnh me katên mrã, ane. Nãm ã Jeju memã Bãm nhõ pyka jarêno ane.

Jeju Djeruxarêkam me jakam kaprĩ.

Mat 23.37

³¹Nãm memã kabên jarênh pa nhym kam mebê pardjêu kwý 'ýr bõx ne kam kum,

—On ja kurũm tẽ, ane. On ja kurũm tẽ. Arým ne Erodji kute abĩnmã akangrõ, ane.

³²Nhym kam memã kum,

—Ãm me mõn kukõnhwãmã arẽ, axwere wãmã arẽ, “Ota ba akati jakam arek me karõ punubê me utãro djan me kanêo mexo dja. Gêdja akati ba ajte tãm ne. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba arým inom kumẽ.” Dja ga me ã kum ane.

³³Nã, mrãmri ne ba arým Djeruxarê'ýr itêmkumrêxmã. Dja ba akati jakam meo mexo tẽn nõ nhym akati kêt ba ajte amũ tẽn 'ýr nõ nhym akati ba arým 'ýr bõx, Djeruxarêkam bõx. Nhýnh ne me kute atemã krĩrax 'õkam Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par djã 'õ got ba 'ýr tẽ? Kati, Djeruxarê pydjii. Pydji ne ba arým 'ýr itêmmã. Kam gêdja me ibĩ, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ane. Ne kam ajte Djeruxarêkam me ja'ã,

³⁴—Ý, Djeruxarê, Djeruxarê, mýkam ne akra Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par prãm ne? Mýkam ne keno me titik ne me kupa, Metĩndjwýnh kute me awýr me anorja pa? Ije nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne õkrênê'anh kute arao krao bikprõnhja pyrãk. Ba ren ã me ajo ane. Nã bãm te ije ã me ajo anhýrmã ga me. ³⁵Ê, jakam me amõr djã ja gêdja kukrit mex ne kaprýn nõ. Ê, ba me amã arẽ, jakam dja ga me ipumũnh kêtkumrêx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum,

“Ē, ota arỳm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt tãmja bõxmã. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh.”

Ga me ã abenmã ane ba kam arỳm me awỳr bõx, ane.

Jeju kute me'õbê pardjêu nhũrkwākam õ kwỳ krẽn.

14 ¹Nãm memã kabẽn jarẽn pan kam ajte tẽ. Nhyr ajte pi'òk ràràr nhyr mekbê pardjêu nhõ bẽnjadjwỳr ngri'õ kum,
—Amrẽ ikõt tẽn inhũrkwākam ikutã anhõ kwỳ krẽ, ane.

Nhyr kum “Ã” anen kõt tẽn kutã õ kwỳ krẽ nhyr me arek kam no tyn omũnhõ nhỹ. ²Nhyr Jeju kutã me'õ my nhỹ. Nãm prĩne igoto tuknĩ. ³Nhyr mekbê pardjêumẽ me kute Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnh arek Jeju pumũnhõ nhỹ. Kute o mex jabej ne me ikõ'ã nhỹn omũnhõ nhỹ. Nhyr kam memã,

—Djãm ori me kute pi'òk ràràrkam meo mexkam punu? Djori kam punu? ane.

⁴Nhyr me pijãm djaje anhikrẽ:n nhỹ. Nhyr kam pa'ã byn kàjmã kudjan o mex ne kam ano. ⁵Ne kam memã kum,

—Gêdja me ajõ kra'õ, me ajõ nhõ krit'õ pi'òk ràràrkam tẽn kreti, ngòmkwatikam tỳm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'òk ràràrkam omũnh kajgoo adjãmmã? Omũnh kajgoo adjãm nhyr tykmã? Kati, gêdja ga pi'òk ràràrkam o wabi, ngõ kute bĩn kêtĩ, ane.

⁶Nhyr me ajte anhikrẽ:n nhỹ, ne te kute amipãnh kum kabẽn'õ jarẽnhmãn mrãmri nhỹ. ⁷Nhyr me õ kwỳ krẽnõ ỳrja, bẽnjadjwỳr kute memã arẽn nhyr me õ kwỳ krẽn mã ỳrja ne me kwỳ amijo rũnh prãm ne mekbê amijo me rũnh krĩ djã pytã. Nhyr Jeju me omũn kam nêje memã kabẽn kadjy memã mỳjja'ã ajarẽ ne memã kum,

⁸⁻⁹—Me kute abenã me rẽnhkam ne me àkur rũnhĩ. Nhyr kute abenã me rẽn djwỳnhja amã kabẽn jabej ne amã, “Amrẽ tẽn me kutã anhõ kwỳ krẽ”, ane. Ga kam tẽn ũrkwãmã wadjãn kam kwārĩk wãnh ga amijo me rũnh krĩ djã pytãr ne kam anhỹr kêt. Dja me bẽnjadjwỳr'õ akõt bõx, kute raxo ajakrenh'õ akõt bõx nhyr kam abenã me rẽnhdjwỳnh amã, “On kàjmã dja. On kàjmã dja gê tãwã nhỹ. Tãwã ne kute raxo ajakrenh. Ga dja ga tẽn me burũm nhỹ, me wã nhikõ'ã nhỹ”, ane ga kam apijãm ne. Kute me ipõkri amã anhỹrkam dja ga apijãm rax ne.

¹⁰Bep kati, dja ga anhõ kwỳ krẽn kadjy wadjãn tu me burũm nhỹ, me kàtãm ja nhikõ'ã nhỹ nhyr kam ta, abenã me rẽnhdjwỳnh ta gêdja amã, “Kati, Bẽpbãmre, amrẽ tẽn me rũnh krĩ djakam nhỹn anhõ kwỳ krẽn mex”, ane. Ga kam arỳm ỳr tẽ. Ta gêdja arỳm me ipõkri ajo rax. Nhyr me kunĩ arỳm araxkõt apumũ. Me aro'ã anhõ kwỳ krẽnõ anhỹrja dja me araxkõt apumũ.

¹¹E kum ě, me kute amijo rũnh prãmja gêdja me ĩ pijãm ne. Nhyr bep me amikam pijãm ne akràn mã ar kute amijo baja gêdja arỳm Metĩndjwỳnh pãnh meo rũnh ne, ane.

¹²Nãm ã Jeju me ro'ã õ kwỳ krẽnõ ỳrjamã anen kam ajte bẽnjadjwỳrjamã kabẽn ne. Ne kum,

—Gêdja anhô djwỳ kumex, anhô mry kumex jabej ga arỳm anhô kwỳ krẽn rax ne. Kàjkwa nhipôkri myt nhỹrkam nàr kon amykrykam anhô kwỳ krẽn rax ne. Kwārĩk wānh anhōbikwamē akamymē anhōbikwa 'ômē me kute amimexjamē me jamā arēnh kêt, anhô kwỳ krẽn djàja jarēnh kêt. Me kute akubyn amā o pānh karō me jamā arēnh kêt. Mỳkam? Bir, ga ren anhōbikwamā mỳjja ngā nhym ren arỳm amipānh amā mỳjja ngā.

¹³Nhym bep kati, dja ga anhô kwỳ krẽn rax kutā, kadjy me ō mỳjja kêt, me kute amijo bikēnh, me akry, me no rā, me jamā akabēn gē me akutā ō kwỳ krē. ¹⁴Metĩndjwỳnh dja pānh ajo kĩnh ne. Me 'uwťija dja me te kute amā o pānhmā. Nhym bep Metĩndjwỳnh dja amā o pānh ne, me katāt mrānh ne tyk ne akubyn tĩn nhō akatikam gēdja arỳm amā o pānh ne, ane. Nām ā Jeju kum kabēn jarēnh o ane.

Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr'ā me ō kwỳ krẽn jakre.

Mat 22.1

¹⁵Nhym kam Jejumē ro'ā me ō kwỳ krēno ỳr ja'ō kuman kum,

—Be, godja me'ō Metĩndjwỳnh nhō kàjkwa'ỳr bōx ne kutā ō kwỳ krẽn jabej, dja mrāmri kĩnhkumrēx ne, ane.

¹⁶Nhym kam kum,

—Me'ō ne arỳm kute memā djwỳ nhije djārmā djwỳmē mry nhijeo nhỹ. Ne arỳm kadjy me krāptĩmā arē ne arỳm memā djwỳmē mry ga nhym arỳm xēr. ¹⁷Arỳm xēr nhym kam kadjy ō àpēnhmā arēn kum, “Mā tēn ar wāmā arē. Ar wāmā arē gē amrē ar mō. Dja ga arkum, ‘Arỳm ne xēr gwaj on 'ỳr banhō kwỳ krē’, ane.”

Amrēbē ne kadjy memā arē ne kam ajte kadjy me'ỳr ō àpēnh jano. Nhym kam ō àpēnhja tēn bōx ne te kadjy memā arē. ¹⁸Nhym kam ar kunĩ apỳnh kukrādjākōt kubē amikati ne. Ja kumrēx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omũnhmā 'ỳr tē. 'Ỳr tēn kum ijarē. Dja ba wām itēm kêt ne. Kwārĩk wānh gē ikam ngryk kêt”, ane. “Nēn”, ane.

¹⁹Nhym atāri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krāptĩbē 10o bōx ne kam ije gop àpēnh mex jabej, tỳx jabej ije kabimā 'ỳr tē. 'Ỳr tēn kum ijarē. Dja ba wām itēm kêt ne. Kwārĩk wānh gē ikam ngryk kêt”, ane. “Nēn”, ane.

²⁰Nhym kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprō ne kam te ije kum inhírer ne wām itēm mā”, ane. Nām ar ā kubē amikatio ane.

²¹Nhym kam ō àpēnhja tēn bōx ne kum arē, ō bēnjadjwỳrjamā arē. Nhym kam ngryk ne, ō bēnjadjwỳrja ngry:k ne. Ne kam kum, “Amibēx ne amũ aprōt ne ajte me abej. Ngōo pry kamũn kikre bu kamũ. Ne amrē me ō mỳjja kêt, me kute amijo bikēnh, me no rā, me akrywā kunĩo mō”, ane.

²²Nhym kam ō àpēnh meo bōx ne kam, “Be, ota ga aje imā me arēnhja ba arỳm meo bōx nhym me kute kikre jaēr kêt rā'āā”, ane.

²³Nhym kam ō bēnjadjwỳrja kum, “Ajte akubyn me'ỳr tēn prykōt me abej ne purkamdjwỳ ajte me abej, ane. Memā arēn me pa 'amỳn amrē meo mō. Amrē

meo mōn meo bōx gē me prīne inhūrkwā kre jaē”, ane. ²⁴Ba me amā arē, ije kumrēx 'wŷrja gēdja mrāmri ikutā ō kwŷ krēn kētkumrēx ne. Tām ne ja, ane. Nām ā Jeju mekbē pardjēumā anen kàjkwamā 'ŷr me bōx kētmā ā arēnho ane.

Kute mā me Jejukōt bikamēnhmā memā arēnh.

Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26

²⁵Ne kam ajte Djeruxarē'ŷr krā. Nhym kam me itepato kōt mō. Kōt mō: nhym kam me'ŷr akēx ne memā kum,

²⁶—Dja ga me ajō mā ikōt abikamēnh prām jabej gora amā ijabē tŷxo, amā ikīnh tŷxo amā anhōbikwa kīnhja jakrenh mex ne. Dja ga amā abāmmē anāmē aprōmē akramē akamymē akanikwŷnhmē kīnh kēt ne kam ga amā aminhīdjwŷ kīnh kēt ne kam bajbit amā ijabē tŷx ne kam arŷm abē inhō àpēnhkumrēx. ²⁷Ne kam ajte dja ga me ajō amā atokry pŷma jabej kam arŷm ikōt aba djwŷnh kētkumrēx. Nhym bep kati, dja ga ijā amijakren ikudjwa aje anhō pite'y mŷnh măn pràbē atokry rax ne amā ijabē rā'ā nhym me kute abīn jabej ga ikanga kēt ne tu mā ikōt ajkamēn kam arŷm mrāmri ikōt aba djwŷnhkumrēx, ane. Nām ā Jeju memā anen kam ajte memā kum,

²⁸—Nā, dja ga me ajō aje kikreti nhipēx jabej gēdja ga kadjy amikadjwŷnhbē amim 'ā karō ne amim 'ā pi'ōk kaprī jakre kumrēx ne. ²⁹Got ga ren 'ā pi'ōk kaprī jakre kēt ne ren ipēxo mō nhym ren kam abē 'ŷr pi'ōk kaprī atāk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomā mēnhmān kam ren tu katēri krāta. Nhym kam ren me kātāmja ajā keket ne ren kam ajaprŷ,

³⁰“Tāwā ne kute kikre nhipēxo tēm ne inomā mēnhmā ar o ban kam katēri krāta”, ane. Ga ren kam apijām ne. Bir be, ā me kute ajā anhŷr kētbē gēdja ga pi'ōk kaprī kumrēx 'ā akre.

Bir be, gēdja me'ō mā ikōt bikamēnh prām jabej, amim ijā karō kumrēx ne kam amim, “Ije ba on mā Jejukōt ajkamē ne kōt ar iba, o ino rer kēt, katēri krā'yr kēt. Dja ba tu kōt ar ibakumrēx ne”, ane. Dja ga ā me ajō ijā amim karōo anen kam mā ikōt ajkamē, ane.

³¹⁻³²Ba me amā ajte 'ōdjwŷ jarē. Bēnjadjwŷr ja ne arŷm kurē djwŷnh'ŷr ō àpēnh jao mō. Nhym ō àpēnhja krāptī ne. Ō àpēnh ne kubē 20.000. Nhym kum ŷrja nhō àpēnh ngrēre. Kubē 10.000. Nhym bēnjadjwŷr ja kute nīnh 'ŷr ō àpēnh mōr ja ne kum ŷr nhō àpēnhja jakrenh mex ne. Nhym kam kum ŷrja bit kurē djwŷnh kutā ō àpēnh mōn kam ajte amikam ajkam aman te kurē djwŷnh'ā ō àpēnh jakren kam amim, “Ije, mŷj dja ba nē? Ije ba me'ŷr inhō àpēnh jano, nījar me mōr rā'āri gē ikāxā mekmā ijā aprā. Bar arek apŷnh nhŷn idjumar mex”, ane. Nām me ja bit kute me ja'ŷr prōtmān kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akēx ne.

³³Be, dja ga ā amim ijā karō kumrēxo ane. Aje arek o atēm ne aje inomā mēnh kadjy, katēri krā'yr kēt kadjy. Dja ga amikabi kumrēx ne kam anhō nèkrēx, anhō mŷjja kunī'ā ano tŷx kēt ne tu amibē kanga ne kam mrāmri ikōt aba djwŷnhkumrēx. Nhym bep kati, dja ga anhō nèkrēx 'amŷnh tŷx ne kam arŷm ikōt aba djwŷnh kētkumrēx.

³⁴Ē, kadjwanhĩ. Kadjwanhĩ ne mexri ànhkumrẽx, akrykumrẽx. Nhyr bep arỹm tũmkam ành kêt, akry kêt nhyr me kute ajte o mex kêtumrẽx. Me te o ane. Mrãmri tu akry kêt. Mỹj kadjy ne ga ar o aba kajgo? Kajgo mexi. ³⁵O me kute djwỹ kane kêt ne kute mry nhĩnmẽ o bikàr ne kute o pidjôjadwỹ kane kêt. Nãm me tu o ban mũm kurẽ. Arỹm mrãmri akry kêt. Kajgo mexi. Gop me ajamakkre jabej, gop on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju pytår ne kôt tẽm ne katẽri kubẽ akẽxkam ã kajgo ane, kum õ nẽkrẽx kĩnhkam kute kubẽ akẽxkam ã kajgo ane. Djã nãm mrãmri mã Jejukôt ajkamẽ got? Kati, nãm 'ẽx ne kôt ar ba kajgo.

Mrykĩ'atomti pydji biknor.

Mat 18.12

15 ¹Nhyr kam me kute bẽnjadjwỹr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwỹnhmẽ me axwe ajte Jeju'ã akuprõn kuri kumex, me kute kabẽn marmã ne me 'ã akuprõn kuri kumex. ²Nhyr kam mekbẽ pardjẽumẽ me kute Mõjdjẽ kukràdjã mar djwỹnhmẽ ne me kàxã kabẽn ne, bẽn prĩkam kabẽn ne abenmã,

—Djidjãk, tãwã ne kum me axwebit kĩnh ne ajte ro'ã mõn õ kwỹ krẽno nhỹ, ane.

³Nhyr kam atemã memã mỹjja'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,

⁴—Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'atomti krãptĩbẽ 100. Dja abẽ pydji akuno ga kam mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'atomti krãptĩbẽ 99jamã anhire gẽ wãnh akutẽp kumex, kapõt kukritkam kumex ga kam pydji biknorja jabej tẽ. Abej tẽn arỹm kum akaton aprõn o tẽn o bõx. ⁵Aprõn o tẽn o bõx ne kam akĩnh ra:x ne. ⁶Akĩnh rax ne kam anhõbikwamẽ anhũrkwã nhitepã me jao akuprõn kam memã kum, “Ota ba arỹm inhõ krit ibẽ biknorja japrõn o tẽn o bõx. Dja ga me idjõ'ã akĩnh ne akĩnh rax”, ane.

(Ruka 15.4)

⁷Bir be, gêdja ã kâjkwakam me kînho ane. Me'ô pydji gêdja amim katon wân̄h axwemã iren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx nhym kam me kîn̄hkumrêx. Me'ô pydjikam dja kâjkwakam me kîn̄h rax ne. Kam kîn̄h raxo me mex, me krâptîkam kîn̄hja jakren̄h mex ne. Me kute, “Bep ba ne ba katât mrân̄ imexkumrêx”, anhýr ne ajkwaobit kute amimex jarênhja ne Metîndjwýnh kute meo mex kêtê. Nhym kam kâjkwakam me jadjwý mekam kîn̄h kêt ne.

Ngôn̄hponho pi'ôk kaprî pydji biknor.

⁸Ba ajte me amã 'ôdjwý jarê. Me'ô nire nhõ kryt jakao ngôn̄hponho pi'ôk kaprîbê 10 ne pydjîn̄ kubê akuno, pân̄h ra:xkam. Mã dja on? Dja ngôn̄hpôktimã adjân̄ kam prî:ne ar abej kapôn̄ho ban kam kum kato.

⁹Kum katon kam ôbikwamê itepã kikrejakam me jao akprôn̄ memã kum, “Me ikôt akîn̄h. Ota ba arým ije pi'ôk kaprîo ibiknorjamã ikato”, ane.

¹⁰Bir be, ba me amã arê. Dja Metîndjwýnh kadjy mrân̄h djwýnh ã kîn̄h ane. Me'ô pydjîn̄ amim kator ne kute wân̄h axwemã irern kam kute Metîndjwýnh'ýr amijo akêx nhym kam ã kadjy mrân̄h djwýnh kam kîn̄h ane. Nãm ã Jeju memã ujarênh ane.

Me'ô kra biknor ne akubyn̄ bãm'ýr akêx.

¹¹⁻¹²Ne kam ajte memã 'ôdjwý jarên̄ memã,

—Me'ô my kra amân̄hkrut nhym kam kutapureja bãm̄mã kum, “Djünwã, gop on ar imã anhõ nêkrêx kwýo ajkjê. Aje ar imã atyk kutã nêkrêxo abikjêrmã arênhja on atîn̄ri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt kadjy”, ane.

Nhym kam kum “Ã” anen kam arkum o ajkijn̄ kutapure jamã kungân̄ kutewajamã kungã.

¹³Nhym kam bãm kute kum ôrja arým amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym kam 'ã akati ngrêre nhym kam arým mã o mō, ô mýjja kunĩo atom ne o mōn̄ ajbubê o tým, pyka 'ôkam o mōn̄ o bōx ne kam arî:k ar o ba. Tu arîk ar ba'ã pi'ôk kaprî krêno tē:n kam krên̄ pa. ¹⁴Prîne 'ã pi'ôk kaprî krên̄ mex ne, ne kam arým arîk ar ba. Nhym kam pykawākam arým djwý kêt̄kumrêx, nhym me prãm̄kam ar ba. Nhym kam pi'ôk kaprî krên̄ pan kam tu arîk ar ba, prãm̄kam ba.

¹⁵Ne kam bēnjadjwýr 'ô'ýr tēn kam kum, “Ba amã apê”, ane. Kum àpēnh nhym kute kum pi'ôk kaprî nhõr nhym kute o mýjja byr ne krēnmã. Nhym kam bēnjadjwýrja “Ã” anen kam ô mry nhõ kapôt̄mã ano, kute angrô jamyre pumũnh ne kute kum o djuw mexmã. Nhym kam kum omũnhõ dja.

¹⁶Nhym kam angrô jamyre bãy kakô kuro ba nhym kubēngôkreja' arým prãm̄ bîn̄ mex nhym te kute angrô jamyre kutã bãy kakô kwý krēnmã. Nhýnh̄ ne me'ô got kute kum mýjja 'ô nhõr nhym kute krēnmã? Arkati.

/15.16 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bēngôkre kute mrãmri ne apýnh̄ me ô pyka djãri kunĩkôt me kunĩ bēngôkre pyrãk.

¹⁷Nām ar ban kam amim katon kam amim, “Ije, djā nām ã ibām nhõ àpênhja anen ar prām kam ba? Djünwã ne prĩne õ àpênho djuw mex nhym kam djwỳ kumex. Djwỳ kumex ne kam 'ã kàtām ne kumex. Mỳkam ne ba bajbit ar prām kam iba. ¹⁸Ba gêt on akubyn ibām'ỳr tẽn kum, 'Djünwã, ota ba Metĩndjwỳnhkam ar amikràõ iba, ne gadjwỳ akam ar amikràõ iba. ¹⁹Djām imex ne ga aje ijo akra rã'ãmã. Dja ga tu ijo anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.' Gêdja ba ã Djünwã'ỳr tẽn kum ane.”

²⁰Ne kam ekruy ne kàjmã djan kam bãm'ỳr tẽn. Bãm'ỳr tẽn: nhym kam bãmja amybỳm omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek ne, tik ngyo nhỹn kum kaprĩ ne. Ne kam prõt ne kajpan o tỳm ne kam abej muw.

²¹⁻²²Nhym kam bãm mã kum, “Djünwã, ota ba Metĩndjwỳnhmẽ ar akam ar amikràõ iba. Djām imex got ga aje ijo akra rã'ãmã”, anhỹr konenh nhym bãmja õ àpênhmã kum, “Amũ ar ajõ aprõt ne kubêkà mexwãmẽ ikrakam ràxwãmẽ parkàwãmẽ amrẽ amỳn o aprõt ne kum angjê, ane. ²³Ne ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatàn nyre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrôn amrẽ o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwỳ krẽn rax ne bakĩnh kadjy. ²⁴Ota ikra. Be, ikra djwỳnh ja ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arỳm akubyn imã kato”, ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato. Kĩnhkumrẽx ne õ kwỳ krẽno kumex.

²⁵⁻²⁶Nhym kam kutewaja purkam àpênho dja. Àpênho dja:n àpênho ino ren kam kurũm tẽn. Tẽn kam kikre tẽpo tẽn me kanga ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã tẽn kajpa nhym kum, “Mỳj nã”? ane.

²⁷Nhym kam kum, “Ije atõnhre ne arỳm bõx. Nhym kam abãm kadjy mryti jabatàn nyreja bĩ, twỳmtija bĩ. Nhym abãm kĩnhkumrẽx ne. Amrêbê: atõnhre tẽn ne arỳm bõxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne. Mỳjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban arỳm bõx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne”, ane.

²⁸Nhym kam tu ngry:k ne kikremã àr kêtumrẽx ne. Ne kam kapõtã arek ngryk ne dja. Dja nhym bãm 'ỳr katon te kum kabẽn ne, te kum me tor'ã apnẽn kum, “Amrẽ tẽn anhõ kwỳ krẽn me kudjwa akĩnh”, ane. ²⁹Nãm te kum ane nhym kam kum, “Kê wajre. Nã bãm amã idjapê:nh ar iba. Arỳm idjapênh'ã amex krãptĩ. Djã nã bãm abê amikati? Ga mỳjja 'ỳr ijano ba 'Kê wajre' ane? Kati, nã gãm mỳjja 'ỳr ijano ba akrãmã amã 'ỳr mrã. Djã ne ga kam mãn imã anhõ mokaak'õnh bĩ bar inhõbikwamẽ ro'ã kwỳ krẽno nhỹn ikĩnhkumrẽx ne? ³⁰Nhym bep akamrerre ne anhõ nèkrẽxo mõn me kuprỳ'ã kukrẽn mõn ajbir bõx ga kum gu banhõ mryti twỳmtija bĩ”, ane.

³¹Nhym kam bãmja kum, “Akmere ga ne ga arek ikuri dja. Ne inhõ mỳjja kunõ anhõ”, ane. ³²Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhỹrja. E kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arỳm akubyn kato, ane. Nãm ã bãm kutewajamã ane. Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ujarẽn ane. Metĩndjwỳnh kum me axwedjwỳ jabẽn kute me abej ne kute me utar nhym me ô'ã kĩnh'ã ujarẽn ne ja.

Õ àpênh kute ò bēnjadjwỳr noo biknor.

16 ¹Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba djwỳnhmã mỳjja 'ô'ã kabēn jakremã arkum,

—Me'õ bēnjadjwỳr ne ò pi'òk kaprĩ kumex. Nhym kam ò àpênh ne kum kam àpênho dja. Pi'òk kaprĩmē nèkrēxja kunĩkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me kâtàm ne me kum ò àpênhja jarēn kum, “Ē, ota anhõ àpênh arỳm abē amijã anhõ pi'òk kaprĩ krēno mō, ane. Arỳm abē o apēx mexo mō”, ane.

²Nhym kam arỳm ò bēnjadjwỳrja amiwỳr ku'uw ne kum, “Mỳj nã? Mỳj ne ga ajmã o nhym me imã ajarē? On amrē inhõ nèkrēx'ã pi'òk no'òkwão akato ba omũ. Jakam dja ga imã adjàpênh kêtikumrēx ne”, ane.

³Nhym kam kabēn ja man kam òkre kadjwỳnhbē amim, “Ije tô mã dja ba nē? Arỳm ne inhõ bēnjadjwỳr bōm imē. Mã dja ba nē? Ām arngro tỳxkam purkam idjàpēnhbē irerekre ne kikre kabe'ã idjã'wỳr imrānhbē ipijãmã”, ane. ⁴Nãm ja jarēn nhỹn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arỳm ne ba kuma. Jakam dja ba ar jamã ikabēn jarē nhym arỳm inhõ bēnjadjwỳr kute bōm imēnhkam ar ja arỳm ijo òbikwan amiwỳr ijo wadjã, ane. ⁵Ne kam ar kute bēnjadjwỳrmã pānh kêtja amiwỳr ar ku'uw. Amiwỳr ar ku'uwn arkum, “Mã ne ga aje mỳjjao pānh kêtja kute?”

⁶Nhym kam kum, “Ngõnh kròkròktibē 100. Rõny kangô'ã ngõnh kròkròktibē 100 ne ba kum o pānh kêt ne”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Aje pi'òk no'òk tũmja byn on o nhỹn 100ja ngràn pānh 50 nhô”, ane. Ajēx ne kum ngrēre jarēn kum 50 nhô, ane.

Nhym kam ã anen kam kĩnhkumrēx ne kunhôn mã tē. ⁷Nhym kam ajte abej ja kukij ne kum, “Mã ne ga aje mỳjjao pānh kêtja kute?” ane.

Nhym kam kum, “Bàygogore'ã xakubē 100”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Anhõ pi'òk no'òk tũmja by gē arĩk wānh 100 nō, ga pānh kum 80 nhô, ane. Ajēx ne 'ã kum kàjbē krāptībē 80 nhô”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam kĩnhkumrēx ne mã tē. Nãm ã arkum o anhyro tē. Ò àpênhja arkum ò bēnjadjwỳrja noo biknoro anhyro tē. We arkum kĩnh ne kute amipānh o òbikwamã ne ã arkum o anhyro tē.

⁸Nhym ò nèkrēx djwỳnh ne ò àpênhja no mex jarē. Ākĩnhĩkam ne kum no mex jarē. Nã, mrāmri ne amikadjy no mexkumrēx. Nã, mrāmri ne pykabē me ar baja ne me mrāmri amikadjy no mexkumrēx ne o Metĩndjwỳnh nhô me ja jakrenh mex ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh nhô me ja ne Metĩndjwỳnh kadjy amak mex ne kam kute a'uri me mrānhja pyrāk.

⁹Djãm ã ar aje ò àpênh kudjwa me noo abiknoro anhyrmã ne ba ije ar amã arēnhja? Djãm ar adjàkĩnhĩ, ar ajēxnhĩkôt aje meo anhōbikwamã got. Djãm ar aje pi'òk kaprĩkôt meo anhōbikwa nhym atykkam kute amikôt kàjkwamã ajo àbirmã got. Djãm me ja kute kàjkwamã ajo àbir gar atĩn rã'lã rã'ãmã got.

¹⁰Arkati. Gêdja me'õ mỳjja kakritte kumrēx, mỳjja ngrire kam àpênho djan prĩne o djuw mex ne o àkĩnh kêt, me'õ tãm gêdja arỳm ajte amũ ijukri mỳjja

rũnhdjwỳo djuw mex. Nhym bep kati, gêdja me'ô mỳjja kakrittekam àpênho djan arỳm o akĩ ne kam ajte mỳjja raxkamdjwỳ àpênho djan adjwỳnhdjwỳo akĩ.

¹¹Bir be, tãm. Dja gar pykabê mỳjja kakrit, pi'ôk kaprijao akĩ djãm Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam ô mỳjja rũnh, ô mỳjja mextire kute ar amã ôrmã got? Kati, arỳm ne ar akabi. ¹²Dja gar ari me ô nêkrêx prokam amikràn o adjakĩnho aban ar mekbê o abikênho aba, djãm Metĩndjwỳnh kute ar amã anhô mỳjja nhôrmã, anhô nêkrêx djwỳnh kute ar amã ôrmã? Arkati.

¹³Ê, nhỹnh ne me'ô ô bẽnjadjwỳr amãnhkrut'ô amê arkum àpênh ar ba? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã Metĩndjwỳnh kĩnh ne ajte amã nêkrêx kĩnh ne kam kute bẽnjadjwỳr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Gêdja ga te o ane, ane.

¹⁴Nhym bep mekbê pardjêu ne me Jeju kabên maro nhỹn aprỳo kumex. Me kum pi'ôk kaprĩ kĩnhkam, kam ne arê nhym kam me aprỳo kumex. ¹⁵Nhym kam Jeju memã kum,

—Me ga ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Me kunĩ kute we me amex pumũnh ne kute me amã me amex jarênhmã ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh. Me aje amim mỳjja'a karôjakôt ne me akadjwỳnhbê prĩne me apumũ. Be, mebêngôkre ne me me akrākābit pumũ, ga me kam kute amex pyræk nhym me me amex jarê. Bep kati, Metĩndjwỳnh kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh nhym mỳjja punubit me akadjwỳnhbê ikwākam kum me amex kêt. Mrãmri me apunukumrêx.

¹⁶Amrêbê ne me Môjdjê kukrădjăkôt ar amijo ba. Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh kabênkôtmê ar amijo ba. Ar kôt me kute amijo ba rã'ã nhym arỳm Djuão ajte adjwỳnhdjwỳ bôx. Djuão kute ngônhmã me angjênhja adjwỳnhdjwỳ bôx. Ajbir ne Djuão tũmràm bôx ne ar memã 'ã ujarênh ny jarênho ba. Me kute axwemã irern kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx nhym Metĩndjwỳnh kute me utâr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar kute meo ba'ã ne memã ujarênh tẽ. Nhym me krăptĩ arỳm kute 'ỳr amijo akêx prămkumrêx, kute mrãmri ne me krăptĩ kikre ngriremã ngjênh prăm ne kam 'ã kute aben nhingânha pyræk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rênh ne 'ã kute aben nhingânho kumexja pyræk. Nãm me ã kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx prămkam ã ane.

¹⁷Nhym Metĩndjwỳnh kukrădjă tũmja, kute me mrãnh mex'ã memã karôja, djãm arỳm tũm ne apêxmã? Kati, gêdja rã'ã ne. Pykamê kàjkwabit dja apêx nhym bep Metĩndjwỳnh kabên dja tũmràm rã'ã rã'ã ne. Nhỹnh ne mỳjja ngrire, mỳrbê itàja 'ô biknormã? ane.

¹⁸Ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukrădjă 'ô jarê. Me kute tu prô'ỳr bakumrêx ne kute kanga kêt mã memã arê ne memã kum,

—Gêdja me'ô prô'ỳr môn ar o ban kanga ne kam pãnh atemã me'ô'ỳr môn kam kute krô'ã prô pyræk. Mjênja ne axwe. Nhym kam ajte me'ô ne prô kanga nhym kam me'ôja ne me'ô kute prô kangaja'ỳr môn kam arỳm kute me'ôbê prôo àkĩnh pyræk, ane.

Radjaru mōn me'ō bēnjadjw̃ỹr 'w̃ỹro nh̃y.

¹⁹Nām ã Jeju memã anen kam ajte memã m̃ỹjja 'ō'ã karō ne memã,
—Me'ō ne ò nêkrêx kumex ne kute amidjw̃ynhbit mar. Nām kubêkà mex,
kubêkà pānh raxbit jangij ne ò kw̃ỹ krên djà mexbit kute mar. Myt kunîkôt
ne ã o anen ò kw̃ỹ krên rax ne. ²⁰⁻²¹Nhym kikre jajkwa krekremã me'ō
bikênhja ikwã. Myt kunîkôt kikre jajkwa krekremã ikwã. Ne te kute ò anhy
krên prāme. Me'ō kute myt kunîkôt kubêkà mex, kubêkà pānh rax jangjênh
ne 'ã mrānhja tām ne te kute ò anhy krênmã kuri ikwã ne te 'ã 'w̃ỹro ikwã.
Idjibê ne Radjaru. Tām ne prīne kar̃ỹr t̃ỹx ne, tēmē prīne t̃ỹx ne. Kar̃ỹrmē tē
t̃ỹx nhym ta ikwã. Nhym bep roprebit ne 'ỹr māt ne kar̃ỹr kunuw, tē kunuw.

²²Nhym ò m̃ỹjja kêtja, Radjaru, ar̃ym ty nhym kam kadjy mrānh djw̃ynh
kum̃yn k̃ajkwamã Abraão'ỹr o tēn o bōx. Nhym kam ar ingêt kukāmāre
Abraãomē ro'ã ar ba. Nhym me'ō nh̃o nêkrêx kumexjadjw̃ỹ ty nhym me kam
o mōn adjà. ²³O mōn adjà nhym kam me tyk nh̃o pykakam bōx ne kam tokry
rax ne. Tokry: ne, ne kam tokry pymaje k̃ajmã rīt ne amyb̃ym Abraão pumũ.
Nhym ar Radjarumē ro'ã ar ba. Ar umar mexkumrêx ne k̃inhkumrêx ne ar ba.

²⁴Nhym kam Abraão pumũn kam kum amijo akijn kum, “Ngêtwa, ngêtwa
Abraão, gop amrē amã ikapr̃in iw̃ỹr Radjaru jano gē amrē iw̃ỹr tēn ngômã ikra
nhôttebit jadjàn o inhōto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam itokryo bit itokry”, ane.

²⁵Nhym Abraão kum, “B̃ir be, krāny, omũ. At̃inri ne ga m̃ỹjja mexbito
amik̃inh ne. Nhym bep Radjaru ne kapr̃i, t̃inri kapr̃in ar ba. Ne kam
ar̃ym jakam k̃inhkumrêx ne. Ga ne ga ar̃ym pānh atokryn akapr̃ire. ²⁶Ë,
m̃ỹjja 'ōdjw̃ỹ. Djām jānh ne wām aw̃ỹr tēm ne kute ajmã ajomã? Nām
me banêje inuwti: nō, ne kam abenmã kre raxi. Ne kam jakam me ij'ō
me aw̃ỹr itēm prām kêtê. Ga me ajō ñinh pānh me ikam abōx prām kêtê.
Aprakamã ne gwaj banêje inuwti: nō”, ane.

²⁷⁻²⁸Nhym kam kum, “E kum ã ne. Ë, ngêtwa, gora ibām nh̃urkwã'ỹr
Radjaru jano. Kam ne ikamy amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt. Ar'ỹr
dja Radjaru tēn arkum arēn arkum t̃in jadjà gē ar jakam, me tokry rax
djàjamã ikôt bōx kêt”, ane.

²⁹Nhym Abraão kum, “Kati. Arkati, amrêbê ne Môjdjê mē Met̃indjw̃ynh
kabēn jarēnh djw̃ynh ar 'ã pi'ôk no'ôk ne te memã arē. Gē ar Môjdjê ar
kabēn ma”, ane.

³⁰Nhym kam kum, “Kati, ngêtwa Abraão, got ren me'ō me tyk kurũm
me'ỹr katon bōx ne memã arē nhym ren me ar̃ym kôt amim katon kam ren
wānh axwemã iren Met̃indjw̃ynh'ỹr amijo akēx ne jakam bōx kêt ne”, ane.

³¹Nhym Abraão kum, “Kati, dja me Môjdjê mē Met̃indjw̃ynh kabēn jarēnh
djw̃ynh kabēn mar prām kêt, nhym ajte me'ō me tyk kurũm katon te memã
amijo amir̃it ne te memã arē nhym ren ajte tām ne. Te ren omũn tu ate krã”,
ane. Nām ã Abraão me'ō nh̃o nêkrêx kumexjamã ane. Tām ne ja, ane.

Be, nām ã Jeju memã ujarēnh ane.

Me'õ me'õkam axwe nhym tu axweo biknormã.

17 ¹⁻²Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã,
 —Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax ne nõ. Nhym bep me kute memã axwe'ã àpnênhja gêdja me tokry ra:x ne. Watí:re. Dja príne Metíndjwýnh meo ajkê nhym me tokry ra:x ne. Me'õ kute me príre pyrãk ne ajbir kute amim imar nyja nhym ren me'õ axwe'ã kum apnê nhym ren arým kôt axwe nhym kam ren me kute kum axwe'ã àpnênh djwýnhja nhõkre'ã kênpoti nhõ ne ren ngõnhmã kumê, ngõ raxbê pyka kêt mã kumê nhym ren kubĩ, ja ne kàjbê tokry. Tokry ngri. Nhym bep kati, dja príne Metíndjwýnh o ajkê nhym tokry ra:x ne.
³Gora ar amijã ano tỳx ne amijãno dja. Dja ar akamy'õ axwe jabej gar ajõ kum akabên'õ jarê. Kum akabên'õ jarê gê axwekam amim ngryk ne amim kato ga kam tu o akno. ⁴Gêdja mã akam axwe jabej ga kam tu o abiknorkumrêx. Dja myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam awỳr tēm ne kute amã, “Arým ne ba ijaxwekam amim ingryk ne”, anhỳr amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Tu amim kamnhĩxkumrêx.

Mat 17.20; Mak 11.23

⁵Nhym kute ar anor nhym ar mörja Bênjadjwýrmã kum,
 —Ar ba ne bar ije amim amar ngríre. Gop on ar ikadjwýnhbê ar ijo tỳx ne ar ikadjwýnhbê akabên wadjã bar amim amar rax.

⁶Nhym kam Bênjadjwýr arkum,

—Ga ren ar amim ikamnhĩx ngríreo kute motadu 'y kryre ja pyrãk ne ren arým pyjamã akabên ne ren kum, “On amikaban ngõ raxbê pyka kêt mũ jakam mãn ajte dja”, ane.

Nhym ren tēn ngõ rax nĩkam dja. Ar aje tu amim ikamnhĩxkumrêxkam ren tēn nĩjar ngõ raxkam dja. Nhym bep kati, ãm ar aje amim ikamnhĩxkumrêx kêtê, ane. 'Ybê motadu ne kryre kute karnhõ nhijy pyrãk. Nhym Jeju ajte arkum,

Me tu akràn mã Metíndjwýnhmã àpēnhmã.

⁷Ga we ar ajõ abênjadjwýr rax ne nhỹ. Nhym kam anhõ àpēnh purkam àpēnhmã tē, nār kon kute mrykĩ'ãtomtío djuw mexmã 'ỳr tē. Ne kam wãnh purkam àpēnh dja. Àpēnh dja:n arým àpēnh ino ren bõx. Djãm aje kum, “Amibêx ne nhỹn atyk djã kêt ne kam anhõ kwỳ krê”, anhỹrmã got.

⁸Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum, “On imã òmrõn kam kadjy tēn kubêkà mex jadjàn amrê imã òmrõo tē ba kukrê. Ne ngôdjwý imã kwỳ jadjã. Dja ba inhõ kwỳ krēn kôt ikõ, ane. Ba ikumrêx inhõ kwỳ krēn pa ga kam ikudjwa anhõ kwỳ krēn kôt ikõ”, ane.

⁹Djã nãm bēnjadjwýrja ò àpēnh djàpēnh amra got. Djã nãm ò àpēnh djàpēnh pumũn kum mex jarēnh ba got. Kute kabên mar ne kute kôt amijo bakam, djã

nãm kum mex jarẽn kam kum amikĩnh jarẽnh ar o ba? Kati, mrãmri ne ò àpẽñh. Ò àpẽñh kute ò bẽnjadwỳr kabẽn mar ne kute kòt kum mỳjja kupẽñh.

¹⁰Bir be, ar gadwỳ dja gar Metĩndjwỳnh kute ar amã mỳjja jarẽnhja kunĩ kupẽn amidjàpẽñh pumũn kam, “Ije, dja nã bãm ar Bẽnjadwỳrmã idjàpẽñh mex ar iba got ar ijo amra? Kati, dji Bẽnjadwỳr kute me anor nhym ò àpẽñh kute kum àpẽñhmākêt. Kòt ne Bẽnjadwỳr ar ijano bar kum idjàpẽñh iban ikĩnhkumrẽx ne, ane. Djãm kute ar idjàpẽñho àmra kadjy ne bar kum apê? Kati, nã bãm ar tu akrànãmã kum idjàpẽñh iban kam ikĩnhkumrẽx ne”, ane. Dja gar ã ane. Be, nãm ã Jeju kòt ba djwỳnhmã arẽnho ane.

Me ì kajẽkam tẽ kubẽ 10.

¹¹Ne kam ajte Djeruxarẽ'ỳr kràn tẽn pry pnã, aben nẽje a'yr. Nãm mũm pykabẽ Xamarij ne amrẽ pykabẽ Garrẽja nhym pyka 'yr nhõkre djãkòt pry ja'ã tẽ, 'ã Djeruxarẽ'ỳr tẽ. ¹²⁻¹³Nãm pry'ã tẽn kam ì krĩ 'õmã àr tẽ. Krĩ 'õmã àr tẽ nhym me ì kajẽkam tẽ kutã mõ. Me ì kajẽkam tẽbẽ 10 ne kutã mõn kajpan kam nĩjar ku'ẽ, tãri ku'ẽ kêtẽ, nĩjar ku'ẽn kam kàj bẽ kum kabẽn ne kum, —Jeju, Bẽnjadwỳr, gop amã me ikapri, ane.

¹⁴Nhym Jeju me omũn kam memã,

—On me mõn me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã amibẽ, ane.

Nhym me mõi pro akẽx ne mã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr mõi mõi rãm arỳm kà mex ne.

¹⁵Nhym kam pydjĩn amimex pumũn kam akubyn Jeju'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnhmã ukapri, mex jarẽnho tẽ. Kàj bẽ kum arẽnho tẽn kam Jeju'ỳr bõx. ¹⁶Jeju'ỳr bõx ne kam tu mỳrbẽ tỳm ne kum amikĩnh jarẽnho nõn kum mex jarẽnho nõ. Me bajtem'õ, Xamarij kam me ja'õ. Tãm ne akubyn tẽn Jejumã mex jarẽ. ¹⁷⁻¹⁸Nhym kam Jeju memã,

—Ije, nhãr me? Nã bãm mebẽ 10o mex nhym me 'õ akubyn iwỳr tẽn kêt ne. Mỳkam ne kubajtemjabit akubyn iwỳr tẽ? Mỳkam ne me wã akubyn kudjwa mõi ne Metĩndjwỳnhmã mex jarẽñh kêt ne?

¹⁹Ne kam kum,

—Aj, on kàjmã djan tẽ. Nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh apytã, ane. Nãm ã Jeju kum ane nhym kam mã tẽ.

Akubyn bõx djã kutã dja me ate krãn ar ba jarẽñh kadjy.

Mat 24.23; Mak 13.21

²⁰Nhym kam mebẽ pardjẽu Jejumã,

—Mỳj akatikam dja Metĩndjwỳnh me bawỳr Bẽnjadwỳrbẽ kumkati jano nhym kute me bakurẽ djwỳnhbẽ me bapytàr ne kute ar me bajo bamã?

Nhym kam memã,

—Kute me apytàr ne ar me ajo ba kadjy, djãm Bẽnjadwỳrbẽ kumkati mỳjja 'õmẽ ro'ã bõx ga me aje kòt omũnh ne aje abenmã bõx jarẽnho

akumexmã? Kati, me kute mỳjja 'ôkôt omũnh kêt. ²¹Me kute jakam mỳjja pumũnh ne kute abenmã, “Ota, Bẽnjadwỳr arỳm bõx”, anhỳr kêt.

Nàr kon, me kute nỳjar omũnh ne kute abenmã, “Orĩnã, arỳm Bẽnjadwỳr amrẽ tẽ”, anhỳr kêt.

Mỳkam? Bir, anhõ Bẽnjadwỳrbê kumkati kute ar me apytàr ne me akadjy bẽnjadwỳr ne kute ar me ajo bamã ne arỳm me awỳr bõx, arỳm me anhipôkri bõx, me anhipôkri ar ba, ga me omũnh kêtukumrẽx, ane.

²²Ne kam ate kôt ba djwỳnhmã,

—Adjỳm, dja ĩ ar akapřĩ djà ar awỳr bõx. Ar akapřĩ djà nhijukri dja gar te ikuka kre jabej řit. Ne kam abenmã, “Gora gẽ on ajte akubyn bõx gwaj omũ. Amrẽbê kute gwaj bakadjy amijo ĩ ne gwaj bawỳr rwỳkja gora gẽ akati pydjikam ajte rwỳk jabej gwaj gop ajte omũ”, ane. Dja gar te aje ipumũnh prãme. ²³Nhym me ar amã,

—Ota arỳm bõx, ota arỳm jakam bõx, anhỳr jabej, nàr me ar amã, “Ē, onĩ arỳm bõx”, anhỳr jabej ga kam ar tu ate akrãn 'ỳr amõr kêt ne mekôt 'ỳr aprõt kêt.

²⁴Nhym bep kati, ibõx djà gẽdja amirĩ:tkumrẽx ne. Amirĩtkumrẽx nhym me kunĩ omũ. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn bõx nhym me kunĩ ipumũ. Ga na jadjẽnh ne kute prĩne kàjkwa kurwỳo tuknĩja pumũ. Dja ã akubyn ibõx djà nhõ akatikam ije amijo amirĩto kàjkwa kunĩ kurwỳo ane.

²⁵Nhym bep itokry rax kumrẽxi. Me kamingrãny ja dja me prĩne ijo ajkẽ ba kam itokry rax ne. ²⁶Nhym bep akubyn ibõx 'ỳr dja me ate krãn ar ba. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibõx 'ỳr nhym me ate ar krãn ba. Me kute amrẽbê me bakukãmã Nõwekam me ja pyrãk ne ate ar krãn ba.

²⁷Nãm me õ kwỳ krẽn kôt ikõn abenwỳr babit ar o ba rã'ã nhym arỳm Nõwe kã raxmã wadjã nhym me aẽrbê ngõ me iby ajkapĩn me imex ne.

²⁸Ne kam ajte kute amrẽbê me bakukãmãre Rokam me ja pyrãk ne ate krãn ar ba ne õ kwỳ krẽn kôt ikõn abenmã mỳjja ngãn abenmã mỳjja o pãnh ne purkam mỳjja kren amim kikren jabit ar kuman o ba. ²⁹Ar ã anhỳr ba rã'ã nhym arỳm Ro krĩbê Xõtõma kurũm tẽ. Aje. Nhym arỳm wakrekam kuwy me aẽrbê mekam ajka'u ne me imex ne. Kẽn ngrãngrã pòkmẽ me'ã akàn kam me imex ne.

³⁰Dja ba ã akubyn ibõx djào ane. Gẽdja me ate ar krãn ba. Ba kam ba ije amijo inhĩja dja akubyn ibõx djà me aẽrbê ã amirĩto ane. ³¹Kam, ibõx djàjakam, gẽdja me'õ kre tã nhỹ ne akubyn õ nèkrẽx'ỳr àr kêt. Kwãřĩk wãnh akubyn ũrkwãkam nèkrẽx'ỳr àr ne byr ne o tẽm kêt. Nhym me'õdjwỳ ar purkam ba. Ba bõx gẽ ařĩk wãnh õ kikremã õ nèkrẽx'ỳr kwỳr kêt. ³²Gar Ro prõja ma. Ro prõ ne õ nèkrẽxo amak djaje amipãnh krã tẽn ty.

³³Me kute amidjwỳnhbit mar ne pykakam mỳjja jakõtbit amak bẽnja gẽdja me tyn kam ijukri tĩn kêtukumrẽx. Nhym bep me kute amidjwỳnh mar kêt ne amibê õ mỳjja kanga, me tãm gẽdja me amiptàn ar tĩn ne ba, jakam ar tĩn ne ban kam tyk nhijukri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm ne ja.

³⁴Nhym bep kati. Ē, ba ar amã arẽ, dja ba akamàtkam ibõx jabej nhym me'õ my ar amãnhkrut aben nhikõ'ã nõ. Ba ikjẽbito tẽ nhym ikjẽ arek wakrekam nõ. ³⁵Nhym me'õ nire ar amẽ à'uko nhỹ. Ba ikjẽbit pa 'amỳn o

tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhỹ. ³⁶Nhym me'õ my ar amẽ kapôtkam tẽ ba ikjê pa 'amỹ nhym ikjê arek wakrekam dja, ane. Nãm ã Jeju ane.

³⁷Nhym kôt ba djwỹnh bôx djà jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwỹr, nhỹnh jakam dja ga bôx?

Nhym arkum,

—Gar nhônhne mry tyk'a bikprônh ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bôx kutã mỳjja apôx ne bôx djào amirĩto ane.

Me'õ nire kute kabẽno bẽnjadjwỹr katyk.

18 ¹Nhym kam ajte kôt ba djwỹnhmã atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Mete Metĩndjwỹnhmã kabẽn 'ãno ãm ne kute kanga kêt'ã ne arkum arẽn arkum,

²—Atemã pyka 'ôkam ne memã axwe pãnh jarẽnh djwỹnh kum Metĩndjwỹnh pyka kêtukumrẽx ne mebêngôkredjwỹ mar kêtukumrẽx. ³Nhym pyka tãmkam me'õ ni 'uwtĩre kubê mjên tyk nhym me'õ ar o bikẽnho ba, 'uwtĩkam ar o bikẽnho ba. Nhym kam akati kunĩkôt mã 'ỳr mrãn kum arẽn kum, “On ijo angryk”, ane. “On ikurê djwỹnhmã arẽ gẽ on imã o pãnh”, ane.

⁴⁻⁵Ne mã kum 'ã apnê. Te kum 'ã apnê nhym ate krãn ar ba. Nhym mã kum arẽ nhym kam, “Ije. Ije ba gop on 'uwtĩwão ingryk ne kute kum o pãnh kadjy kurê djwỹnhmã ikabẽn 'ô jarẽ gẽ gop on arek wãnh nhỹ ba ityk djà kêt. Djã nã bãm imã Metĩndjwỹnh pyman imã mebêngôkre pyka got ba o ingryk? Kati, nãm mã ikujrê ba gop on o ingryk gẽ gop on anhikrên kabẽno ikatyk ngri”, ane.

⁶Jeju ne arek arkum ujarẽho dja ne arkum,

—Memã axwe pãnh jarẽnh djwỹnh ja ne axwekam me'õ 'uwtĩo ngryk ne. Amijã maje ne o ngryk ne. ⁷Djãm ã Metĩndjwỹnh kute anhỹr got? Kati, Metĩndjwỹnh ta ne amijo me bapytàn kam õ me jabê ate krãn ar ba kêtukumrẽx. Nãm õ me ja mar 'ãno dja. Nhym me kum amijarẽnh ry typydji. Akamàtkammẽ a'urimẽ ne me kum amijarẽnh ry typydji.

Nhym arỹm me kuma. Djã nãm amikrà:n gormã õ me jao ngryk got. ⁸Kati, ã, ba ar amã arẽ. Dja õ me jao ngryk kukrà kêt ne. Ba ije amijo inhĩ gêdja ba akubyn pyka jamã bôx, ije meo ingryk kadjy akubyn bôx, djã nãm me ja akubyn ibôxmã ikamnhix got? Kati, dja me ate krãn ar pyka jabê ba rã'ã ba akubyn bôx, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỹnhmã ane.

Me'õ ar amãnhkrut kute Metĩndjwỹnhmã amijarẽnhmã.

⁹Ne kam ajte memã atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Me ãm ta axwekam we katàt mrãn nh ne ajkwaobit kute ar amimex jarẽho ban kam mũm me ja'ãbit ar axwe rẽnho baja, me ja'ã ne memã mỳjja jarẽn memã,

¹⁰—Me'õ ar amãnhkrut ne ar kute Metĩndjwỹnh nhõ kikretikam kum amijarẽnhmã tẽ. Nhym jabê pardjêu'õ nhym jabê bẽnjadjwỹr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỹnh, àkĩnhĩre.

¹¹Nhym kam pardjêuja tẽn wadjàn djan kam Metĩndjwỳnhmã amijarēnhkam amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwỳnh, ba amã amikĩnh jarē, ane. Ije me urāk kētkam ne ba ikĩnhkumrēx. Me ne me àkĩnhĩ, axwe, abenbê prōo akĩ. Nhym bep kati, ba ne ba ajmã ikute kêtê. Ije tãwã pyrāk kêtê. Ije àkĩnhĩwã, kute pi'òk kaprĩo atom djwỳnhwã pyrāk kêtê, kam ne ba ikĩnhkumrēx. ¹²Nhym bep ba ne ba amã ikabēn kadjy amijajburo amānhkrut ne, pi'òk tyk nhōkre djākōtmē pi'òk rārarmēkam. Ne ajte amã apỳnh inhō mỳjja djari kwỳ rax ne kungã. Nã bām apỳnh inhō mỳjja djari kunĩ aben kadjy kryre ne amỳn o aptàn rax ne amã kungã. Tām ne ja”, ane.

¹³Nhym bep ate ne pi'òk kaprĩo atom djwỳnh. Nijar ne dja, pijàm djaje ibôn djan kàjmã kàjkwa'ỳr krā kêt ne amititiko dja. Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kum, “Dja ga adjukaprikôt ikam adjukapri, ane. Nà, mrāmri ne ba ijaxwe ga kam tu amã ikapri”, ane. Nām ã pi'òk kaprĩo atom djwỳnh Metĩndjwỳnhmã ane.

¹⁴Be, ba me amã arē. Mrāmri ne arỳm Metĩndjwỳnh tāmja jaxwekam ngryk kêt ne arỳm kum axwe kêt jarē. Nām tu axweo aknon kum kabēn mex jarē nhym arỳm umar mexkumrēx ne mã ũrkwāmã tē.

Nhym bep me'òbē pardjêuja ne kute kum axwe kêt jarēnh kêt. Mỳkam? Bir, me kute amijo rax kadjy kute ar amimex jarēnh baja gēdja me ĩ kātām ne. Nhym bep me kātām, me akrānmã kute amijo ban pijàm ne ar baja gēdja ĩ Metĩndjwỳnh meo rax ne. Nām ã Jeju memã arēnh ane.

Kute me prĩreo kĩnh.

Mat 19.13; Mak 10.13

¹⁵Nhym me Jeju'ỳr me prĩredjwỳo mō, me prĩredjwỳ jamỳn 'ỳr meo mō, kute me'ã ikra jadjwỳr ne kute meo kĩnhmã. Nhym kôt ba djwỳnh me omũn kam nēje me kajpan memã bēn tỳx ne. ¹⁶Nhym bep Jeju ne amiwỳr me prĩre 'uw ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Kwārĩk wānh arek amrē me prĩre iwỳr mō, ane. Kwārĩk wānh gar mebē adjaptār kêt gē me arek amrē mō. Ā me kute amijo anhyrbit gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba. ¹⁷Ē, mrāmri ne ba ar amã katāt arē. Me kute me prĩre pyrāk ne amijo kātāmjabit gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. Ā me kute amijo anhyr gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba, ane. Nām ã Jeju arkum ane.

Jeju me'ò bēnjadjwỳr ngrirebē nêkrēx pyma.

Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1

¹⁸Nhym kam me'ò, bēnjadjwỳr ngri'ò Jejumã,
—Bēnjadjwỳr, ga ne ga amexkumrēx. Mã gēdja ba amijo? Itĩn rã'ã rã'āmã, mã gēdja ba kadjy amijon? ane.

¹⁹Nhym kam kum,

—M̀ykam ne ga imã imex jarẽ? Djãm mrãmri aje amim imex marmã got ga imã imex jarẽ. Me ne me mex kêt, nhym bep Metĩndjwýnh pydji ne mex. ²⁰Arým aje Metĩndjwýnh kukràdjã marjakam ajte ikukij. Kute me mrãnh katàt'ã memã karõkõt kukràdjã ne ga arým ama. Aje mebê prõo adjãkĩnh kêt ne aje me par kêt ne adjãkĩnhĩ kêt ne ajêx ne aje me kãmex jarẽnh kêt. Ne ajte aje abãmmẽ anã ar kabẽn mar ne ar kabẽnkõt amijo abaja ne ga arým ama. Ja kunĩ ne ga arým ama, ane.

²¹Nhym bẽnjadjwýr ngrija kum,

—Nà, arým ne ba ibõktikam ja kunĩ ma. Ne kam kõt ar amijo iba rã'ã:n arým ijabatãnh ne, ane.

²²Nhym Jeju kabẽn ja man kum,

—M̀yja pydji ne kute akukrà rã'ãã. On tẽn memã anhõ m̀yja wã ngràn pãnh pi'õk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ m̀yja kêtjamã angãn o me kĩnh ne kam amrẽ iwýr tẽn mã ikõt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arým kãjkwakam anhõ m̀yja mex kumex, ane.

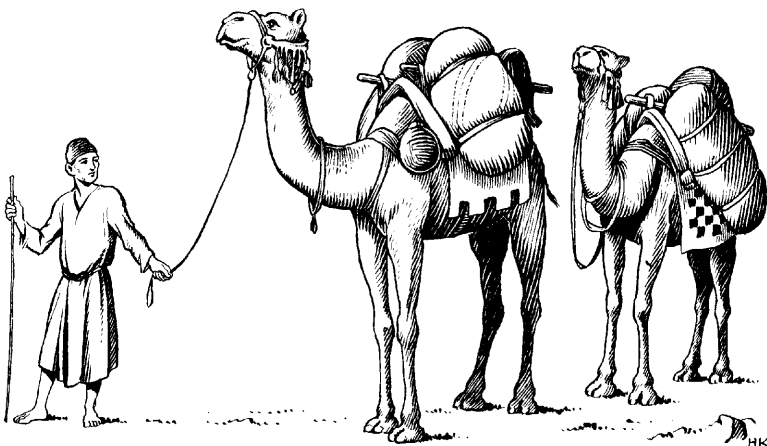
²³Nhym kam kuman kam kaprĩ:re. Õ nêkrêx kume:xkõt amak bẽn ne kam kaprĩre ne dja. ²⁴Nhym kam Jeju kaprĩ pumũn kam memã,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gẽdja me te Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr bõxmã, te Metĩndjwýnh kute meo baja'ýr bõxmã. ²⁵Be, ga mry jabatãnhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjẽnhmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwý kute urãk. Nãm te Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr bõxmã, te Metĩndjwýnh kute meo baja'ýr bõxmã nhym nêkrêx utã: ne, ane.

²⁶Nhym me kabẽnja man kam kum,

—Ije nhym m̀y me'õ gẽdja Metĩndjwýnh amim utã? ane.

²⁷Nhym memã,

(Ruka 18.25)

—Mebêngôkre te kute mỳjjao anhỹrja ne Metĩndjwỳnhmābit amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute me ò nêkrêx kumexja kute me utārôt mar, ane.

²⁸Nhym kam Pedru kum,

—Ê, arỳm ne bar inhôbikwa kunĩmā inhiren kam mā akôt ajkamẽ, ane.

²⁹⁻³⁰Nhym kam arkum,

—Nā. Mrāmri ne ba katāt ar amā arẽ. Godja me'ò arỳm ò mỳjjamā irer jabej, nār ôbikwamā irer jabej, ò kikre, nār prô, nār kamy nār nāmẽ bām, nār kramā irer jabej. Godja arỳm ò mỳjja ja 'ômā irer, ne kute memā Metĩndjwỳnh'ā ujarênh nhym kute me utār ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba dja ba kum o pānh ra:x ne. Dja ba pānh on pyka jakam kum mỳjjao akrenh mex ne kum kungā. Nhym ije pykao nykam gêdja tĩn rā'ā rā'ā ne, ane. Nām ā Jeju arkum ane.

Jeju ajte kôt ba djwỳnhmā amityk jarẽ.

Mat 20.17; Mak 10.32

³¹Ne kam kôt ba djwỳnhbê 12o aben pydjın kam aro mōn arkum,

—Ê, ota gwaj arỳm Djeruxarê'yr badjābir ne kam babôxmā. Kam gêdja me ajmā ijo. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôxja dja me ajmā ijo. Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh kute ijā pi'ôk no'ôk tũmja kôt dja me ā ijo anhỹro tē:n kam inomā kumẽ. ³²⁻³³Dja gwaj bôx nhym kam me me bajtemmā ikanga nhym kam me ijā bēno ajkēn ijo axēn ijaprỳn ikutôn ikaprêprê:k ne kam ibĩ. Nhym kam ijā akati amānhkrut ne ikjêkêt ba kam ajte akubyn itĩn ne ikato, pi'ôk no'ôk tũmja kôt, ane.

³⁴Nām ā Jeju kôt ba djwỳnhmā amijā karōn arkum amijarēnh o ane. Nhym ar kute kabēn ja mar kêtukumrêx. Kabēn ja ne Ar kubê bipdjur nhym ar kam te kute marmā.

Me'ô no rā akubyn rĩt.

Mak 10.46

³⁵Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh o mō ne kam krĩrāxbê Djeriko tēpo mō. Nhym me'ô no rāja pry jakākam nhỹ ne à'wỳro nhỹ. ³⁶Nhym me itepato 'ānh mō nhym kam me kanga man memā,

—Mỳkam ne ga me akanga mō? ane.

³⁷Nhym kam me kum,

—Jeju, ane. Nadjarekam Jeju ne me ijo mō, ane.

³⁸Nhym kam kum amijo akij ne kum,

—Ê, Jeju, Dawi tāmđwỳ 'ô, gop amā ikaprĩ, ane.

³⁹Nhym me wamā mōrja kum bēn tỳx ne kum,

—E kum anhikrê, ane.

Nhym kam tu kum àkjêro bēn kum,

—Dawi tāmđwỳ'ô, gop amā ikaprĩ, ane.

⁴⁰Nhym kam Jeju tēm tỳx katikôt djan kam amiwỳr ku'uw. Nhym kam me'ô 'ỳr tēn kum,

—Aje, onĩj arỳm amiwỳr ajuw, anen kam pa 'amỳn o tẽn 'ỳr o bõx.
⁴¹Nhym kam kum,
 —Nār, mỳj nā? Mā ne ba ije ajomā?
 Nhym kam kum,
 —Bēnjadjwỳr, aje inoo mex ba irĩtmā.
⁴²Nhym kam kum,
 —Nā, on rīt. Tu aje amim ikamnhĩxkumrēx kam ne ga arỳm amex, ane.
⁴³Nhym kam tebē rīt. Ne kam Jejukõt tẽ, mekõt tẽ, ne Metĩndjwỳnhmā ukapřĩmẽ amikĩnh jarẽnho tẽ. Nhym kam me kunĩ omũn kõt Metĩndjwỳnhmā mex jarẽ.

Djakij Jejuo aminhõ.

19 ¹⁻²Nhym kam Jeju krĩbē Djeriko'ỳr meo mõn meo bõx ne kam bit kajõnhkõt katormā. Nhym me Jeju'ā kumex ne přĩne angrĩn o mō. Nhym kam me'õbē Djakij. Djakij ne bēnjadjwỳr bajtemmā pi'õk kapřĩo atom djwỳnh nhõ bēnjadjwỳr. Kam ne õ nēkrēx ra:x ne. ³Nhym me přĩne Jeju jangrĩn o mō, kunoro mō. Nhym kam te Djakij kute omũnhmā 'ā aminhinõ ryo tẽ. Mỳj me'õbē Jejuja kute omũnhmā te 'ā aminhinõ ryo tẽ. Djakij krõ krĩkam ne te kute omũnhmā nhym me přĩne kubē utā.

⁴Nhym kam kukām prõt ne. Kukām prõt ne kutēp wabi. Pidjõ'ā wabi. Amrē tēm nhym kute omũnhmā kutēp pidjõ'ā wabi. ⁵Nhym kam Jeju 'ỳr tẽn bõx ne parbē djan kāmā krān kam kum,

—Djakij, amrē aparmā aprõt. Jakam dja ba akõt tẽn anhũrkwākam nō, ane.

⁶Nhym kam tebē aparmā prõt ne ruw ne kam kĩ:nhkumrēx ne ũrkwāmā Jejuo tẽn o wadjā. ⁷Ūrkwāmā o tẽn o wadjā nhym me omũn kam kangāngān abenmā ajkwa momoko kumex, ne,

—Djijāk, me axwe'ỳr ne mõn wadjā, ane. Djām tāwā mex, ane.

⁸Nhym Djakij Bēnjadjwỳr kuka kōnh djan kam kum,
 —Bēnjadjwỳr, ba inhõ mỳjja kōnho ajkjen me bikēnhmā kungā, ane. Ne ije me'õbē pi'õk kapřĩo idjākĩnh jabej akubyn me'õmā inhõ jao amānhkrut ne o amānhkrut ne kungā.

⁹Nhym kam Jeju kum,

—Akati jakam ne arỳm Metĩndjwỳnh apytā, anhũrkwākam ar wāmē ro'ā. Mrāmri gadjwỳ ne ga abē Abraão tāmđjwỳ'õ nhym Metĩndjwỳnh arỳm apytā, ane. ¹⁰Be, ja kadjy ne ba tẽ. Ije me axwe jabej ne ije me utārmā ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me axwekam biknorja jabej ne ije me utārmā, ane. Nām ā Jeju kum ane.

Me'õ bēnjadjwỳr kute õ àpēnhmā pi'õk kapřĩ nhõr.

Mat 25.14

¹¹Nhym me kute maro ām rā'ā nhym ajte memā mỳjja 'õ'ā ujarẽn jakreo tẽ. Nām Jeju arỳm Djeruxarēkam bõx 'ỳr nhym kam me amim,

—Jakam dja Jeju Djeruxarêkam bôx ne on me bakadjy Bênjadjwÿrbê kumkatin me bakurê djwÿnhbê me bapytàn ar me bajo ba, ane. Me ta ne me kute amim àtari kêtka tÿx amim kamnhîx. Nhym bep Jeju ne kute katàt memã arênhmã. ¹²Kadjy ne memã mÿjja 'ô'ã ujarênh jakreo tên memã,

—Ê, bēnjadjwÿr kra'ô ne me kute nîjar atemã pyka 'ôkam 'ã bēnjadjwÿr mēnhmã tē. 'Ã bēnjadjwÿr mēnh nhym ajte akubyn ô pykamã me'ÿr tēmmã. ¹³Ne kam tēm kutã amiwÿr ô àpēnh 'uw. Ô àpēnhbê 10 ne amiwÿr ar ku'uw ne kam arkum ngônho pi'ôk kaprîre ngã. Pānh raxkam. Ô àpēnh kunîmã pi'ôk kaprî pÿnh'ã kabēn ne arkum kungān kam arkum, “Dja gar ikutēp imã jao aptà. Dja ba amrē akubyn 'ÿr tē”, ane.

¹⁴Nhym bep ô pyka djwÿnhkam me ja ne me kum kînh kêt ne, kum kurê ne kam kôt me kwÿ jano nhym me nîjar kôt bôx ne kam memã, “Kwārik wānh tāmja'ã bēnjadjwÿr mēnh kêt. Me ba ne ba me imã tawã kînh kêtê. Kwārik wānh gē tāmja me ijo ba kêt”, ane.

¹⁵Nhym me tu ate krān 'ã bēnjadjwÿr mē. 'Ã bēnjadjwÿr mē nhym akubyn ô pykamã bôx ne kam amiwÿr ô àpēnh 'uw ne arkum, “Nār, djām arÿm ne ba ije ar amã pi'ôk kaprî nhōrwā gar ikutēp imã o aptà”? ane.

¹⁶Nhym kam ja kumrēx 'ÿr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwÿr, ota ba anhō pi'ôk kaprî pydjija ar o iban arÿm amã o aptà. Amã o aptàn abenã kumē nhym arÿm kubê 10”, ane.

¹⁷Nhym kam kum, “Mexkumrēx. Ga ne ga adjàpēnh mexkumrēx. Nã bām amã mÿjja ngrire ngã ga prîne imã o djuw mex ne, ikutēp imã o djuw mex ne aje kanga kêt. Pānh gēdja ba amã krî krāptî jarē, krîbê 10 jarē. Ga kam abēnjadjwÿr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

¹⁸Nhym atāri ja 'ÿr o bôx ne kum, “Bēnjadjwÿr, ota ga aje imã pi'ôk kaprî nhōrja ba ar o iban arÿm amã o aptà nhym kubê 5”, ane.

¹⁹Nhym kam kum, “Gadjwÿ ne ga amexkumrēx. Jakam dja ba amādjwÿ krî krāptî jarē, krîbê 5 jarē, ga kam abēnjadjwÿr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

²⁰⁻²¹Nhym kam atāri ja 'ÿr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwÿr, mĩ, anhō pi'ôk kaprî. Nã bām ije amã kupēnh prām kêtka prîne amã kubēkào kupun kudji. Imã apymakam. Nã gām apyma ne. Nã gām aje amim mÿjja kunî jadjwÿr kêtka ar mebê jām o amijakren o atomo aba. Ne ga adjàkre kêtka ar mebê djwÿo atomo aba”, ane.

²²⁻²³Nhym kam kum, “Ga ne ga ajaxwekumrēx ne imã adjàpēnh prām kêt ne. Akabēn jakôt gēdja ba ã ajo ane. Djã nã bām ipyma? Ne ije amim mÿjja kunî jadjwÿr kêtka ar jām mebê o amijakren o atomo iba ne idjàkre kêtka ar mebê djwÿo atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim ipumũnhkôt ren inhō pi'ôk kaprî jao tên me kute pi'ôk kaprî marmã angã nhym ren abenã rôrôk tên rax ba ren arÿm 'ÿr bôx ne kuby”, ane.

²⁴Ne kam me kute arek omũnho ku'êjamã, “Aj, amũ me ajô kubê pi'ôk kaprîwā byn o tên kute imã pi'ôk kaprîo aptār nhym kubê 10wāmã angã”, ane.

25Nhyam me kam kum, “Kati, bĕnjadjwÿr, arÿm tãwã nhõ pi'òk kaprĩre raxi. Arÿm ò 10”, ane.

26Nhyam kam memã, “Bir be, ba me amã arĕ. Arÿm me ò mÿjja gĕdja ajte Metĩndjwÿnh iby memã kungã. Nhyam bep me ò mÿjja kĕt, kute memã òr nhyam me kute kum o djuw mex kĕtjabĕ gĕdja Metĩndjwÿnh mÿjja ngrireja kunĩ by”, ane.

27—Ē, ikurĕ djwÿnh kute ijã “Kwãrĩk wãnh gĕ tãnja me ijo ba kĕt”, anhÿrja gĕdja ga me amrĕ meo mōn ikuka kōnh me imex, ane. Be, tãm ne ja. Nãm ã Jeju kàjkwamã tēm ne akubyn pykamã bōx ne kute ar meo bamã ã amijarēnho ane.

Jeju Djeruxarēmã bōx.

Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12

28Memã arēnh pan kam ate meo mō, Djeruxarē'ÿr kàjmã meo mōn 29kam arÿm amĕ krĩ ngrireja tĕpo mō. Krãnh nhidjibĕ Oriwĕre parbĕ amĕ krĩja tĕpo mō. Krĩ nhidjibĕ Bepadjĕmĕ Betanha tĕpo mōn kam amikukãm kōt ba djwÿnh amãnhkrut janon arkum,

30—Pry ja'a dja gar arek katāt krĩwãmã tĕ. Nhyam ar akutã pry kator kraxkam me kute mry jabatãnh nyre pĩ maktã kum òkre djĕ nhyam ãmwã. Me 'ã krĩ kĕtwã. Tãm gĕdja gar amrĕ 'ãpre bōn o tĕ. 31Gĕdja gar 'ãpre bōnho dja nhyam me'ò ar amã, “Mÿkam ne gar 'ãpre bōnho dja”? ane.

Gar kam kum, “Bĕnjadjwÿr 'ã tēm kadjy”, ane.

32Nhyam kam Jeju kute ar anorja mã ar tĕn 'ÿr bōx ne kam kum kato. Kute arkum arēnh kōt kum kato. 33Kum katon 'ãpre bōnho dja nhyam kam ò mry djwÿnhja arkum,

—Mÿkam ne gar mry 'ãpre bōnho dja? ane.

34Nhyam kam ar kum,

—Bĕnjadjwÿr 'ã tēm kadjy, ane. 35-36Ne kam Jeju kutã o tĕn o bōx ne kam kum 'ã kubĕkã rĕ, 'ã 'ÿr kadjy. Ne kam kum ikra dja nhyam ar ikrakam par djan kàjmã 'ã arĩn arÿm ate 'ã tĕ. Nhyam kam me arÿm prykōt kum kubĕkã rēnho mō. Nãm mebĕ idjaer ã me bĕnjadjwÿr raxmã mÿjja rēnh nhyam 'ã tēmã ã kum prykōt kubĕkã rēnho mōro ane. 37Nhyam kam arÿm Jeju Djeruxarĕ tĕpo mō. Krãnhrebĕ Oriwĕre ja'ã rwÿkbĕ arÿm Djeruxarĕ tĕpo mō. Nhyam arÿm kōt ba djwÿnhjamĕ, mekōt mōr, me itepato kōt mōrja arÿm kĩnhkumrĕx, kĩnh ra:x ne arÿm àkĵĕr mō. Jeju ne mÿjja pumũnh kĕt kwÿ rax ne ipĕx ne, nhyam me kute ipĕxkōt omũn kam kĩnhkumrĕx ne Metĩndjwÿnhmã mex jarēnho mō, àkĵĕr mō. 38Ne kam abenmã,

—Gĕ Metĩndjwÿnh bĕnjadjwÿr jao kĩnh rax. Bĕnjadjwÿr djwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bōx. Gora gĕ me kàjkwakamdjwÿ umar mex ne kĩnh rax. Gora gĕ me kàjkwakamdjwÿ Metĩndjwÿnhmã mextire jarēnho kumex, ane.

39Nãm me ã anhÿro kumex nhyam kam mebĕ pardjĕumĕ me krãptĩ akàn Jejukōt mō. Nhyam kam mebĕ pardjĕu Jejumã,

—Bēnjadjwỳr gop akôt ba djwỳnhmã akabēn gē anhikrê, ane.

⁴⁰Nhym kam memã,

—Ba me amã arê. Nãm ren me anhikrê nhym ren kēnja ijo àkjêro nhỹ, ikam kĩnh ne ren ijo àkjêro nhỹ, ane. ⁴¹Anen kam arỳm Djeruxarê'ỳr mō. 'Ỳr mōn arỳm irã. Irãn omũn kam ate me abej muw. Me kute amibê Jeju kangan amibê kurēn kute bĩn nhym Metĩndjwỳnh kute pãnh prĩne meo bikēnhmã ne kôt amak bēn ne me abej muw, ne,

⁴²—Ga ren me ga aje amidjumar mex djà mar ren akati ja tãmkam ren adjumar mex ne ar aba. Nhym bep kati, mỳjwã ne adjumar djà'ã, mỳjwã ne me ajãn kam me abê o akno. ⁴³Adjỳm, dja ĩ me ajo bikēnh djà nhō akati me awỳr bōx. Dja ĩ me akurê djwỳnh me awỳr bōx ne me amã ipōk ne prĩne pykao me abê ka'ēn prĩne me abê ijēn me amã ipōk me:x ne me ajo dja. ⁴⁴Dja me aminhikra kraxkam me akrã jadjuw ne prĩne me anhimex ne kam me anhō kikre prĩne kungràn ikō rēnho mō, ne me abēngōkredjwỳo pyka tako mō, akramē. Dja me prĩne me ajo mōr djà kaprã. Nhỹnh gēdja par'ō dja? Nhỹnh dja mỳjja'ō nō? Mỳkam? Bir, me aje amim Metĩndjwỳnh mar prãm kētkam. Nãm arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr bōx kute me amã me adjumar mex jarēnh ga me adjumar mex ne ar abamãn amã Metĩndjwỳnh mar prãm kēt ne, ane. Nãm ã Jeju ane, anhỳr djwỳnhràn Djeruxarē kurê djwỳnh kute o bikēnhmã ã memã arēnho ane.

Kute kikreti nēje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15

⁴⁵Ne kam Djeruxarēkam bōx. Kam bōx ne kam Metĩndjwỳnh nhō kikretimã tēn wadjà, Bãm nhũrkwãmã tēn wadjà. Nhym arỳm me kam pi'ōk kaprĩ pãnh memã mry nhōro ku'ê. Nhym kam arỳm bōm nēje me rēnho tē, Bãm nhō kikre nēje bōm me rēnho tē. ⁴⁶Ne memã,

—Metĩndjwỳnh ne ò pi'ōk no'ōkkam memã,

“Me kute imã kabēn kadjybit ne inhō kikretiawã.

Nhym bep me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩo aben pydji djà”, ane. Nãm ã Jeju memã anen bōm me kurē.

⁴⁷Ne kam kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarēnho ku'ê. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmē Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnhmē ar kute meo ba djwỳnhmē te kute bĩn prãme. ⁴⁸Te kute ajmã on kute bĩnmã nhym me kunĩ kum kabēn kĩ:nhkumrēx ne maro kumex. Kabēn 'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

Jeju Djuão jabej me kukij.

Mat 21.23; Mak 11.27

20 ¹Nhym kam akati 'ōkam Jeju Metĩndjwỳnh nhō kikretikam memã 'ã ujarēnho dja. Ne kam Metĩndjwỳnh'ã ujarēnh ny memã arēnho dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmē Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnhmē mebēngētemē ne me ro'ã Jeju'ỳr bōx ne kam kum,

2—Goja on me imã arẽ. Mỳj me'õ kabẽnkõt ne ga ar ã meo anhyro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'a bõm ar me rẽnho aba? Goja on me imã arẽ, ane.

3Nhym kam amipãnh memã,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukij. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ ba kam arỳm badjwỳ me amã arẽ, ane. 4Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha, djãm mebẽngõkre kabẽnkõt ne arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba? Nàr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt? Gop me imã arẽ, ane.

5Nhym kam me abenkam kangan abenmã,

—Ije mã dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum, “Metĩndjwỳnh kabẽnkõt”, ane nhym kam gwaj bamã kabẽn'õ jarẽ, gwaj bamã,

—Bir be, mỳkam ne ga me Djuão kabẽnja mar kêt ne? ane.

6Nàr dja gwaj kum,

—Me kabẽnkõt ne tu arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba, ane nhym me kunĩ arỳm kẽno gwaj batitik ne gwaj bapa. Me kàtàm ja ne me arỳm Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh ne. Dja gwaj ane nhym me o ngryk ne gwaj bapa, ane.

7Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkõt Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha ar ije kõt mar kêtê, ane.

8Nhym kam memã,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽn kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkõt ije ar meo ibaja dja ba me amã arẽn kêt ne, ane.

Pidjõo djuw mex djwỳnh jaxwe.

Mat 21.33; Mak 12.1

9Anen kam memã atemã mỳjja'ã ujarẽn jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne pur rax djin kam kam amim pidjõ kumex ne. Ne kam me kwỳmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gẽ djan abatàn ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom”, ane. Nãm ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽn. Ne kam kam wãnħ ar ba. Ar ban kam kà'a ngrã: ne. 10Nhym arỳm pidjõja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjõ djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwy jakren kam 'ỳr õ àpẽnħ jano. Kute memã arẽnħ nhym me kute kum pidjõ kwỳo atom ne kute kõt anor kadjy ne 'ỳr ano. Nhym kam 'ỳr tẽn bõx nhym kam me kute pidjõo djuw mexja ate kaprẽprẽ:k ne. Nhym mã akubyn 'ỳr ÿkam tẽn bõx.

11Nhym ajte õ pidjõ djwỳnhja pãnħ 'ỳr me'õjadjwỳ jano nhym 'ỳr tẽn bõx nhym me ajte tãm ne, kaprẽprẽk ne prĩne o ajkẽn kum pijàm jadjàr mex ne ano nhym akubyn 'ỳr ÿkam tẽn bõx.

12Nhym ajte õ pidjõ djwỳnh 'ỳr ajte õ àpẽnħ 'õ jano nhym 'ỳr tẽn bõx. Adjwỳnhdjwỳ ne me prĩne o ajkẽn bĩn punun bõm kumẽ nhym 'ỳr tẽn bõx.

¹³Nhym kam ò pidjô djwýnhja amim, “Ije, mã gêdja ba nê? Mýj gêdja ba on? Jakam dja ba 'ýr ikra jano, ikra djwýnh imã abêja dja ba 'ýr ano gê gop me mar jabej.” Nãm ã amim anen kam me'ýr kra djwýnhja jano nhym me'ýr tèn bôx.

¹⁴Nhym kam me kute puro djuw mex djwýnhja kra pumün kam abenmã 'ã karô ne abenmã, “Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on kubĩ. Tãwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ò nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã bĩn kam amim ò nêkrêx, ò mýjja, ò pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. ¹⁵Ne kam pidjôkô kurũm bõm kumên kubĩ. Bir be, mã gêdja ò pidjô djwýnhja kute me ja omã? ¹⁶Bir be, dja ò pidjô djwýnhja me'ýr tèn bôx ne me imex ne kam ò pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã, ane.

Nhym me kute maro ku'êja kuman kam kum,

—Kati, gora gê ã o anhýr kêt, ane.

¹⁷Nhym kam Jeju arek mekam no tyn djan kam memã,

—Mrãmri, ane. Mýj'ã ne Metĩndjwýnh pi'òk no'òkkam memã ja jakre?

“E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omün kam bõm kumê.

Kên ja ne kute kikremã o kajpar, kum o kajpar týxi”, ane.

Mýj'ã ne Metĩndjwýnh kabên ja, nêñ? ane. ¹⁸Ê, kên ja gêdja ga me ajô 'ã tým ne prĩne 'ã amikrakrak ne. Nhym bep ta gêdja me ajô nhiby tým ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prĩne kurê djwýnh nhimexmã ã amijã kên jakreo ane.

¹⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr te kute memã 'ã ujarênho ãmri kute o tým nhym me kute bĩnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw mex djwýnh'ã me akrekam. Nhym me kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o tým nhym me kute bĩnmã, ne kum me uma ne, kum me krãptĩtija pyma ne.

Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã.

Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1

²⁰Nãm te me kute Jeju bĩnmã o anen kam amim amã, kute kabên 'õ kupa'ã arêñh nhym me kute on o tým ne bĩnmã ne me amim amã.

Kam ne me Jeju'ýr ar kwý jano. Ar kute amijo kabên mex ne kute amijo Jeju kabên mar prãm ne kute mýjja jabej kukjêr kadjy ne me Jeju'ýr ar ano. Ar kute pa 'amýnh ne kute o tẽm ne me bajtem nhõ bẽnjadjwýrjamã arêñh nhym kute bĩnmã ne ar ã o ane.

²¹Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabên mar prãmja ne ar kum,

—Bẽnjadjwýr, nã gãm katàt me imã mýjja jarêñh mexkumrêx ne, ne katàt adjujarênho dja. Djã nã gãm te me mũa pymaje ne me mũajamã akabên mex jarê? Kati, nã gãm katàt me imã arênho aben pyræk ne, me imã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã adjujarêñh mexkumrêxo dja. Bar arým kuma. ²²Ê, djãm Metĩndjwýnh kukràdjækôt ne gu me baje bẽnjadjwýr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arê, ane.

²³Bēnjadjwÿrbê Xedja ne me kunĩmã nhÿ ne mebê idjaero aminhõ ne pi'òk kaprĩ'ã ar me 'wÿro ba. Me kute kum òr nhym kute we me utàrmã. Ja jabej ne we ar amijo kabēn mex ne Jeju kukij. Kute “Kati, kwārĩk wānh kubajtemmã pi'òk kaprĩ nhõr kêt,” anhyr nhym Xedja nhõ krākamngõnhre kute o tÿmmã, nàr kon kute, “Nà, kum angã,” anhyr nhym me ja kute o tÿmmã, ne ar kukij ne kum, —Djãm mrãmri ne gu me baje bēnjadjwÿr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã, nàr kon? ane.

Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar kadjwÿnhbê tu ar omũn kam arkum,

²⁴—Goja amrê ngõnhponho pi'òk kaprĩwão tẽ ba omũ, ane.

Nhym kam ar kum o tẽn kungã. Nhym kam arkum kubẽ ne arkum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jêtja?

Nhym ar kum,

—E kum bep Xedja karõ, ane.

²⁵Nhym kam arkum,

—Bir be, õ pi'òk kaprĩ. Dja gar kum angã nhym bep Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja gar Metĩndjwÿnhmã angã, ane.

²⁶Nãm prĩne arkum arēnh mexkumrēx nhym kam ar abenmã,

—Ije tô mã ne gwaj baje omã? Djãm nopnu: got kute mÿjja'o kupa'ã arēnh gwaj baje ajmã omã, ane. Nãm ar te me ipõkri Jejumã nõ, kute kabēn'õ jarēnh nhym ar kute o tÿmmã te me ipõkri kum nõ nhym mrãmri kabēn kõt arē. Nhym kam ar tu anhikrê, pijãm djaje anhikrê.

Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.

Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16

²⁷Nhym pãnh me ja 'ÿr bõx. Mekbê xadjudjêu ne me kwÿ 'ÿr bõx. Nãm we me, —Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane. Nãm tu me tykkumrēx ne, ane. Me ja kwÿ ne me 'ÿr bõx ne kute mÿjja jabej kukjêrmã 'êx ne kum,

²⁸—Bēnjadjwÿr, we Mõjdjê ne me bamã me badjupãnh'ã karõ ne 'ã pi'òk no'òk ne. Me'õ prõ'ÿr mõi ne kra kêt ne tyk nhym atãri kamy'õ pãnh 'ÿr mõi ne kute kum kra djirmã arẽ, ane. Kamy kumrēx 'ÿr mõi ja tyk nhym kam kamy pãnh 'ÿr mõi ja kute kum kra djir nhym kam kra kutewaja we kute bãm kamy kumrēx tykja nhõ mÿjjao aminhõmã. Nhym bep atãri ja ne kute we bãm tĩn nhõ mÿjja jao aminhõmã. Nãm ã we Mõjdjê 'ã me bamã karõo ane.

²⁹Be, kamybê 7 ne axikõt apõx. Nhym kutewaja prõ'ÿr mõi. Prõ'ÿr mõi kra kêt ne ty. ³⁰Nhym atãrija pãnh 'ÿr mõi kam ajte ty. ³¹Nhym pãnh atãrija 'ÿr mõi kam kra kêt rã'ã ajte ty. Be, nãm ar ã o anhyro tēm tãmtã: nhym arÿm kutapureja aro ino ren 'ÿr mõi adjwÿnhdjwÿ ty, kra kêt ne ty. ³²Nhym arÿm ar prõja arkõt ty, kra kêt rã'ã ty.

³³Be, nija, mã gẽdja me akubyn tĩnkam ar on? Nhym ne kute o kubajtem ne kute o prõ kêt dja 'ÿr mõi? Ar kunĩ ne ar axikõt 'ÿr ban ty, ane. Nãm ã mebê xadjudjêu Jejumã anhyro dja.

³⁴Nhym kam memã,

—Ë, pyka jabê me ar bari ne me prô'ÿr ba nhym me nire mjên.

³⁵Nhym bep me akubyn tĩkam gêdja me abenwÿr ba kêtukumrêx ne. Metĩndjwÿnh kute me'ã mex nhôr nhym me tyk nhijukri akubyn tĩn me tãm gêdja me abenwÿr ba kêtukumrêx ne. Me my prô'ÿr ba kêt nhym me nire mjên kêt. ³⁶Nãm me akubyn tyk prãm kêtukumrêx ne abenwÿr ba kêt ne. Kam ne me kute kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. Ne arÿm akubyn tĩnkam dja me kubê Metĩndjwÿnh krakumrêx ne tu tĩn ne ajte tyk kêt.

³⁷Môjdjêdjwÿ ne me tyk ne akubyn tĩnja memã o amirĩt ne. Ga me akaôk pôk ne tu mex ne ãm'ã ujarênhkam kute,

“Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, anhÿrja pumũ. Bẽnjadjwÿr'ã, Metĩndjwÿnh'ã ne ã ane. ³⁸Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tĩn ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhô Metĩndjwÿnh? Kati, Metĩndjwÿnh ne me tĩn nhô Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Me tykkumrêx kêt. Metĩndjwÿnh ne akubyn meo tĩn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwÿnh ne kubê me tĩn nhô Metĩndjwÿnh”, ane.

³⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh kwÿ ne kum,

—Be, bẽnjadjwÿr, nã gãm me wãmã arênh mexkumrêx ne, ane.

Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh ne me kum mebê xadjudjêu kĩnh kêt nhym Jeju kabêno me jao apa nhym me arÿm anhikrê. Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh arÿm kôt omũn kĩnhkumrêx. ⁴⁰Nhym kam me kunĩ arÿm kum Jeju pyman mÿjja'ô jabej kujêr kêt ne arÿm tu anhikrê.

Kritubê mÿj me'ô tãmdjwÿ jabej me kukij.

Mat 22.41; Mak 12.35

⁴¹⁻⁴²Nhym kam Jeju amipãnh me kukij. Kute memã amijã ujarênh nhym me kute mar ne kute kôt kum kator kadjy. Amrêbê ne Metĩndjwÿnh memã Bẽnjadjwÿrbê kumkati jarê, kute memã anormã. Ne kam memã Bẽnjadjwÿrbê kumkati jarê arê arê arÿm memã ano. Metĩndjwÿnh ta ne memã Jeju jano, nhym kute memã amijarêno ãm nhym me kute kum katormã, me kute kubê Bẽnjadjwÿrbê kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,

—Nãm we me Bẽnjadjwÿrbê kumkati dja kubê Dawi tãmdjwÿ'ô, ane. Metĩndjwÿnh kute me bamã anorja dja kubê Dawi tãmdjwÿ. Mÿkam ne me kum Dawi tãmdjwÿ ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi tãmdjwÿbit? Kati, kubê ne Dawi nhô Bẽnjadjwÿrdjwÿ, ane. Dawi ta ne o ô Bẽnjadjwÿr ne me ngrer'ã pi'ôk no'ôkkam ajte ta, Dawi ta ne,

“Inhô Bẽnjadjwÿrmã ne Bẽnjadjwÿr djwÿnh kabên ne kum, ‘Amrê idjubôk'ãnh nhÿ, Abẽnjadjwÿr raxkam idjubôk'ãnh nhÿ.

⁴³Ikutêp nhÿ ba 'ÿr amrê awÿr akurê djwÿnho mō ga kwÿo apardjan kwÿ nhimex’, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh inhô Bẽnjadjwÿrmã arêno ane”, ane.

⁴⁴Bir be, ga Dawi kute kum “Abẽnjadjwÿr rax” anhÿrja pumũ. Mÿkam ne me Dawi tãmdjwÿ kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwÿ kajgo? Kati, Dawi ta ne

kute o ò Bēnjadjwỳr rax, ane. Nām ã Jeju memã amijarēnho anen o me unê nhym me kute ajte kukjêr kêtumrêx.

⁴⁵Nhym me itepato Jeju kabēn maro kumex. Nhym kam Jeju me ipôkri kôt ba djwỳnhmã,

⁴⁶—Gora ar aminêje me omũ, ane. Aminêje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhwã pumũ, ane. Me wã ne me kute amibēn kadjy kute kubêkà jabjêti jangjēnh ne 'ã ba prãmikumrêx. Nhym me ajte me krãptĩ nhipôkri kute me mexo àmran kute memã rũnh jarēnh ne kute memã, “Bēnjadjwỳr, djãm ga, djãm ga”, anhỳr jabit ne me kum kĩnh. Ne mebê idjaer bikprõnh djàkam kute abeno krĩ djàkam kute amijo rũnh ne kute mebê me rũnh krĩ djà pytār prãmikumrêx. Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh ne àkuro krĩ katã kute mebê me rũnh krĩ djà pytār prãmikumrêx, ne kute mỳjja rũnh, mỳjja mexbit kur prãmikumrêx.

⁴⁷Nām ã me amijo rũnho bao anen kam ate ajte me 'uwtĩ krão apan mebê mỳjja kunĩ akĩ ne kam ajte ajkwaobit Metĩndjwỳnhmã kabēn rũnh ne, ne kum kabēn jabjêo ku'ê. Nām me 'êx ne amijo mex ne kum kabēn ne. Bep kati, me axwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh me kuràm memã pãnh rax jarēn prĩne me kuràm meo ajkê. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminêje me wã pumũ”, ane. Nām ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me kute amijo mex, amijo rũnh ne kute amijaxweo bipdjurja'ã ã arkum karõo ane.

Me'õ 'uwtĩ kute ò pi'òk kaprĩ nhõr.

Mak 12.41

21 ¹Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ỳr rã'akam ne ã arkum anhỹro nhỹ, arkum 'ã ujarēnho nhỹn 'ã ujarēnh pan kam ibôn nhỹn kàjmã krãn arỳm ari ar me omũ. Nhym me ò nêkrêx krãptĩ, ò pi'òk kaprĩ krãptĩja Metĩndjwỳnhmã me kute pi'òk kaprĩ nhõr djàkam kum pi'òk kaprĩ rēnho kumex, aben nhitepã kum kam rēnho kumex. ²Nhym kam me'õ nija, me'õ ni 'uwtĩ kubê mjēn tyk nhym ò mỳjja kêtja ngõnhponhreo pi'òk kaprĩ byn o tēn kam kum kumê. Amãnhkrutkam pãnh ngrire ne amē kubyn o tēn kam kumê. ³Nhym Jeju arek omũnho nhỹn kam arkum, —Ba ar amã arê, me'õ 'uwtĩ ja ne ò mỳjja kêt, ne tu me kuràm ò pi'òk kaprĩ raxo tēn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kuràm pi'òk kaprĩ raxo tēn kum kungã. ⁴Me ja ne me ò pi'òk kaprĩ kumex ne kam 'ã kàtām ne kumex. Ne kam 'ã kàtāmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhym bep me'õ nija ne ò pi'òk kaprĩ kêtê, pi'òk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krēn ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'o nõi kêtê. Kam ne ba ar amã, “Nām me kuràm pi'òk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arê”, ane.

Akubyn bõx djà kukām mỳjja apõx tẽ.

Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k 4.1; A Xim 3.1

⁵Nhym ar kwỳ abenmã Metĩndjwỳnh nhõ kikretija jarēnho mõi. Ne abenmã,

—Kên ja ne mexkumrêx. Nhyim me o kike nhyim kînhkumrêx. Ja ne kike jao kînh ne. Ê, nhyim me kwỳ kute Metîndjwỳnh nhõ kikretio kînh kadjy kute apỳnh mỳjja aben kadjy ôrkam kute o kike ja kînhkumrêxja pumũ, ane.

⁶Nhyim kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje omũnhwã gêdja ô akati, o bikênh djã nhõ akati 'ỳr bõx nhyim me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kên aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhyim kam kên'ô aben nhiby nôr kêtumrêx, ane.

⁷Nhyim ar kum,

—Bênjadjwỳr, nhỹnh amex 'ôkam dja me kurê djwỳnh o ane? Mỳj gêdja kukãm apõx bar omũn kam kôt ô akatimã ikaton ô akati ma? ane.

⁸Nhyim kam arkum,

—Ar amijã ano tỳx, gê me'ô ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metîndjwỳnhbê ar ajo akêx kêt. Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bõx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imê. Amijã imên arỳm memã, “Me anhõ Bênjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metîndjwỳnh ijano ba tên bõx. Ba ibê Kritu”, ane.

Ne kam ajte,

—Ota arỳm akubyn bõx djã nhõ akati kato, ane. Kwãrĩk wãnh gar me wã kabên mar ne mã mekôt abikamênh ne ar mekôt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

⁹Gêdja me abeno kurê djwỳnh ne abenwỳr prôt ne aben nhimexo ba gar omũn kôt ama. Nhyim ajte me kwỳ ta ô pykakam ô bênjadjwỳro kurê djwỳnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mỳjja ja man atĩn prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrêx gêdja me ã o anhỹro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ỳr o têm rã'ã, ane.

¹⁰Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nã, apỳnh me ba djãri gêdja me abenwỳr prôt ne aben nhimexo ba. Nhyim apỳnh pyka abenã rôrõk djãri dja me abeno kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba.

¹¹Apỳnh pyka djãri gêdja kam pyka tertet ne, tertet rax ne. Nhyim prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Nhyim apỳnh me kanê djãri me kwỳ nhimex ne. Nhyim mỳjja rũnh, mỳjja pymadjwỳ kàjkwa kurũm apõ:x ne kumex.

¹²Nhyim bep mỳjja ja apõx kêtĩ gêdja me ar ajo rôrõk ne prĩne ar ajo ajkê. Ne me bikprõnh djã'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo môn me bênjadjwỳrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytãn mebê ijê djakam ar arê. Ar amã ijabê ne amã ikĩnhkôt gêdja me me bênjadjwỳr'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo mrã. Me bênjadjwỳr krymê me bênjadjwỳr rũnh'ỳr ar ajo mrã. ¹³Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjã ny'a ajarê gê me kuma. ¹⁴Kam gêdja gar adjumar punu kêt ne amim, “Mỳj ikabên gêdja me amiwỳr ijo tẽ ba arê”? anhỹr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã idjãprãrmã ikabên ja on”? anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh gar ã amim anhỹr kêt, anhỹr djwỳnhhrãm ã amim anhỹr kêt.

¹⁵Bep kati, ba gêdja ba ar ajamakmã ikabên wadjã. Ba gêdja ba ar amã ikabên jarê gar kam ikabên ja tãm memã arê nhyim kam ar akurê djwỳnh te ar amã ãm tỳx ne kute kabên'ô mar ne kute bẽno ar ajapanhmãn tu anhikrê. ¹⁶E kum ã, ar abãmmê, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm

gêdja me ar akurê djwýnh'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã nhym me ar akwý pa. ¹⁷Ikôt ar abikamênham dja me kunĩ kum ar akurê ne.

¹⁸Nhym bep Metĩndjwýnh ta gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prĩne ar apumũnh 'ãno dja. ¹⁹Gora ar memã adjãm tỳx. Dja gar adjãm tỳx ne 'ãno djan arým tu atĩnkumrêx.

²⁰Gêdja krãkamngôn Djeruxarêmã ipôk mō ne 'ã aben krākã proo mō gar kam omũn arým kôt ama. Mrãmri ne arým ô akati tēpo tē, Djeruxarēo bikēnh djã nhō akati tēpo tē, me kute me amōr djã ngrãnh ne kute prĩne kapōnhmã ne arým tēpo mō. ²¹Kam gêdja Djeruxarē bu'ã pyka ja nhidjibē Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ýr prôt ne. Nhym bep krĩbē me ja gêdja me amikrã kêt mex ne amijã maje kurĩm kato. Nhym purkam me jamē, bākam me jamē gêdja me ajte akubyn ũrkwãmã mōr kêt. Dja me tu ãm kamã ajmã, apýnh krãnh'ýr ba. Akubyn krĩmã mōr ne bōx ne ajte akubyn prôt kêt. Tu ãm kamã amũ prôt ne.

²²Be, akati kaprĩ ne ja. Akati kĩnh kē:tkumrêx ne ja. Mrãmri gêdja Metĩndjwýnh me axwekam ngryk ne me axwe pãnh prĩ:ne meo ajkē. Anhýr djwýnhřãm ne Metĩndjwýnh pi'ôk no'ôkkam ja kunĩ'ã ajarē. Dja ô akati 'ýr bōx, anhýr djwýnhřãm Metĩndjwýnh kute pi'ôk no'ôkkam arēnh jakôt dja 'ýr bōx ne kam kôt ã o anhýro tē.

²³⁻²⁴Be, akati ja dja kaprĩ ra:x ne. Watĩre me nire tujarô, watĩre me nire kute kra karãre jamýnhja. Mã gêdja me ja krãkamngôn pymaje prôtja on? Metĩndjwýnh gêdja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prĩne kam meo ajkē, me axwekam. Metĩndjwýnh ta gêdja pyka ja'ýr me kurē djwýnh jano nhym me me'ýr bōx ne Djeruxarêmã ipôk ne kam prĩne me imexo mō. Kãxdjwa kajgoo me kwý nhimex ne kam amipardja'ã me kwý pa 'amýn kam apýnh me bajtem nhō pykakôt me kungrã. Krãkamngônhre bajtem ja gêdja prĩne Djeruxarēo ajkē, prĩne o ajkēn kungrãnjãm o mrãn kurēn kam arým mýrbē kam ajkarē. Kam bikarēr rã'ã: nhym arým me kute meo bikēnh djã nhō akati apēx. Arým me bajtem nhō akatija apēx nhym arým me mã mō.

²⁵Nhym kãjkwakam mýjja pumũnh kêt kwý rax dja apôx. Mytmē mytyrwýmē kanhêtirekam gêdja mýjja apôx ne kumex. Nhym pykabêdjwý ngô rax dja tãm ne aben pumjuw ne mũa bē abenã ajkapĩ ne kam rãrã:ko nō. Dja me apýnh ô pyka djãri omũn kam abenmã,

—Mýj got ja? Mýkam? anen kam umar punure. Te kute mýjja'ô marmãn mýjja'ô mar kêtumrêx ne kam axwe umarre. ²⁶Ne kam terteto kumex. Mýjja puma kator ne kute prĩne pykao bikamýr ne kute prĩne meo bikēnh pymaje ne me terteto kumex. Nãm me amijã ja kamnhĩx ne kam tĩn prã:m ne. Te tĩn prãme ne kam terteto kumex. Djãm mýjja puma ngri: ne apôxmã got me umaje tertet kêt ne. Kãjkwakam apýnh mýjja tỳ:x dja amingrêk ne.

²⁷Kam gêdja ba me'ýr bōx nhym kam me kunĩ ipumũ. Ije amijo inhĩ dja ba imextire ne itỳxkumrêx ne ipyma:kumrêx ne. Kam dja ba kãjkwakam kakrã kôt bōx nhym me kunĩ: arým ibôxkôt ipumũ. ²⁸Kukãm ne mýjja

apôxja. Bir be, gêdja mỳjja ja arỳm apôxmo krax ga kam ar amikam atỳx. Amikam atỳx ne akĩnh ne. Arỳm ije ar apytarmã me awỳr ibôx 'ỳr, ane.

²⁹Ne kam ajte arkum atemã mỳjja 'ô'ã ujarênh jakreo tẽn arkum,
—Gop ar pidjôbê pigêremê rãmtãxtemê pĩ kunĩ ma. ³⁰Amex kutã gêdja 'ô ingrã gar kam arỳm amexmã kamnhĩx nhym kam arỳm amex ne.

³¹Bir be, gêdja ba ije ar amã mỳjja jarênhja ã apôx môr ane gar kam arỳm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibênjadjwỳr rax ne ipymao ije me utàr ne ar meo ibamã arỳm 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôx tẽn. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã, nhym bep ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija apôx mỗ.

³²Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar anhõ krôkam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêttri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. ³³Ikabên kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamê kàjkwa ã apêx nhym bep ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mỳjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

³⁴Gora ar ikam amakbê amijã ano tỳx ne amijãno dja. Gar mrãmri akukràdjã mexbito atêm rã'ã. Kwārĩk wãnh gar kadjwati kangôkôtbit[§] ar aban o akôm nhym kute bôm ar ano rênh ne prĩne kute ar ano kamrêkwã wãm nỗ. Ne kôt arĩk ar abawã gêdja wãm nỗ. Kwārĩk wãnh gar pyka jabêbit adjumar punukôtbit ajamak bẽn ne o aba kêt. Dja gar ã ar anhỳr aba ba kam ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarênh on? ³⁵Kute mrãmri ne me mrymã krĩn kute aêrbê parja pyrãk. Be, dja ba ã anen ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo ane.

³⁶Kukãm dja ã mỳjja kunĩ apôx tẽn. Kadjy ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek Metĩndjwỳnhmã amijo adjã'wỳr rã'ã gê ar ajo tỳx. Gar atỳx ne mỳjja punu apôxkam ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam amikam apijãm kêt ne ikabem aku'ê. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôxja ikabem amikam apijãm kêt ne aku'ê.” Nãm ã Jeju arkum bôx djã nhõ akatimê kukãm mỳjja apôx djã nhõ akatimê arkum arênho ane.

³⁷⁻³⁸Ne kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwỳnh kukràdjã'ã ujarênh tẽn. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarênh tẽn. Nhym amykry nhym kam krãnhbê Oriwêre'ỳr tẽn kam ikwã. Nhym akati nhym ajte akubyn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽn kam ajte memã 'ã ujarênho dja. Nhym me kryrãm 'ỳr ban bôx ne ujarênh ma nhym amykry nhym me mã ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhỹro tẽn.

Me kute Jeju bĩn kadjy o aben maro ỳr.

Mat 26.14; Mak 14.10

22 ¹Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ akati, amrêbê Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhym me mã kôt kute mar nhõ akati arỳm o rãm ne ja o mỗ. Kam ne me djwỳponhrebit ku.

§ 21.34 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

²Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me abenmã Jeju'ã karõo mō. Mete bĩnmã ne me abenmã 'ã karõo mō. Ne kam me kum me kàtàmja pyrna ne. Me kàtàm ja ne me kunĩ kum Jeju kĩnhĩ. Nhym bep me ja, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me kum kurẽ ne kam kute bĩnmã abenmã 'ã karõo mōn kam kum me kàtàmja pyrna ne.

³Nhym kam Xatanaj Djudamã wadjà. Jeju kôt ba djwỳnhbê 12'õ ne Djuda. Idji 'õ ne Ikadjĩ. Kumã ne Xatanaj wadjà. ⁴Arỳm Djudamã wadjà nhym kam arỳm mã me'ỳr tẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam krākamngōnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn bōx nhym me abenmã 'ã àpnēnhō nhỹ. Nhym kam me kum,

—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me abĩn amã kurẽ kêt, ane.

⁵Nhym kam arỳm me kĩnhkumrẽx. Kĩnhkumrẽx ne kam kum,

—Mexkumrẽx. Gêdja bar kam pãnh amã pi'òk kaprĩre ngã, ane.

⁶Nhym kam “Ã” ane. Nhym kam me arỳm kum pi'òk kaprĩre ngã nhym kam amim kubyne kam ate kato. Katon kam arỳm Jeju'ã amim karõo tẽ. Me 'ã bikprõnh kêtĩri, me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

Me kute Jeju bĩn kêtĩri kôt ba djwỳnhmẽ ro'ã õ kwỳ krẽn mex.

Mat 26.17; Mak 14.12

⁷Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt mete djwỳponhbit kur nhõ akati arỳm kato. Kam ne me apỹnh ũrkwākam Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'átomti pan kubōn kuku. Amrêbê Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne me ã o ane. ⁸Kam ne Jeju kôt ba djwỳnh jano. Nãm Pedrumẽ Djuão ar anon arkum,

—Ar tẽn ar ikutêp mrykĩ'átomti jabatãnh nyrewã bĩn aga. Bar wãm bōx gwaj kukrẽ. Gwaj baje Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'átomti krẽ, ane.

⁹Nhym ar kum,

—Nhỹnh gêdja bar ar akutêp mry ga? ane.

¹⁰⁻¹¹Nhym kam arkum,

—Ë, ba ar amã arẽ. Gêdja gar tẽn krĩ'ỳr bōx nhym me'õ my ngōo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhym ũrkwãmã wadjà. Gar kôt wadjàn kam õ kikre djwỳnhjamã kum, “Bẽnjadjwỳr ne amã, ‘Nhỹnh kumoka'ê ja ne me bōx ny kadjy, dja ba ikôt ba djwỳnhmẽ ro'ã bōx ne kam inhõ kwỳ krẽ? Ar ije Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'átomti krẽ?” ane.” ¹²Dja gar ã kum ane nhym kam ar amã kumoka'ê rax jakre, kỳjrũm imōkkam kumoka'ê raxwã jakre, kapõnh pro, arỳm o mex pro, kam gêdja gar ar ikutêp agan adjĩ, ane.

¹³Nhym kam ar tẽn kam kajpa. Kute arkum arẽnnh kôtô. Kute arkum arẽnnh kôt ne ar tẽn me'õja pumũn kam kôt tẽn ũrkwãmã wadjàn kam ar kutêp mry ga.

¹⁴Nhym Jeju kute kôt ba djwýnhô mörja'ã arým apajrüm myt tẽ. Nhym ar bôx ne kam ro'ã õ kwý krênMã arým nhỹ. ¹⁵Nhỹ nhym Jeju arkum, kôt ba djwýnhbê 12mã,

—Ba ne ba imã gwaj baro'ã banhô kwý krên prãmkmrêx. Itokry kêtri gwaj baro'ã baje Metĩndjwýnh me irôbê mrân̄h nhô akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krên prãmã. ¹⁶Ê, ba ar amã arê. Ja dja ba krên o ino re. Ne kam ajte krên kêt 'iry:n kam Metĩndjwýnh me kadjy bẽnjadjwýr ne kute me utâr ne kute ar meo bakambit gẽdja ba ajte inhô kwý krên djã djwýnhja krê, ane.

¹⁷Ne ngôn̄hkrâkam uba kangôjadjwý byn 'ã Metĩndjwýnhmã ôdjân̄h jarên kam arkum,

—Mĩ, ar jao ikô, aben nhitepã o akômo mō. ¹⁸Ba ar amã arê, gar ama. Ije pidjô kangô ikômo krã'yr ne ja. Metĩndjwýnh kute amim ô me ja kunĩ pytâr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikô.

¹⁹Ne kam ajte djwý ja byn 'ã Metĩndjwýnhmã ôdjân̄h jarên kam kokijn apýnh arkum kungãn arkum,

—Ê, inhĩ ne ja. Inhĩ'ã ne ba djwý jakren ar amã kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pĩte'y'ã inhôn ibĩ. Dja gar akuprôn inhĩ ja'ã djwý jakren krê. Dja gar krên ã imaro anen imar rã'ã ne, ane.

²⁰Nhym ar ô kwý krên pa nhym kam ajte uba kangô byn kam arkum,

—Ikamrô'ã ne ba pidjôbê uba kangô jakre. Dja me ibĩ nhym kam ityk jakôt dja ikamrô ã me akadjy prôt ne bixabjêr ane. Ikamrô jakôt gẽdja Metĩndjwýnh me amã kukrãdjã ny, kabên ny jarên̄h mãm̄dji.

²¹⁻²²Ê, ikuri ýr ne ô kwý krêno ýr ja gẽdja ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrêbê ne Metĩndjwýnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karô. Kute amim ijã karôjakôt gẽdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôxja gẽdja me ibĩ. Watĩre kute ikurê djwýnhmã ikanga djwýnhwã. Ta gẽdja tokry rax ne, ane.

²³Nãm ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwýnhja abenmã,

—Ije, mýj gwaj bajô dja gwaj kurê djwýnhmã kanga? ane. ²⁴Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwýnhdjwý abenbê bẽnjadjwýr pytáro kumex. Ne abenmã,

—Ba gẽdja ba gop ibẽnjadjwýr raxo ar ajakre, anhýro kumex.

²⁵Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bẽnjadjwýr rûnh kabêno meo atom ne ar meo ba. Nãm we memã, “Idjukaprikôt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadjy ne ba ibẽnjadjwýr rax”, ane. Nãm we ã me bajtemkam me bẽnjadjwýr we ã ane.

²⁶Bep kati, ar ga dja gar ã anhýr kêtkmrêx ne. Dja gar ajô abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure pyrâk ne me katên tẽ. Ne ar ajô amikam aben kadjy abẽnjadjwýr jabej gẽdja ga tu ar memã adjâpên̄h aba. ²⁷Nhym ne bẽnjadjwýr raxo kute aben jakren̄h? Djãm kum ýr nhym kute 'ýr ômrôo tẽmja? Nâr kon djãm kum âpên̄h ne kute kum ômrô ne o tẽmja?

Kum ÿrja. Bep kati, ba ne ba te ibēnjadjwÿr raxo me bēnjadjwÿr kunĩ jakren tu amijo ikātām ne ar ar amā idjāpēnh iba. Dja gar ā ikudjwa ane.

²⁸Ē, ar ga ne gar amexkumrēx. Nām me te kum ikurēn ijo ajkē gar mā ijā angrā tÿx ne. ²⁹⁻³⁰Kam gēdja ba akati 'ōkam arÿm ar ajā bēnjadjwÿr rē. Ibām ne ijā bēnjadjwÿr mē ba kam badjwÿ amidjō'ā ar ajā bēnjadjwÿr rē. Kam dja gar inhō pyka djwÿnhkam ar akadgy ibēnjadjwÿr ne ije ar ajo ibakam ikōt anhō kwÿ krēn kōt ikō. Kam dja gar me bēnjadjwÿr rūnh krī djākam memā akrīn ar meo aba, apÿnh me kute mekbē idjaermā idji jarēnh djāri kubē 12jamā akrīn ar meo aba, ane.

³¹ÿ, Ximāo, Ximāo, ota arÿm Xatanaj ar ajā Ibām ma, kute ar akabimā, mrāmri ar amā ikīnh ne ijā angrā tÿx ne ar ikōt aba jabej. Kute mrāmri ne me kute bāy 'ykā katēk ne kute djwÿ kapīn djākam krīn kute kapīn ja pyrāk. Dja ā Xatanaj kute ar akabimā ā ar ajo ane. ³²Ē, Ximāo, ba ne ba arÿm Ibāmmā ajo a'uw. Ijā angrā tÿx ne mā ikōt abikamēnh ne ar ikōt aba kadgy. Dja ga mekōt ikangan kam akubyn aje iwÿr amijo akēxkam gora akamydjwÿo tÿx, ane.

³³Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bēnjadjwÿr, ba dja ba apymaje iprōt kētkumrēx ne. Gēdja me kute abē ijē jabej akōt ibē ijē. Ne kute abīn o mōr jabej akōt ibī, ane.

³⁴Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amā arē, Pedru. Akamāt ja tāmkaŋm ōkrēnē'ānh kār kētri dja ga amijā maje memā ajēxo dja. Memā aminēje ajēxo adjāmo amānhkrut ne ikjēkēt ne memā, “Kati, ije tāwā pumūnh kēt”, ane. Be, dja ga ā memā ijā ane. Ba arÿm amā arē, ane.

³⁵Nām Jeju ā Pedrumā anen kam ajte arkum,

—Ije ōbē ar ajanor gar anhykam amōr ne aje anhō katōk'y djā, aparkā 'ō byr ne o amōr kēt ne ajēnh 'ō aje tur ne o amōr kētja, djori kam ar anhō mÿjja kēt? Ne kam ar anhō kwÿ krēn djā kēt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhō mÿjja, kam ar inhō kwÿ krēn djā. Me ne me ar imā kungā, ane.

³⁶Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemā. Jakam dja gar anhō katōk'y djāwā jamā ne ajēnhdjwÿ'ō tun o mō. Ne anhō kàxdjwa kajgo kēt jabej on kadgy aminhinōkātiwā ngān pānh pi'ōk kaprī byn amim o 'ō byn ar o mrā. ³⁷Ba ar amā arē. Arÿm ne me kute ibīnmā arÿm ijo rā:m ne jao tē. Amrēbē me kute Metīndjwÿnh kabēnkam ijā pi'ōk no'ōkkam kute,

“Nām me o axwen me axwemē ro'ā kubī”,

anhÿr ja arÿm kator 'ÿ:r. Amrēbē me kute ijā pi'ōk no'ōk ja gēdja mrāmri on kato nhym me omū, ane.

³⁸Nhym ar kam kum,

—Bēnjadjwỳr, omũ, ota ar inhõ kàxdjwa kajgo amãnhkrut, ane.

Nhym kam arkum,

—Ă, aj, anũ, ane.

Pidjókókam Bämmã amijarēho ỳr.

Mat 26.36; Mak 14.32

³⁹Nãm arkum “Anũ” anen ate kikre kurũm katon krãnhbê Oriwêre'ỳr kôt ba djwỳnhõ mỗ. Kute 'ỳr aro mỗr tũmja 'ỳr ne ajte aro mỗ. ⁴⁰Ỗr aro mỗn aro bỗx ne kam arkum,

—Ar Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ă ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

⁴¹Arkum anen ate tẽn ỳro rãm ne nĩj. Nãm kôt ba djwỳnhmã iren tẽn ỳro rãm ne nĩj ne kônkrão nhỹ. Ne kam arek Bämmã kabêno nhỹ. ⁴²Ne kum,

—Djũnwă, aje ibê ikapřija kadjâr jabej on ibê kaba. Aje ibê ikapřĩ kadjâr nhym me kute ibĩn kêtma ne ba amã amijarê. Nâr kon, dja ga mrãmri ibê kadjâr kêt jabej ba tu mrãmri itokryõ itēm ră'ă. Djãm ba ne ba amimar kôt ar amijo iba? Kati, akabēnkôt ne ba amijo iba, ane.

⁴³Nhym kam kàjkwa kurũm kadjy mrãnh djwỳnh 'ỳr ruw ne kam o tỳx ne. ⁴⁴Nhym kam akubyn Bämmã amijarēho nhỹ. Kapřĩ raxkam ajte akubyn přĩne kum amikôt amijarēho nhỹ. Kapřĩ raxkam ne ô djâkam tokry. Tokry raxkam ne arỳm 'ă ngô pepeko dja. Djãm 'ă ngô? Kati, kamrô ne prôto dja, pykakam totoko dja. ⁴⁵Ne Bämmã amijarēho nhỹn kam kum amijarēnh pan kàjmã djan kam akubyn kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh arek ôto kumex. Kapřĩ raxkam arek ôto kumex. ⁴⁶Nhym kam arkum,

—Mỳkam ne gar arek anhôto akumex? On ar kàjmã djan Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ă ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

Me kute Jejuo tỳm.

Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3

⁴⁷Arkum kabêno âm ră'ă nhym arỳm me kute pa 'amỳnh ne o mỗrmã arỳm 'ỳr bỗx. Me krăptĩ ne me arỳm 'ỳr bỗx. Djuda, Jeju kôt ba djwỳnhbê 12ja'ô ne 'ỳr meo mỗ. Ne kam kute o tỳm ne kute ine kaôrmã 'ỳr tẽ. ⁴⁸Nhym kam kum,

—Djuda, djãm aje inhine kaôro atēm pro aje memă ijo atỳmmă ne ga iwỳr tẽ? Nă gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awỳr ibỗxja ijo anhôbikwan inhine kaô, ane.

⁴⁹Nhym kam Jeju nhô àpênh bu'ă ku'êja arỳm kuma, tu amikam kuman kum,

—Bēnjadjwỳr, djãm ar ije kàxdjwa kajgoo me ja parmă? ane. ⁵⁰Nhym ate ar'ô me'ôjamă akabê, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax nhô àpênh ja'ômă akabên toxy anen arỳm amak nhikjê ta, amak djubôk ne kuta. Nãm tu amak toprik ane nhym wãnh amak tỳm.

⁵¹Nhym kam Jeju,

—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak djãm djà kupê nhym arỳm ajte amak mex ne.

⁵²Nhym kam me kute pa 'amỳnhmã 'ỳr mōrjamã, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh nhō kikretikam krākamngōnhmẽ mebēngēttemã,

—Ije djãm idjākĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã iwỳr anhō kômẽ anhō kàxdjwa kajgomẽ o mō? ane. ⁵³Myt kunikôt ne ba me akam ar Metĩndjwỳnh nhō kikretikam iba ga me kam kam ijo atỳm kêt ne. Nà, mrāmri me anhō akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute akamàt kô tyk pyrāk. Nãm prĩne me bajo ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amỳnhmã iwỳr mō, ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15

⁵⁴Nãm ã memã ane nhym kam me pa 'amỳn kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳr rax nhō kikre'ỳr o mō. 'Ỳr o mō nhym kam Pedru mekôt tẽ, nĩjar memã kre rax ne tẽ. ⁵⁵Nhym me arỳm Jejuo mōn o bōx, me kute pa 'amỳnhja ne me arỳm o mōn o bōx ne kam kikre nhipôkri kēnh ngrire jakam amim kuton kam 'ã ànhũnho kumex. Nhym kam Pedru mekôt tēn 'ỳr wadjàn kam me ikô'ã nhỹ. ⁵⁶Nhym bēnjadjwỳr nhō àpēnh kurererja kuwy pōkmã omũ ne kam 'ỳr tēn kam no tyn djan kam memã,

—Tāwādjwỳ ne arkôt ba, ane.

⁵⁷Nhym kam Pedru aminêje 'êx ne kum,

—Kati, arkati. Ije tāwā pumũnh kêt, ane.

⁵⁸Nhym adjynkêt ne me'ō mydjwỳ 'ỳr bōx ne omũn kam kum,

—Gadjwỳ ne ga abê ò àpēnh'ō, ane.

Nhym kam kum,

—Kati, arkati. Ibê ò àpēnh kêtê, ane.

⁵⁹Nhym 'ātũm nhym ajte me'ō myjadjwỳ 'ỳr bōx ne 'ã no tỳx mex ne 'ãno djan memã arēn memã,

—Mrāmri ne tāwādjwỳ arkôt ba. Kubê pykabê Garrêja kra'ō, ane.

⁶⁰Nhym kam kum,

—Kati, ije akabēnwā mar kêt. Ije akabēnwā mar prām kêtikumrēx, ane. Ne kam kabēno ỳr rã'ã nhym 'ã ôkrēnē'ãnh kà. ⁶¹Nhym kam Bēnjadjwỳr 'ỳr akēx ne omũ. Nãm ar aktã aben pumũ. Nhym kam arỳm Pedru Bēnjadjwỳr kabēn ma. Kute anhỹr djwỳnhhràm kum kabēn jarēnh ja ne arỳm kuma. Kute kum,

—Akamàt ja tāmcam ôkrēnē'ãnh kār kētri dja ga aminêje ajēxo amānhkrut ne ikjê kêt ne memã, “Kati, ije tāwā pumũnh kêt”, anhỹr ja ne arỳm kuma. ⁶²Ne kam katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mỳr rax ne.

Krākamngônh kute Jeju'ã bēno bikēnhô ãm.*Mat 26.67; Mak 14.65*

⁶³Nhym me kute Jeju pumũnhô ku'êja kam bēno ajkēn tak ne. ⁶⁴Nãm me no'ã pron kam apỹnh tak ne kam kum,

—Aj, goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arẽ, ane. ⁶⁵Nãm me prĩ:ne o ajkẽ. Nãm me aprỹ:o kumex.

Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.*Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12*

⁶⁶Nhym arỹm akati nhym kam mebê idjaer bēngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỹnh mar djwỹnh nhõ bēnjadjwỹrmẽ me kute Mõjdjê kukrãdjã mar djwỹnhmẽ, me ta ne me aben pydjĩn amiwỹr Jeju 'uw. Nhym kam me me'ỹr Jejuo mõn o bõx ne me kabem kudja. ⁶⁷Me kabem kudja nhym me kum,

—Goja on me imã amijarẽ. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bēnjadjwỹrbê kumkati, nēn? Goja on me imã amijarẽ, ane.

Nhym kam memã,

—Got ba ren me amã amijarẽ ga ren me amim imar kêtukumrẽx ne.

⁶⁸Ba ren badjwỹ me akukij ga ren me imã arēnh kêt ne. ⁶⁹Nhym bep jakam gêdja ba on Metĩndjwỹnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ba ije amijo inhĩ ne ibēnjadjwỹr raxkam gêdja ba ubôk'ãnh nhỹ, ane.

⁷⁰Nhym kam me kunĩ kukij ne kum,

—Djãm abê Metĩndjwỹnh kra? ane.

Nhym kam memã,

—Ãã, kôt ne ga me aje arēnhwã, ane.

⁷¹Nhym kam me abenmã,

—Bir be, arỹm ta kute amijo Metĩndjwỹnhja ma. Mỹj kadjy dja gu me ajte me'õdjwỹ kukij? Kati, ta ne arỹm amijarẽ gu me arỹm kuma, ane.

Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.*Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28***23**

¹Nhym kam me rũnhja eku:n kãjmã djan mũjar Piratu'ỹr o mõn o bõx. ²O bõx ne kam Piratumã Jeju kãmex jarēn kum,

—Ê, tãmja ne axwere. Tãwã ne ar me ibê idjaer noo biknoro ba. Ba meo tỹm ne awỹr o mõ. Nãm we me imã, “Kwãrĩk wãnh ga me bēnjadjwỹr raxbê Xedja me kunĩmã ỹr djwỹnhmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt”, ane. Ibê me anhõ Bēnjadjwỹrbê kumkatikam gêdja ba ipymao ar me apytàn me ajo iba, ane. Nãm we ã me inoo biknoro ane, ane. Nãm ã me Jejuo 'êxo ane.

³Nhym kam Piratu Jejumã,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bēnjadjwỹr rax? ane.

Nhym kam kum,

—Ãã, kôt ne ga me aje arēnhwã, ane.

⁴Nhym kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me krãptĩmã,

—Nã bãm te kukij. Ajmã kute kêt. Axwe kêtukumrêx, ane.

⁵Nhym kam me mã kum 'ã apnê. Kum 'ã apnê:n kum,

—Kati, nãm prĩne aben kadjy memã 'êx mõi. Nãm Garrêja kurũm tẽn Djudêjakam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Nãm krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne jakam arỳm bõx, ane.

Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.

⁶Nhym Piratu me kabẽn ja man kam abej me kukij ne memã,

—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.

⁷Nhym me kum “Ãã” ane. Garrêjakam me ja nhõ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji. Ajbir Djeruxarêkam bõx. Kam ne Piratu Erodji'ỳr Jeju jano, Erodji kute Piratu kudjwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam ne kum ano. Nhym me arỳm 'ỳr o bõx. ⁸Nhym Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrêx ne. Amrêbê ne Jeju'ã ujarênh man kam te kute tãri omũnh prãmẽ. Nhym kam me arỳm 'ỳr Jejuo mõi o bõx nhym kam kĩnhkumrêx ne. Kute kum mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx nhym kute omũnhmã ne bit 'ã kamnhix ne. ⁹Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ ne. Nhym mrãmri bẽn kêt mex ne dja.

¹⁰Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõdjê kukràdjã mar djwỳnhmẽ ne me Jeju kuri ku'ên kam mã kum arê. Kum kàtãm jarênh ku'ê. Djã nãm me akrànmã kum arê? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarênh bẽ: ne. ¹¹Nhym kam Erodji õ krãkamngõnhremẽ ro'ã Jeju japrỳ ne 'ã keket ne kam kum me bẽnjadjwỳr kã jadjàn kam akubyn ajte Piratu'ỳr ano nhym me ajte akubyn 'ỳr o mõi o bõx.

¹²Nhym Erodjimẽ Piratu ar myt tãmkam abeno õbikwa. Jejukõt ne ar abeno õbikwa. Amrêbê ne arkum aben kurê ne kam ajbir arỳm Jejukõt abeno õbikwa. Piratu kute Erodji'ỳr Jeju janorkam ne ar arỳm abeno õbikwa.

Piratu kute Jeju bĩn kadjy memã kanga.

Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39

¹³Nhym me akubyn Piratu'ỳr Jejuo mõi o bõx. O bõx nhym kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me kute meo ba djwỳnhmẽ me kàtømmẽ meo akprõn kam memã,

¹⁴—Ê, tãm ne ga me iwỳr o mõi o bõx ne kam imã, “Tãmja ne ar me inoo biknoro ba”, ane. Ba kam te kukij, te me anhipõkri kukij, nhym ajmã kute kêtukumrêx. Mexkumrêx. Nã gãm me ajêx ne arĩk kàmex jarê.

¹⁵Nhym Erodjidjwỳ te ikudjwa kukij nhym mexkumrêx. Ga kute ajte akubyn me bawỳr anorja pumũ. Be, mỳj kadjy dja ba kubĩ? Ije bĩn prãm kêtê. ¹⁶Kam dja ba tu kaprêprêk kajgon ano, ane.

17-19 Nhyam kam me kunĩ axikôt kum 'ã àpnênho kumex. Ne kum,

—Kati, on o tẽn abĩn me imã Baraba bõm amẽ, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwỳnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar kunĩkôt me pỳnh ne bõm me rẽnho tẽ. Me axwe nhyam kute mebe ijêja ne bõm me rẽnho tẽ. Baraba ne axwekumrẽx. Nãm me bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx nhyam me me bẽnjadjwỳr'ỳr prõt ne, nhyam ta adjwỳnhdjwỳ me kwỳ pa. Tãm ne Piratu kubê ijê. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rũm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

20 Nhyam Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabẽn ne memã,

—Ba kum inhiren ano, ane.

21 Nhyam me kàj bê: 'ã kum apnên kum,

—On pĩte'y'ã anhõ. On pĩte'y'ã anhõ, anhỹro kumex.

22 Nhyam kam ajte memã,

—Tõ mykam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhyam axwe kêtumrẽx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtê. Dja ba tu kaprêprêk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arỳm ajte te memã ane.

23 Nhyam me mã 'ã kum apnê. Nãm me kàj bê kum 'ã àpnênho kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhõ, on pĩte'y'ã anhõ, ane. Nãm me tỳxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabẽn katy. 24 Nhyam kam me umaje “Ã” anen tu memã kanga.

25 Nhyam me'õ kute bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx ne ta kute me kwỳ parja Piratu kaba. Me kute Piratumã “Me imã Baraba bõm amẽ”, anhỹr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krākamngõnhre kute Jeju bĩnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bĩnmã. Nãm me kum 'ã àpnênho katyk mex ne. Nhyam kam arỳm me kute bĩnmã memã kanga.

Me kute pĩte'y'ã Jeju nhôr.

Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17

26 Nhyam kam krākamngõnhre arỳm o mō. O mō nhyam kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn me kajpa nhyam me pa 'amỳn ikreikam pĩte'y djĩn kam kum,

—Kum amỳ, ane.

Nhyam kam kum kumỳn o Jeju katẽn o mō. 27 Nhyam me itepato kôt mō. Nhyam me niredjwỳ kôt mō. Mõrkôt abej mỳr mō, kàj bê abej àmra mō.

28 Nhyam Jeju me'ỳr akêx ne memã,

—Ê, àpnhĩre ar, Djeruxarêkam me kra, kwārĩk wãnh ga me ijabej amỳr kêt.

Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. 29 Dja ĩ meo bikênh djã nhõ akati me awỳr bõx. Dja me awỳr bõx nhyam me abenmã, “Ỗ, me nire kra kêtja ne me mrãmri kĩnhkumrẽx. Ne me kute kra jamỳnh kêtjdjwỳ kĩnhkumrẽx. Ne me kute krao kaôr kêtjdjwỳ kĩnhkumrẽx”, ane. Me jabit dja me mã prõt ne kato.

30 “Ne ajte kamã tokry pymaje krãnhmã,

‘On amrẽ me inhĩby arôrõk ne me inhimex’, ane.

Ne kam ajte krãnh kryre jamã,

‘On amrê me inhiy arôrôk ne me ijo apdju’, ane.”

³¹Ga me kute ã pĩ ngoo anhÿrja pumũ. Godja arÿm pĩ ngrà nhym mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ikute kêtikumrêx ne itokry rax ne. Nhym bep mrãmri me axweja, mã dja Metĩndjwÿnh me on, Djeruxarêkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mÿjja kute meo bikênh djà nhô akati djwÿnhrà m ã memã arênhô anen ta amijaxwe kêt'ã pĩ ngo jakren me axwe'ã pĩ ngrà jakre.

³²Nhym me amê ar kàtãmja Jejukôt aro tẽ, me kute pĩ'ã Jejukôt ar nhôr kadjy. Ar kute mekam ar amikrào baja ne me kute Jejumê ro'ã ar parmã aro mō. ³³Aro mōn aro bōx. Krãnhbê me krã'i'ÿr ne me Jeju aro bōx. Aro bōx ne kam apÿnh pĩte'y'ã ar adjuw. Ne kam ar ikramã kàxiraxo iten ar parjamo iten kam kãjmã krekam ar umjuw. Nhym arÿm ar arij. Jeju ôkredjãkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên o wajêt. ³⁴Nhym kam Jeju me nêje Bãmmã kabên ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angyr kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukràdjã mar kêtikumrêx, ane.

Nhym kam me abenmã kàja ngrà. Nãm me apÿnh kute kà jamÿnh kadjy kên kryre rē. Me kute ari kên kryre rēnhkôt ne me amijo kubêkã pytàn amÿ.

³⁵Nhym me kunĩ no ma mōn Jeju pumũnhô dja. Nhym me bēnjadjwÿrdjwÿ aprÿo dja. Nãm me abenmã,

—Amübit ne me utã. Goja gê ta amiptã. Goja gê Metĩndjwÿnh kute anor nhym kubê me banhô Bēnjadjwÿrbê kumkatikumrêx jabej goja on amiptã, Metĩndjwÿnh kute amijo utãr jabej goja on amiptã, anhÿro kumex.

³⁶⁻³⁷Nhym me krãkamngônhredjwÿ 'ã keket ne aprÿo kumex. Nãm me 'ÿr bōx ne kum pidjô kangô kadjã bēn kum,

—Ajrã, goja on amiptã. Goja abê mebê idjaer nhô bēnjadjwÿr rax jabej goja on amiptã, anhÿro dja. ³⁸Ne kam ajte Jeju nhimökri pi'ôk no'ôk nhipêx ne kunhō. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebê idjaer nhô bēnjadjwÿr rax ne ja, anhÿr kadjy ne me imökri kunhō. ³⁹Nhym kam me kute Jeju nhikô'ã amê ar axwe nhôrja ikjêja Jeju japrÿo wajêt. Ne kum,

—Goja abê mebê idjaer nhô Bēnjadjwÿrbê kumkatikumrêx ne goja on amiptàn ar badjwÿ ar ipytã, ane.

⁴⁰Nhym kam ikjêja kum bēn tÿx ne kum,

—Kwãrik wãnh. Birãm amã Metĩndjwÿnh pyma kêtikumrêx. Me kute gwaj bajanhôr ga arÿm gadjwÿ atyk 'ÿrja pumũ ne kam ajmãn amã Metĩndjwÿnh pyma kêt mex ne. ⁴¹Mrãmri ne me kute arÿm gu babĩnmã arÿm ã gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikrào baba nhym arÿm me kute pãnh gu babĩnmã. Nhym bep tãmja ne kute ajmã mÿjja 'ôo kêtikumrêx, ane. ⁴²Ne kam ajte Jejumã,

—Jeju, gora anhō me ja kunĩ kadjy abēnjadjwÿr ne aje ar meo abakam gora badjwÿ ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

⁴³Nhym kam Jeju kum,

—Myt ja tãmkam dja gu baro'ã kàjkwakam Ibãm nhô pyka'ÿr bōx. Mrãmri ne ba arÿm amã ikabēn pydjìn arē, ane.

44-45 Nhyim arým kàjkwa nhipôkri myt nhỹ. Nhyim kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ã akamàt kô tyk ne, arngro kêtukumrêx ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyim 3 orakam, amykrykambit arým ajte kàjkwa no pôt ne. Arým ajte myt kato. Nhyim arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti kadjwýnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nãm kônhe ty:k ane.

46 Nhyim kam Jeju Bãmmã amijarê. Kàj bê kum amijo akij ne kum,

—Djũnwã, ba wãm awýr ikarõ jano, ane.

Nãm ã kum anen kum amikarõ janon ate ty. 47 Nhyim krãkamngônhe krãptĩbê 100 nhõ bẽnjadjwýr Jeju tykkôt omũn kam Metĩndjwýnhmã rax jarê, ne,

—Mrãmri ne djãm tãmja axwe kêtê. Mexkumrêx, ane.

48 Nhyim me itepato kute Jeju tykkôt omũnhmã mörja arým mýjja kunĩ pumũn kam akubyn mōn kaprĩkam aminhökôt titiko mō, ũrkwã'ýr binhirênh mō. 49 Nhyim bep ôbikwa kunĩmê, Garrêja kurũm me nire kôt mörjamê, me tãm ne me arek omũnho dja, kum kre rax ne omũnho dja.

Me kute Jeju jadjär.

Mat 27.57; Mak 15.42; Dju k 19.38

50-52 Nhyim kam me'õ nhidjibê Jôdje ne Piratu'ýr tẽ. Mebê idjaer nhõ krĩ'õ nhidjibê Armatêkam kra'õ. Nãm me rũnh bikprõnh djãkam mekôt mrã. Kabên mexkumrêx, katàt ne mrã. Nhyim me kute Jeju bĩnmã amim 'ã karõo nhỹ nhyim kam te nêje me kukrà. Atemã ne kabên. Me ja kabênkôt kabên kêtê. Nãm amim Metĩndjwýnh kamnhĩx ne. Metĩndjwýnh bõx ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã ja ne amim kamnhĩx ne. Tãm ne Piratu'ýr tẽn bõx ne Jeju'ã kuma. Kute Jejuo rwýk ne adjãrmã ne 'ýr tẽn bõx ne 'ã kuma.

53 Nhyim kam kum “Ã” anen kam kum kanga. Nhyim kam pĩte'y'ýr tẽn kam Jejuo ruw, kute adjãrmã. Ne kam kadjy kubêkã mexja byn kam prĩne o kupun kam kẽnkekam adjã. Me kute kẽnkre kakrwýnh nyjakam adjã. Kraxje me kute kam me'õ jadjär kêtukumrêx. Kam ne adjã. 54 Pi'òk rãrãr nêje akati jakam ne adjã. Akati jakam ne me no katon õ mýjja kupênho kumex. Pi'òk rãrãr kêtĩr õ mýjja kupênho kumex. Akati jakam ne adjã.

55-56 Nhyim me nire Garrêja kurũm Jeju kôt mörja mekôt mōn omũ. Nãm me kute kẽnkekam adjãrkôt omũn kam akubyn ũrkwãmã mōn bõx. Bõx ne kam me kudjý djãmê pidjý nhĩnmê kubyn abenkam o akàn kam kadjy kudji. Nhyim pi'òk rãrãr nhyim arým me nire tyk djã kêtõ kumex, Môjdjê kukràdjãkôt ne me pi'òk rãrãrkam tyk djã kêtõ kumex.

Jeju akubyn tĩn.

Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1

24 1 Nhyim arým pi'òk kamrêk. Nhyim ar nire kry:rãm kô rã'ã kute me kudjý djã abenkam o birênh ne irja byn 'ýr o mō, kẽnkre'ýr o mō. Ar kute kẽnkekam adjãrja'ýr o mō. 2 Nãm ar bit Jeju'ýr o mō, ar kute o kudjýmã ne ar bit 'ýr o mōr kajgo. Nhyim arým me kute kẽnpotio 'ã ijêja arým amijã

kutan kre jakà'ă amidjan dja. Me'ô ne o môn kudja nhym dja. ³Nhym ar nireja 'ÿr môn kênkremă wangij ne kam te Jeju nôr djâ kamû nhym nôr kêt ne.

⁴Nhym ar te kute mÿjja'ô marmă o dja nhym adjynkêt ne ar my amănhkrutja ar aêrbê kato. Tu ar nokam kato. Ô kubêkă jadjê:nh ne ar kuri dja. ⁵Nhym ar te tîn prăme ne rôrôk ne ponh ne ikwă. Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar me tykkam me'ô akubyn tînja jabej mō? ⁶⁻⁷Ë, ar nôr kêtja pumû. Arÿm ne akubyn tîn ne kato. Djâ ne gar kabênja ma. Amrêbê ne ar amă, Garrêjakam ar ba ră'ăkam ar amă, “Gêdja me me axwemă ikanga. Ba ije amijo inhî dja me me axwemă ikanga nhym me pite'y'ă inhô ba ty ne ijă akati amănhkrut ne ikjêkêt ne akubyn itîn ne”, ane, ă ar amă ane. Ă ar amă ane gar ajte abej mō, ane. Năm ă kadjy mrănh djwÿnh arkum ane.

⁸⁻¹⁰Nhym kam ar nire arÿm Jeju kabên ja ma. Kabên ja man kam akubyn kênkre kurûm mō. Môn bôx ne kam Jeju kôt ba djwÿnhmă mÿjja kunî jarê. Kôt ba djwÿnhbê 11mê ôbikwaja kunîmă mÿjja jarê. Marij Madarenamê Djôwanămê Xijagu năbê Marijmê ar ro'ă môrjamê. Ar ja ne Jeju'ÿr môn te nôr djâ kaprăn bôx ne memă arê, Jeju kute tûmrăm ar anorjamă arê. ¹¹Nhym bep năm me ate kră. Năm me o kabên kajgon kam tu ate krăn amim kamnhîx kêt ne. ¹²Nhym bep Pedrubit ne ekrux ne kăjmă djan kam kênkre'ÿr prôt ne 'ÿr bôx ne kam te 'ă ibôn ÿmkjêro nô. Te abej rîto nô. Nhym kupu djăbit ate nô. Nhym omûn kam akubyn tē, te kute amikam mÿjja'ô marmă umar tē. Tēn ũrkwăkam bôx.

Imau'ÿr Jejukôt ba djwÿnh tē nhym ar nokam amirît.

Mak 16.12

¹³Nhym myt tămkam kôt ba djwÿnh amănhkrut ne krî ngrîre 'ô'ÿr tē. Krî ngrîrebê Imau'ÿr ne ar tē. Djăm mûjar got. Tăm ne ja. Djeruxarê kurûm pry'ă akrebê 11 kiometu 'ÿr ne ar tē. ¹⁴Ne kam abenmă kabên tē, abenmă Jeju bînmê mÿjja ja kunî jarênho tē. ¹⁵Abenmă arênho tēm ră'ă nhym Jeju arkôt bôx. Arkôt bôx ne arÿm ro'ă mō. ¹⁶Năm ar omûnh kajgo. Bărăm mÿjja ne ar no'ă nhym ar te kute omûnhmă. Jeju ta ne aminêje ar no nhity ne kam arkum,

¹⁷—Ije tô mÿj ne gar abenmă arênho tē? ane.

Năm arkum kabên nhym ar tēm tÿx katikôt djan kam kaprîre, nokre kaprîre ne dja. ¹⁸Nhym kam ikjêja idjibê Kreôpa kum,

—Ije birăm apydji ne ga aje mÿjja mar kêt, mÿjja ajbir katorja mar kêt ne. Djeruxarêkam me kunî ne me kuma, ane.

¹⁹Nhym kam kum,

—Ije nhym mÿj nă? Nhym mÿj ne gar abenmă arênho tē?

Nhym amê ar ja kum,

—Ije tô gêt Nadjarekam me kra'ô nhidjibê Jeju. Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh'ô. Kabên mexkumrêx. Năm katăt memă Metîndjwÿnh kukrădjă'ă ujarênh mexkumrêx ne. Ne ar memă mÿjja pumûnh kêt kwÿ 'ÿro ba. Mÿjja kwÿ nhîpêx mexkumrêxo ba. Kam ne Metîndjwÿnh kam kînhkumrêx nhym me kătămdjwÿ kam kînhkumrêx.

²⁰Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me banhõ bẽnjadjwỳrmẽ, me ja ne me me kute bĩnmã memã kanga nhym me pĩte'ykam kubĩ. ²¹Ỗ, kute me bakurê djwỳnhbê me bapytarmã, me babê idjaer pytarmã ne bar bajbit amim kamnhĩx ne, nhym arỳm ty. Nãm me arỳm kubĩ nhym kam arỳm 'lã akati amãnhkrut ne ikjêkêt. ²²⁻²³Nhym ar nire ar ikôt Jejumã àpênh ja ar ijaê. Kry:rãm ne ar kẽnkre'ỳr môn te abej ne kam akubyn bõx ne kam we ar imã, “Arỳm ne bar mỳj me'õja pumũ. Birãm kadjy mrãnh djwỳnh got bar omũ. Nhym ar imã, ‘Jeju ne arỳm akubyn tĩn ne’, ane.”

Nã, nãm ã ar nire ar ijaêro ane. ²⁴Nhym kam ar ijõ kẽnkre'ỳr tẽn te kam abej. Nhym kẽnkre kaprỳ ne. Mrãmri ne ar nire kôt arê. Nhym bep Jeju ta ne amirĩt kêtikumrêx, ane. ã kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh Jejuo atemã me'õn ã kum kabên ane.

²⁵Nhym kam Jeju ta arkum,

—E kum ar ano kêt. Mỳkam ne amrêbê Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh me amã mỳjja ja jarê ga me tu amim mar ne amijamakrekam kunĩ nhôr ne ar o aba kêt ne. ²⁶Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳrbê kumkati tokryn arỳm kàjkwamã tẽmmã. Amrêbê Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh kute arênh kôtô. Dja tokry kumrêx ne kam arỳm bẽnjadjwỳr rax kadjy kàjkwamã tẽ, ane.

²⁷Ne kam prĩne arkum Metĩndjwỳnh kabên'lã ujarênh tẽ, Metĩndjwỳnh kabênkam ta amijã ujarênhja ne kunĩ arkum 'lã ujarênh tẽ. Nãm Mõdjê kumrêx memã 'lã pi'òk no'òkmo krax nhym kam atãri Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh memã 'lã pi'òk no'òk ne. Nhym kam ta amijã ujarênh tẽm tãmtã ã amũ 'lã ujarênh tẽ.

²⁸⁻²⁹Nhym kam ar ro'ã mỗ. Ar krĩ'ỳr tẽmja'ỳr ne ar ro'ã môn kam arỳm tẽpo mỗ. Nhym kam bit Jeju mã tẽmmã. Nhym ar kabêno nê ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikô'ã nō. Arỳm ne apajrũm myt nhỹ. Arỳm akamãt 'ỳr, ane.

Nhym kam tu arkôt wadjã. ³⁰Ne kam bit ò kwỳ krẽn mã nhỹ. Ò kwỳ krẽn mã nhỹn kam djwỳ byn Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarên kam ipôn arkum kungã. ³¹Nhym kam ar amak e tyk anen arỳm Jeju ma nhym kam tu ar nokam akuno. ³²Tu ar nokam akuno nhym kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'lã kute gu bamã Metĩndjwỳnh kabên'lã pi'òk no'òk jarênho tẽm gu bakĩnh ne bakrãkã 'lô nhỳnhja pumũ, ane.

³³⁻³⁴Ne ekruy ne kãjmã djan kam ajte akubyn Djeruxarẽmã tẽ, Jeju kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Jeju kôt ba djwỳnhbê 11mẽ òbikwamẽ ne ar ro'ã aben pydjĩn nhỹ. Nhym kam ar ar ja'ỳr bõx. Bõx nhym ar aben pydjĩn ỳr ja ar kutã arkum arê,

—Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳr akubyn tĩn ne katon Ximãomã amijo amirĩt ne, ane. Ar kutã ne ar arkum arê.

³⁵Nhym kam ar nĩnh tẽmjadjwỳ amipãnh arkum arê. Pry'lã ar tẽm nhym Bẽnjadjwỳr Jeju arkôt bõx ne ro'ã mỗr ne kikrekam ỳr nhym kute djwỳ nhípõnh ne 'lã Metĩndjwỳnh 'wỳr ne arkum òr nhym ar kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum arê.

Kute kôt ba djwÿnhmã aminhĩ kamjÿr rã bën.

Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19

³⁶Nãm ar arkum arënho ãm rã'ã nhym Bënjadjwÿr ta ajte tu ar nokam katon ar ipôkri dja. Ar ipôkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

³⁷Nhym kam ar tĩn prãm ne kum uma: ne. Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne. ³⁸Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar amikam atĩn prãm ne anhõkre kadjwÿnhbê amim, “Mÿj ne ja? Birãm me karõ ne ja”, anhÿro akumex? ³⁹Ë, ar inhikramê iparkam kàxirãx djwakreja pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhÿr? Me karõ ã kute anhÿr kêt. Gop ar inhĩmê ijija pumũ. Djãm me karõ ã 'imê ĩ kute anhÿr got, ane.

⁴⁰Ã arkum anen kam arkum aminhikramê amipar bën kam ari arkum o apa. ⁴¹Nhym ar omũn kam kĩnhkumrêx ne. Ne kam kĩnhkam amim,

—Ije, djãm tãm? Kati, atemã me'õ. Nàr kon tãmÿ, anhÿro kumex. Nãm ar kĩnh rax ne kam te kute marmã o dja. Nhym kam Jeju arkum,

—Djori mÿjja ba kukrê, ane.

⁴²⁻⁴³Nhym kam ar kum tep djàr kwÿ tan kungã nhym kubyn kukrê. Nhym ar arek 'ã omũnho nhÿ.

⁴⁴Nhym kam arkum,

—Ë, ar ikabên ja ma. Ar akam ar ibari ikabên ja gop ar ama. Nã bãm anhÿr djwÿnhràr ar amã,

“Me kute ijã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ. Mõjdjêr me Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh kute ijã pi'òk no'òk nhym me ijã ngrerdjwÿ 'ã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar amã ane nhym arÿm apôx gar arÿm omũ, ane.

⁴⁵Nãm ã arkum anen kam arkum Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarênho tẽn kadjy ar amak bô nhym ar kam kuma. ⁴⁶Nãm arkum,

—Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òkkam ne, “Bënjadjwÿrbê kumkati dja tokryn tyn 'ã akati amãnhkrut ne ikjê kêt ne akubyn tĩn ne kato”, ane.

⁴⁷Kam dja me pyka kunikôt kàj bê 'ã ujarênh mō gē me amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akēx gē Metĩndjwÿnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Djeruxarēkam dja me memã arēnhmo krax ne. Ne kam apÿnh pyka kunikôt memã arēnhmo ajmã. Nãm ã me anhÿr djwÿnhràr Metĩndjwÿnh kabênkam 'ã pi'òk no'òko ane. ⁴⁸Nhym arÿm apôx gar ga anoo prĩne omũ. ⁴⁹Jakam dja ba ar amã Ibãm Karõ jano. Ibãm kute ar amã kabên pydjĩn arēnhja tãm, kute ar amã Amikarõ jarênh tãm dja ba amrē ar amã ano. Gora ar arek krĩraxbê Djeruxarēwākam arek djan kam ama. Adjãm rã'ã gē arÿm ar awÿr bōx. Dja kàjkwa kurũm ar awÿr ruw ne kam ar ajo ban kam ar ajo tÿx gar kam atÿxkumrêx ne kam pyka kunikôt 'ã adjujarênh mō, ane. Nãm ã arkum ane.

Jeju kàjkwamã àbir.

Mak 16.19; Kar 1.9

⁵⁰Ne kam krĩbê Betanhamã aro mõi aro bõx. Djeruxarẽ kurũm aro mõi aro bõx ne kam aro kĩnh ne. Kute aro kĩnh kadjy ne arkum ikra bẽn arkum kabẽn ne. ⁵¹Arkum kabẽno ãm rã'ã, tu kabẽn konenh mebê kàjkwamã wabin kam arým kàjkwakam õ pykamã bõx.

⁵²Nhym kam kõt ba djwýnhja kum mex, rax jarẽho kumex. Ne kam akubyn Djeruxarẽmã arým mõi bõx. Kĩnhkumrẽx ne mõi bõx. ⁵³Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ar mã Metĩndjwýnhmã mex, rax jarẽho ba. Mrãmri. Tãm ne ja.